

Tisdagen den 21 mars

Kl. 13.00–15.58
18.00–19.42

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 februari justerades.

§ 2 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Julia Kronlid* (SD) återtagit sin plats i riksdagen från och med den 19 mars, varigenom uppdraget som ersättare upphört för *Crister Spets* (SD).

§ 3 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Heidi Karlsson* (SD) inträtt som ersättare för *Anders Forsberg* (SD) under tiden för hans ledighet den 19 mars–2 juni.

§ 4 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 23 mars kl. 14.00*.

§ 5 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2016/17:18 för torsdagen den 23 februari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från justitieutskottet.

§ 6 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2016/17:FPM76 Förordning om luftfart i handelssystemet för utsläppsrätter *KOM(2017) 54* till miljö- och jordbruksutskottet

Prot. 2016/17:83
21 mars
-----

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2016/17:144 till försvarsutskottet

Skrivelse
2016/17:118 till justitieutskottet

Redogörelse
2016/17:RR2 till finansutskottet

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden
2016/17:FiU22 Finansiell stabilitet och finansmarknadsfrågor
2016/17:FiU17 Riksrevisionens rapport om den offentliga förvaltningens digitalisering

Justitieutskottets betänkande
2016/17:JuU22 Kontroller och inspektioner i Sverige av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning

Civilutskottets betänkande
2016/17:CU10 Familjerätt

Utrikesutskottets betänkande
2016/17:UU12 Konsulär krisberedskap

Kulturutskottets betänkanden
2016/17:KrU4 Civila samhället
2016/17:KrU8 Kultur och fritid för barn och unga

*Svar på
interpellationer*

§ 9 Svar på interpellation 2016/17:359 om långtidsarbetslösas sysselsättning

Anf. 1 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Désirée Pethrus har frågat mig dels vilka åtgärder jag avser att vidta för att bryta den isolering som före detta deltagare i sysselsättningsfasen hamnat i, dels om jag tagit något initiativ till en analys för att granska effekterna av den snabba avvecklingen av sysselsättningsfasen. Slutligen har Désirée Pethrus frågat mig om jag och regeringen tänker ta några lagstiftningsinitiativ eller vidta någon annan åtgärd för att ge möjlighet till återintroduktion på arbetsmarknaden.

Alla som kan arbeta ska arbeta. Ett arbete innebär möjlighet till egenförsörjning, tillhörighet, gemenskap och makt att forma sitt liv och sin

framtid. Därför är regeringens främsta prioritering att fler människor ska komma i arbete.

Jobb- och utvecklingsgarantin är numera individanpassad, mindre detaljreglerad och utan faser. Långtidsarbetslösa har nu möjlighet att utifrån det individuella behovet ta del av Arbetsförmedlingens hela verktygslåda av aktiva insatser. Möjligheterna till studier har förstärkts, införande och förstärkning av extratjänster har genomförts och möjligheterna att ta del av arbetsträning har utökats. Dessutom har moderna beredskapsjobb i de statliga myndigheterna införts och en utvidgning av traineejobb och yrkesintroduktionsanställningar för långtidsarbetslösa och nyanlända genomförts.

Jag ser det värdefulla arbete som många arbetsintegrerande sociala företag gör för långtidsarbetslösa. Individer har olika behov och olika förutsättningar, och vi behöver därför en bred palett av insatser.

Att personer i jobb- och utvecklingsgarantin står utan stöd eller insats under längre perioder är inte acceptabelt. Det som dock är viktigt för dessa personer är att Arbetsförmedlingen numera kan göra en individuell bedömning och fatta beslut om en meningsfull insats eller aktivitet för varje individ. Det kan ta längre tid att fatta ett kvalitativt beslut men blir sannolikt bättre i längden. Viktigt är dock att Arbetsförmedlingen säkerställer att besluten inte tar onödigt lång tid utan att rätt person får rätt insats vid rätt tid.

Sammantaget har regeringen vidtagit och föreslagit flera olika åtgärder för att motverka och förhindra att personer fastnar i långtidsarbetslöshet. Fortfarande är jag inte nöjd. Arbetsförmedlingen kan bättre, och fler arbetsökande kan ta del av meningsfulla aktiviteter som stärker deras möjligheter till jobb eller utbildning.

Regeringen följer noga Arbetsförmedlingens arbete med förändringen i jobb- och utvecklingsgarantin och därmed avvecklingen av sysselsättningsfasen.

Anf. 2 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag tror att vi kan vara överens när statsrådet säger att alla som kan arbeta ska arbeta och att det är viktigt för egenförsörjning, tillhörighet, gemenskap och makten att forma sitt liv och sin framtid.

Men när man sedan kommer till de konkreta resultaten från den nya regeringen blir man ändå lite förfärad över ersättningarna till den sysselsättningsfas som Alliansen genomförde för dem som varit långtidsarbetslösa.

Efter 450 dagar gick dessa personer in i fas 3, som vi talar om här. Det var personer som tidigare kunde vara arbetslösa år ut och år in utan några insatser som gav resultat. Det handlar om personer som står långt från arbetsmarknaden och behöver särskilda insatser. Det som vi gjorde var framför allt att ge dessa personer möjligheter att komma in via olika kooperativ och sociala företag för att på olika sätt försöka få in dem i en gemenskap och bryta isoleringen, så att de på så sätt också skulle få meriter, referenser och kontakter för att komma in på arbetsmarknaden.

Prot. 2016/17:83

21 mars

Svar på
interpellationer

Nu kan vi se resultatet efter att regeringen har snabbavvecklat dem som fanns i fas 3. Det var ungefär 39 000 personer i början av 2016. Sedan snabbavvecklades detta, och tre fjärdedelar har nu lämnat fas 3 utan att egentligen ha fått någon större insats som ersättning.

I dag talar till och med Arbetsförmedlingen om någonting som man kallar för internplacerade, vilket jag inte alls tycker känns bra. Det innebär nämligen att människor egentligen befinner sig hemma och inte får några insatser.

Den rödgröna regeringen sa i sitt valrörelseprogram och även efteråt att man skulle ersätta detta med trainee- och extratjänster.

Jag uppfattar att många av dessa personer inte har kommit in i denna typ av tjänster. Vart har dessa 39 000 personer tagit vägen?

Alliansens sysselsättningsfas var kanske inte perfekt. Men ungefär 48 procent av dem som kom in i fas 3 gick efter den ut i någon form av sysselsättning. Det är ett ganska bra resultat, om man jämför med andra arbetsmarknadspolitiska program som Arbetsförmedlingen har.

Frågan är vad regeringen har gjort för att verkligen garantera att de personer som fanns i denna sysselsättningsfas och som har varit långtidsarbetslösa kommer in i några alternativ.

Statsrådet säger att man har erbjudit mer individuella insatser med studier, extratjänster och moderna beredskapsjobb. Men det är inte särskilt många som har kommit in i dessa tjänster. Statsrådet säger också att hon fortfarande inte är nöjd och att Arbetsförmedlingen kan bättre. Vad menar statsrådet att Arbetsförmedlingen ska kunna bättre?

Sedan säger statsrådet att hon ska följa Arbetsförmedlingens arbete med förändringen. Det hoppas jag att regeringen redan har gjort, eftersom hela 2016 har gått och borde kunna utvärderas.

Hur ser statsrådet på vad som har hänt under 2016? Vad har dessa personer fått för alternativ? Om statsrådet inte är nöjd, vad är det mer som statsrådet vill se?

Anf. 3 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Låt mig först tacka dig, Désirée Pethrus, för det genuina engagemang som du visar. Du har tagit upp denna fråga flera gånger med mig, och jag vet att det bottnar i ett genuint engagemang både för människorna och för de arbetsintegrerande sociala företagen.

Jag är inte nöjd med utvecklingen. Generellt går det bra på arbetsmarknaden. Jag är inte nöjd med det heller, men det går i rätt riktning. Men när det gäller långtidsarbetslösa har vi två stora problem. Det ena är att vi har ett tillflöde av långtidsarbetslösa. De kommer framför allt från etableringsuppdraget. Efter två år i etableringsuppdraget är det ungefär hälften som går vidare till långtidsarbetslöshet. Det är helt oacceptabelt. Det är alltså ett allvarligt problem.

Ett annat allvarligt problem är att när regeringen nu har gett Arbetsförmedlingen hela verktyglådan för de långtidsarbetslösa har vi sett att många av dessa verktyg inte har ökat i användning på det sätt som jag hade förväntat mig.

Låt mig ändå säga en sak och korrigerar Désirée Pethrus lite grann. Det var inte så under den tidigare regeringens tid att folk i fas 3 huvudsakligen gick till kooperativ eller sociala företag, utan huvudsakligen var det 1 000

privata företag som tog emot personer i fas 3. Det var hårt kritiserad och många gånger undermålig verksamhet som människor ägnade sig åt. När det gäller kooperativ, arbetsintegrerande sociala företag och en hel del av de privata aktörerna vill vi förstås gärna fortsätta att samarbeta med dem.

Jag ska väl ärligt säga att jag känner en viss frustration. Vi har nu gett möjlighet att använda hela verktygslådan. Vi har tillfört nya verktyg – till exempel extratjänster, som växer till i bra takt – men vi har också öppnat verktygslådan för utbildning, arbetsträning och andra insatser som många av dessa personer behöver. Vi har inte sett motsvarande ökning av anvisningar till de andra insatserna. Där hoppas jag att vi ska få se en förändring; annars måste vi naturligtvis vara beredda att vidta ytterligare åtgärder. Det är också en dialog jag för med Arbetsförmedlingen.

När det gäller personer som står långt ifrån arbetsmarknaden och har varit arbetslösa länge är det min övertygelse att det är oerhört viktigt att man har individuellt utformade insatser. De måste dock också komma till stånd, så att människor verkligen får de insatser de behöver.

Anf. 4 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag hoppas att både statsrådet och jag är engagerade för att personer som står långt ifrån arbetsmarknaden ska kunna få en sysselsättning som passar dem och som verkligen är individuellt anpassad. Det är nämligen oftast det som krävs när det gäller personer som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Det kan ju ha olika anledningar – man kan ha en funktionsnedsättning, man kan vara utlandsfödd eller man kan vara äldre, men på något sätt har man svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

Statsrådet säger att det är alldeles för få som går vidare från etableringsfasen till ett reguljärt arbete, och det är det verkligen. Det kan vi hålla med om. Vi vet att 30 procent av dem som har kommit till Sverige fortfarande är arbetslösa efter 15 år. Vi har från Kristdemokraternas sida sagt att det behövs någon typ av tidigare stöd. Vi pratar om ett asylprogram – att man redan där ska börja med riktig, reguljär sfi, samhällsorientering och sysselsättning. Det är väldigt synd att man inte får jobba mer med sysselsättning redan under asyltiden.

Jag var i går på ett asylboende, och chefen för boendet sa att han gärna skulle vilja sysselsätta personerna men att det inte gick att hitta någon bra lösning för hur det skulle organiseras. Det vore väl väldigt bra om människor inte bara kunde få ett arbete utanför asylboendet utan även kunde vara anställda inne på asylboendet. Där borde vi väl kunna hitta några lösningar. Vi har i asylprogrammet föreslagit att människor ska kunna jobba på asylboendet med olika typer av sysselsättningar och att människor ska kunna jobba i ideella företag. Kanske skulle de kunna jobba i kommunen, med praktik, och även på den reguljära arbetsmarknaden. Jag tror alltså att vi måste öppna upp sysselsättningsmöjligheterna under asyltiden.

Statsrådet säger att vi även ska satsa på utbildningar, och det är bra. På Arbetsförmedlingen säger man dock att en hel del av dessa personer har svårt att ta till sig utbildning, och då måste vi också ha det med i bakhuvudet – ska det verkligen vara utbildning, eller kan vi hitta andra sätt att komma in på arbetsmarknaden?

Om man tittar på siffrorna vid årsskiftet, som vi har gjort, ser man att Arbetsförmedlingen kunde visa att 14 000 människor som tidigare ingått i sysselsättningsfasen har skrivits in på Arbetsförmedlingen. Av dem hade 3 000 ingen registrerad aktivitet alls. Det är väldigt många. 3 000 människor hade alltså ingen registrerad aktivitet. 4 000 var satta i programmet för matchning och uppföljning, där det – som statsrådet talar om – ska vara individuell hjälp. Det har i princip inneburit ett möte med handläggare högst varannan eller var tredje månad. Räcker detta?

Vi vet att väldigt många sociala och kooperativa företag tyvärr har lagts ned. De har tvingats avsluta sin verksamhet för att sysselsättningsfasen försvann, och det tycker jag är lite synd. De gjorde ett väldigt bra arbete för att bryta isoleringen. Jag tror att snittet var ungefär åtta år för hur länge man hade varit arbetslös innan man kom in i den sysselsättningsfas Alliansen hade. Vi är överens om att det inte alltid var det bästa och att alla dessa företag verkligen inte var bra – det håller vi med om – men jag tror att det är synd att som regeringen gjorde kasta ut barnet med badvattnet.

Jag skulle alltså gärna vilja ha lite mer kommentarer kring de personer som nu är inskrivna hos Arbetsförmedlingen och egentligen inte har några registrerade aktiviteter. Vad avser ministern att göra för den gruppen? Räcker det till, och kommer de sociala och kooperativa företagen att kunna få bättre resurser framöver?

Anf. 5 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Låt mig först bara slå fast det jag även sa i mitt interpellationssvar, nämligen att det är helt oacceptabelt att människor står en längre tid utan insatser och stöd. Det är inte acceptabelt. Så ska det inte fungera på Arbetsförmedlingen. Det är naturligtvis ett viktigt uppdrag för Arbetsförmedlingen själv att se över hur man organiserar sitt arbete och använder de resurser man har. Egentligen är det inte ett uppdrag som ett statsråd ska vara inne i och detaljreglera, men det är inte acceptabelt att människor går en längre tid utan insatser eller vettigt stöd. Så ska det inte gå till på Arbetsförmedlingen.

Inte alla, men många av de som är långtidsarbetslösa har en otillräcklig utbildning eller så pass gammal yrkeskompetens eller yrkeserfarenhet att den behöver fräschas upp. Jag har faktiskt varit förvånad över att vi har sett så väldigt få som har gått vidare till utbildning trots att vi har skapat nya möjligheter för detta. Ett skäl jag själv möter när jag är ute och pratar med människor är den personliga ekonomin. Man vill inte ta ett lån för att studera. Man törs inte, eftersom man är osäker på om det verkligen kommer att leda till arbete att ta den stora personliga risk man upplever att det är att skuldsätta sig. Många är också svagt motiverade och vet inte vilken utbildning de ska gå eller om de kommer att klara en utbildning.

Jag tror att det är två saker som behövs för att åtgärda detta. Den ena är att använda de förberedande utbildningarna på ett bättre sätt på Arbetsförmedlingen. Det gör man också mer i dag; man använder det mer som ett sätt för människor att orientera sig när det gäller vilken utbildning de ska gå vidare till. Det tror jag är bra. Det är som ett förberedande steg, och det tas med bibehållen ersättning från Arbetsförmedlingen.

För den som sedan ska gå vidare till reguljär utbildning, vilket är en bra idé för väldigt många, inför regeringen nu ett studiestartsstöd som riktar sig just till långtidsarbetslösa med kort utbildning. Det betyder att man får råd att utbilda sig utan att ta lån. Det tror jag kommer att betyda oerhört mycket för många individer. Jag hoppas verkligen det. Jag tror att den personliga ekonomin har varit en viktig tröskel som har varit svår för individer att komma över och gå in i utbildning. Reguljär utbildning är inte för alla, men för många är det ett viktigt steg.

Jag kan återkomma till detta med arbete under asyltiden, men jag vill kommentera de arbetsintegrerande sociala företagen. Désirée Pethrus vet – vi har talat om det många gånger tidigare – att jag vill se att arbetsintegrerande sociala företag tar en större roll inom arbetsmarknadspolitiken. Vi har inte sett det ske, utan tvärtom tycker många arbetsintegrerande sociala företag att det nu har blivit svårare att få längre framförhållning med Arbetsförmedlingen.

Jag hoppas på den nya lagstiftning som började gälla den 1 januari och som innebär att det blir möjligt att göra riktade upphandlingar – så kallade reserverade kontrakt. Nu är det tillåtet för Arbetsförmedlingen att upphandla specifikt mot arbetsintegrerande sociala företag. Hittills har Arbetsförmedlingen nämligen behandlat dem precis som vilka företag som helst i upphandlingssammanhang, men nu finns tack vare riksdagens beslut en helt ny laglig möjlighet att upphandla på ett annat sätt. Jag hoppas att man kommer att utnyttja det.

Det finns ingen officiell statistik över antalet arbetsintegrerande sociala företag, men Tillväxtverket gör ändå vissa mätningar. Det finns viss osäkerhet i de mätningarna, men de visar att det finns väldigt många arbetsintegrerande sociala företag. Man tittar nu på hur de kan bli fler. Vi har gett riktade pengar till Tillväxtverket, som har satt upp målen att antalet arbetsintegrerande sociala företag ska öka med 10 procent, att antalet sysselsatta i dessa företag ska öka med 15 procent och att antalet anställda i dessa företag ska öka med 15 procent fram till december 2018.

Tillväxtverket har alltså satt upp tydliga och kvantitativa mål. Det är viktigt att se att det inte bara behövs arbetsmarknadspolitik utan även andra ben för att de arbetsintegrerande sociala företagen ska stå stabilt.

Anf. 6 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag tycker att det är bra om vi är överens om att arbetsintegrerande sociala företag ska få mer resurser och större möjligheter. Vi är flera inom Kristdemokraterna som driver frågan ganska hårt, och vi kommer att fortsätta att ligga på regeringen. Vi tror nämligen att detta är viktiga företag. Det är till exempel Lutherhjälpen och Blåeld, och de hjälper människor som har svårt att komma in i arbete. De kan erbjuda en alternativ arbetsgemenskap jämfört med vanliga företag, och det blir en lite mjukare övergång till arbetslivet där människor får pröva sina förmågor.

Vi tror också – vilket vi har tagit upp tidigare – att Arbetsförmedlingen behöver reformeras. Det är en lite större fråga, men vi tror att man med en reformering av Arbetsförmedlingen skulle kunna hitta olika företag, organisationer, fackföreningar och sociala och kooperativa företag som kan vara med och hjälpa till att coacha personer till andra arbetsmöjligheter.

Vi måste öppna upp. Vi tror inte att Arbetsförmedlingen är den enda tratten som alla bör gå igenom. Vi lever i en ny tid, där personer måste få bättre stöd och hjälp. Vi har inte råd att ha människor utanför arbetsmarknaden under så här lång tid. Vi har inte råd med att 30 procent fortfarande är arbetslösa 15 år efter att de anlände till Sverige.

Vi har heller inte råd mänskligt. Vi vet att ohälsan ökar bland människor som är långtidsarbetslösa och sjukskrivna.

Långtidsarbetslösheten ökar. Min sista fråga är: Vad gör statsrådet åt det? Långtidssjukskrivningarna ökar också. Det är en väldigt negativ utveckling som vi ser just nu. Hur ser statsrådet och regeringen på att göra mer i förebyggande syfte här?

Anf. 7 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag börjar med den sista frågan. Vi ser ett väldigt tydligt mönster när det gäller långtidsarbetslösheten. Anledningen till att den ökar är att vi har rekordmånga människor i etableringsuppdraget, och det är tyvärr fortfarande ungefär hälften som går från etableringsuppdraget till långtidsarbetslöshet.

Detta är den stora orsaken till ökningen, och det är här vi måste sätta in insatserna. Det handlar om att förbättra arbetet inom etableringsuppdraget för nyanlända. Det kommer inom kort en proposition till riksdagen om förändringar, förenklingar och effektiviseringar av etableringsuppdraget.

Detta är den stora, viktiga frågan. När jag tillträdde var det 27 procent som efter två år gick vidare till arbete eller studier. Nu är det upp på 33 procent, så det är en förbättring. Detta är bra, givet att det också rör sig om ökade volymer, men det är samtidigt på tok för lågt i förhållande till min ambitionsnivå.

Apropå förebyggande insatser är det väldigt viktigt att få tiden i etableringsuppdraget att bli mycket mer effektiv. Detta är fokus för att förhindra inflöde i långtidsarbetslöshet.

Jag delar den positiva synen på kompletterande aktörer. Arbetsförmedlingen jobbar med flera sådana och har stora resurser. Det är många personer som får hjälp av kompletterande aktörer i dag. Jag tror att vi har samma syn på detta.

Utmaningen gäller också hur vi kan säkerställa att de arbetsintegrerande sociala företagen kan bli en väsentlig del av detta, när de ibland har svårt att konkurrera med privata företag, som går efter en annan logik. Som jag sa tidigare hoppas jag att Arbetsförmedlingen ska utnyttja den nya lagstiftningen.

Jag är dock tveksam till att regeringen ska peka ut vilka myndigheten ska upphandla från – det är rimligen myndighetens kompetens att avgöra detta. Nu finns dock ett nytt verktyg tillgängligt.

Vi kommer att behöva göra mer för denna grupp. Det är alldeles uppenbart att det som sker i dag inte är tillräckligt. Jag är inte nöjd, så mer behöver göras. Jag ser också fram emot att fortsätta att debattera detta med Désirée Pethrus.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Elisabeth Svantesson har frågat mig varför jag och regeringen har dröjt med att agera för att barn som blivit bortgifta utomlands inte ska anses som gifta när de kommer till Sverige samt vilka åtgärder jag och regeringen har vidtagit för de 132 bortgifta barn som Migrationsverket för ett år sedan meddelade befinner sig i Sverige.

Frågan om barn som kommer till Sverige och som uppges vara gifta är ytterst angelägen och en högt prioriterad fråga för mig och för regeringen. Barn har rätt att få vara barn oavsett bakgrund. Jag har i flera sammanhang gett uttryck för min bestämda uppfattning att barnäktenskap inskränker det enskilda barnets möjligheter att tillgodogöra sig sina mänskliga rättigheter. Det gäller såväl rätten till lek och fritid, rätten till liv och utveckling och rätten till utbildning som skydd mot våld, exploatering, övergrepp och människohandel.

Grundtanken är att barn i Sverige inte ska vara gifta, inte betraktas som gifta och inte behandlas som gifta. Detta innebär att barn som kommer till Sverige, som ensamkommande eller tillsammans med sina föräldrar, ska garanteras rättigheter och hanteras utifrån samma principer som andra barn, oavsett om barnet uppges vara gift eller inte. Med vetskap om de risker som barnäktenskap medför finns behov av särskilda samhälleliga stöd- och skyddsåtgärder. Regeringen har därför fattat beslut om en rad åtgärder i syfte att stärka stödet och skyddet för dessa barn.

En viktig del i arbetet mot barnäktenskap och tvångsäktenskap är att det finns en effektiv och ändamålsenlig lagstiftning. Trots de lagändringar som genomfördes 2014 i syfte att mer effektivt motverka barnäktenskap och tvångsäktenskap talar mycket för att den faktiska förekomsten av barnäktenskap och tvångsäktenskap inte har minskat, utan om något ökat, bland annat till följd av det stora antalet asylsökande på senare tid.

Regeringen har därför gett en särskild utredare i uppdrag att se över det civil- och straffrättsliga regelverket. Utredaren ska bland annat utvärdera tillämpningen av straffbestämmelserna om äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa samt analysera och ta ställning till hur möjligheten att erkänna utländska barnäktenskap ytterligare bör begränsas, särskilt beträffande barnäktenskap som ingåtts före ankomsten till Sverige.

Regeringen anser att den del av uppdraget som rör det civilrättsliga regelverket, det vill säga erkännande av utländska barnäktenskap, behöver hanteras särskilt skyndsamt och ska redovisas i ett delbetänkande senast den 6 december 2017.

En annan viktig del i arbetet mot barn- och tvångsäktenskap är att det finns en likvärdig och rättssäker praxis i samtliga kommuner runt om i landet, som utgår från ett barnrättsperspektiv. Det är socialtjänstens uppdrag att utreda och bedöma vilka behov barnet har av insatser enligt socialtjänstlagen. Att barn behandlas olika mot bakgrund av kommunala skillnader är inte acceptabelt.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att analysera socialtjänstens handläggning i ärenden som rör barn som anlänt till Sverige och som uppges vara gifta.

I uppdraget ingår att ta fram och sprida en förstärkt vägledning till kommunerna samt att ta fram och sprida information till barn som uppges vara gifta och till deras närstående om gällande lagar och praxis, såsom förbud mot barn- och tvångsäktenskap, socialtjänstens uppdrag och barnets rätt till stöd och skydd. Dessutom har Socialstyrelsen fått i uppdrag att kartlägga omfattningen av bland annat barnäktenskap och tvångsäktenskap i Sverige.

Barnäktenskap utgör en allvarlig risk för att kränka barnets rättigheter. Med dessa åtgärder vill regeringen säkerställa att alla barn i Sverige får det skydd och stöd som de har rätt till.

Anf. 9 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Barnäktenskap är en allvarlig kränkning av barns rättigheter. Barnkonventionen säger att alla stater ska vidta alla åtgärder för att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa. Detta är också ett av FN:s utvecklingsmål i Agenda 2030.

Det finns många skäl till att barnäktenskap är en kränkning. Det handlar såklart om att unga flickor, och ibland pojkar, inte är mogna att fatta ett beslut om att ingå äktenskap. Många går miste om utbildning och framtida karriärmöjligheter. Man riskerar sin hälsa i samband med graviditeter och förlossningar som de unga kropparna inte alls är mogna för. Barnbrudar utsätts också oftare än kvinnor som har gift sig i vuxen ålder för våld i hemmet.

Det finns alltså en mängd skäl till att barnäktenskap utgör en allvarlig kränkning av barns rättigheter.

Låt mig ge ett exempel, fru talman, på att våld är vanligt förekommande när det gäller unga flickor som gifter sig.

För ett år sedan, bara några kilometer från där jag bor i söderort, hittades 16-åriga Marzieh. Hon hade då varit död sedan flera månader. Hon hittades under mossan. Hon var mördad, med mycket stor sannolikhet av den 38-åriga man som också uppges vara hennes make.

Hon anmäldes saknad. Men egentligen, fru talman, var det ingen som letade efter henne. Det var ingen skallgångskedja i skogarna när hon försvann. Det var inga anhöriga som hördes av. Det här var en ung gift flicka som mördades. Hennes man är efterlyst men finns nu inte i Sverige.

Man skulle tro och hoppas att barnäktenskap bara är en fråga för fattiga länder, men dessvärre är så inte fallet. Precis som i Marziehs fall finns det ju gifta barn här.

Migrationsverket skrev en rapport förra året som visade att de kunde hitta 132 fall av barn som var gifta. Men då ska vi komma ihåg, fru talman, att det handlade om barn som själva hade uppgett till Migrationsverket att de var gifta. De hade alltså inte svarat på en fråga om så var fallet. Vi vet att det är betydligt fler än 132 barn som är gifta i Sverige.

När Malmö kommun skulle göra en kartläggning hittade de bara i sin kommun 65 barn som var gifta. Då kan man ju tänka sig att det finns väldigt många fler barn som är gifta i Sverige.

Fru talman! Jag menar att det här är upprörande. Vi har en feministisk regering, i alla fall kallar den sig så. Man borde så fort man fått kännedom om Migrationsverkets uppgifter ha satt flickorna i centrum och tagit reda på hur många gifta barn det egentligen finns i Sverige.

Hur ser situationen ut för de barn som vi nu med all säkerhet vet är gifta? Det är en fråga som jag inte får svar på, fru talman, men det skulle jag vilja veta.

Först och främst: Varför sätter inte en feministisk regering barnen i centrum och tar reda på hur många det är som gifta? Och vad vet regeringen om de barn som vi vet är gifta i Sverige?

Anf. 10 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Tack, Elisabeth Svantesson, för denna viktiga fråga!

Jag har ingen annan syn på varför barnäktenskap är så förfärligt som det är. Barnäktenskap är i första hand till för att kontrollera flickors sexualitet, deras rätt till sin egen sexualitet, sitt liv, utbildning, fertilitet – listan kan göras lång.

Jag håller med Elisabeth Svantesson om att de förfärliga konsekvenser som hon räknar upp alla finns. De fanns också 2014 och innan dess, så jag skulle gärna vilja veta varför ni inte gjorde mer själva när ni hade regeringsmakten och ändrade den lagstiftning som vi nu ser över.

Som jag sa har vi nu gett Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga det hedersrelaterade våldet och också barnäktenskap över huvud taget. Vi har gjort mycket under den här mandatperioden för att stärka skyddet av barn, inte minst barn som uppges vara gifta.

För mig är det viktigt att gång på gång poängtera att inget barn i Sverige ska vara gift, betraktas som gift eller behandlas som gift. När ett barn placeras i en kommun ska det betraktas som ett ensamkommande barn om det inte har vårdnadshavare med sig. Det innebär en rad rättigheter, rättigheter till boende, till utbildning och framför allt till tid att tänka igenom vad man själv vill göra med sitt liv.

Därför har jag, förstås, haft många och långa samtal med Länsstyrelsen i Östergötland, som har till uppgift att stödja kommuner i det här arbetet, med SKL, som ju har ansvar för hur kommunerna arbetar med detta genom bland annat socialtjänsten, med Socialstyrelsen och med Migrationsverket och den tillförordnade chefen för en kort tid sedan för att höra vad de gjort sedan de skrev sin egen rapport för ett år sedan.

Vi har också haft samlingar om hedersrelaterat våld med berörda myndigheter och alldeles nyligen ett stort möte med chefer för polisen, Migrationsverket, Socialstyrelsen och andra berörda myndigheter för att inskräpa betydelsen av att arbeta mot hedersrelaterat våld och stödja de här flickorna.

För övrigt har vi gjort stora satsningar på den sociala barn- och ungdomsvården, som ni dessvärre lämnade efter er i ett bräckligt skick. Vi har bland annat avsatt 250 miljoner om året för att stödja bemanningen i den sociala barn- och ungdomsvården. Vi har tillfört 10 välfärdsmiljarder till kommuner och landsting. Vi har lagt fram en strategi om våld mot kvinnor, som har fokus på hedersrelaterat våld och på prevention av hedersrelaterat våld.

Vi kommer inom kort att inrätta ett kunskapscentrum för ensamkommande barn, dit de här barnen hör. Det kommer att vara en uppgift för Socialstyrelsen att jobba med kunskap och stöd till dem som träffar de här barnen och ska hantera deras liv.

Som jag sa har Socialstyrelsen också fått i uppdrag att analysera handläggningen av de här barnen, hur man ännu bättre kan stödja dem och kartlägga våldet. Vi har även, som jag sa, tillsatt en utredning som ska se över den relativt nya lagstiftningen från 2014.

Dessvärre säger många experter i FN och på andra håll att barnnäkenskapen i samband med väpnade konflikter, inte minst den i Syrien, förefaller ha ökat i världen. Därför är det otroligt viktigt att föra samtal också på global nivå, inte minst om sexuella och reproduktiva rättigheter samt flickors rätt till sin egen kropp, liv, utbildning och livsval.

Anf. 11 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Det är väldigt många ord. Här och nu finns barn som är gifta. De kan inte vänta på alla utredningar och kartläggningar. De lyssnar nog inte på den här debatten nu och hör om allt förträffligt som den här regeringen gör. De behöver hjälp här och nu.

Jag tänker på barnen i Malmö, som var 65 stycken. Bara 4 av dem flyttades från dem som de var gifta med. Då är det uppenbart något som inte fungerar som det ska.

Ministern nämner 2014. År 2014 lade Alliansen fram en lagstiftning som innebar att man inte skulle kunna åka utomlands och gifta sig. Vi gjorde många förbättringar på det området. Vi borde absolut ha gjort mer. Men det ska i ödmjukhetens namn sägas att många av de problem som vi ser nu under den starka asylinvandringen såg vi inte 2014. Jag är absolut beredd att säga att det var fel, men nu är det faktiskt jämställdhetsminister Åsa Regnér som har ansvaret för de här barnen. Då kan hon inte bara se tillbaka några år och skylla på andra. Här och nu drabbas de här barnen.

Det som upprör mig allra mest i de här diskussionerna generellt är de dubbla måttstockarna som vi använder när det gäller de här barnen. Flickan som hittades död i Hökarängen pratar vi nästan inte om, och flickorna som är unga och gifta med sina kusiner pratar vi väldigt lite om. Hade det varit svenska barn är jag säker på att det hade varit en annan fart här i riksdagen.

Fru talman! Jag skulle bara som ett exempel vilja läsa upp två meningar från en dom som kom från Förvaltningsrätten i februari. Fallet blev ganska känt i medierna. En 14-årig flicka var gift med sin kusin och gravid. Socialtjänsten ville tvångsplacera henne. Förvaltningsrätten upphävde sedan beslutet och skriver i domen så här: Det har framkommit i förhandlingen att flickan – jag säger inte hennes namn – är en med svenska mått mätt brådmodig flicka med stark egen vilja och som har en fast förankring i sin religion och i den kultur som hon är uppväxt i.

För mig är det förfärande att läsa att en svensk domstol gör denna unga flicka till en vuxen kvinna. Vi är alla överens om att det är fel när det kommer vuxna människor som vill kalla sig ensamkommande barn och som ljuger om sin ålder. Men här har vi en ung flicka som av domstolen görs vuxen. Att hon är gravid och ska få ett barn gör henne inte mer vuxen. Minus ett plus minus ett blir inte plus i det här fallet; det blir ännu mer minus. Det är en dubbel problematik. Här måste regeringen vara ännu tydligare.

Man kan stå i kammaren och understryka hur viktigt det här är, och man kan läsa en mängd saker ur sin budgetproposition. Men varför har det tagit så lång tid för regeringen? Först när Alliansen tryckte på i civilutskottet för att täppa till luckorna i lagstiftningen satte regeringen fart.

Varför vet regeringen inte i dag hur många barn som är gifta i Sverige? Detta är ju ett problem som finns här och nu. Dessa flickor drabbas här och nu. Och vi kan inte ha en måttstock för de här barnen och en annan för andra barn. De måste behandlas som alla andra barn.

Jag tänker inte ge någon förklaring till varför det har blivit så här. Jag konstaterar bara att det är upprörande och en kränkning av de här barnen.

Jag förväntar mig inte att ministern och regeringen ska blicka tillbaka till 2014 och säga att då var det si och då var det så. De här barnen har kommit hit och finns här nu. De drabbas och deras rättigheter kränks. Då måste regeringen agera.

Anf. 12 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Det har inte varit lätt att tillfredsställa dessa krav, för precis som Elisabeth Svantesson säger kände vi inte till många av dessa problem när rådande lagstiftning skrevs 2014. Mycket hände ju i och med den stora tillströmningen av flyktingar hösten 2015 och däromkring. När det kom väldigt många som behövde stöd av både kommunen och Migrationsverket hade socialtjänsten svårt att utreda alla individuellt; så var det.

Detta berodde bland annat på att socialtjänsten var i ett bräckligt skick när vi tog över regeringsmakten. Det berodde också på att det kom väldigt många på en gång. Därför har vi jobbat hårt med att stödja den sociala barn- och ungdomsvården.

När Elisabeth Svantesson och jag var i New York förra veckan hölls ett möte som leddes av min statssekreterare och som vi har varje år med alla parter som är ansvariga för den sociala barn- och ungdomsvården. Vi ser att händer mycket nu, men det tar tid att reparera.

Det är också viktigt att ständigt ha blicken på jämställdhet. Att flickor oavsett bakgrund ska ha samma rättigheter som pojkar och andra flickor har drivit hela mitt politiska engagemang. Därför ska polis och rättsväsen se på barn på samma sätt, de ska se på flickor och pojkar på samma sätt och de ska se på flickor på samma sätt oavsett bakgrund. Detta har jag sagt flera gånger och redan två gånger i denna debatt.

Vad har vi gjort för att stärka detta? Bland annat tog vi nyligen ett beslut vad gäller akademiska utbildningar där man i sin profession möter utsatta barn eller personer som drabbats av våld av närstående, vilket ofta är kvinnor och barn. Beslutet innebär att man i utbildningar till exempelvis jurister, läkare, tandläkare och socionomer ska ha med sig kunskap om våld just för att man inte ska uttrycka sig fördomsfullt. Jag ska inte recensera domar, men det är viktigt att man har med sig en grundkunskap om våld i olika former, också hedersrelaterat våld, och att man ser hur man kan stödja utsatta redan från början.

Vi har också gjort annat vad gäller socialtjänsten. Vi har till exempel bidragit med en nationell introduktion så att nytexaminerade socialsekreterare känner sig säkrare på jobbet och kan ta sig an de ärenden de behöver. Vi har på många olika sätt stärkt socialtjänstens arbete, och vi har verkligen inte på något sätt väntat. Det tar dock tid att se över lagstiftning, för enligt svensk tradition måste man först utreda den.

Jag har redan räknat upp en mängd åtgärder som vi har vidtagit för att stödja dessa flickor. Bland annat har Länsstyrelsen Östergötland i uppdrag från regeringen att stödja aktörer som i sin tur träffar dessa barn.

Det är en angelägen fråga för mig. Ett viktigt komplement är att på olika sätt samarbeta genom svenskt bistånd och i utrikespolitiska kontakter med de länder som tycker som Sverige vad gäller sexuella och reproduktiva rättigheter och hälsa och jämställdhet.

Vi lever dessvärre i en tid då flickors och kvinnors rättigheter snarare angrips. Då gäller det att samarbeta på internationellt plan för att också stödja flickor som lever i de ursprungsländer där detta är vanligt, och tyvärr förefaller denna sedvänja att ha ökat snarare än minskat.

Anf. 13 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar ministern. Jag misstror inte ministrarnas ambitioner, och jag delar bilden av att det finns mycket att göra på internationell nivå. Men dessvärre har dessa sedvanor och traditioner flyttat hit, och vi behöver hantera det på ett bättre sätt än i dag.

Jag ska skicka med några goda råd till regeringen. För det första tycker jag att ni ska ta reda på hur läget är exakt just nu. Hur många gifta barn har vi i Sverige? Den frågan måste ni ställa till dessa flickor.

För det andra funderar jag på de 132 gifta barnen. Det hävdas att man ur privaträttslig synvinkel inte kan annullera eftersom de är gifta och att man därför måste godta dessa äktenskap. Men av vad jag har läst, och jag kan ha fel, finns det inte i ett enda av fallen någon skriftlig dokumentation, något vigselbevis. Hur i hela friden kan vi godkänna dessa äktenskap när det inte ens finns någon dokumentation? Jag vill höra hur ministern ser på det.

Detta skulle kunna göra saken enklare. Måste vi då verkligen vänta på en lagstiftning? Dessa barn måste skiljas från sina män och omhändertas, särskilt när barn väntar barn.

Det är en allvarlig fråga. Den är allvarlig i världen, men den är också allvarlig i Sverige. Vi får inte ha dubbla måttstockar.

Jag förväntar mig att regeringen gör mer, att man tar reda på hur läget är och att man skyndsamt kommer med den lagstiftning som dessa flickor, och i vissa fall också pojkar, behöver.

Anf. 14 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Som jag har sagt ett antal gånger kartlägger vi just nu detta.

Det är inte jag eller regeringen som godkänner dessa äktenskap, utan det är Skatteverkets uppgift. Såvitt jag vet har man enligt egen uppgift knappt godkänt några sådana äktenskap under senare tid.

Det som är särskilt viktigt för varje barn här och nu är att Migrationsverket är ytterst medvetet om detta och att kommunerna ges tid och möjlighet att utreda varje barn som ska placeras. Därför har jag vid ett flertal tillfällen träffat den nuvarande chefen för Migrationsverket, ordföranden i SKL och flera representanter för SKL samt Socialstyrelsen för att prata om detta, och jag besöker också ofta socialtjänster.

Jag har relativt lång erfarenhet av globalt jämställdhetsarbete och vet att det kan ta lång tid innan ett barn känner förtroende för vuxna runt omkring sig, framför allt för vuxna som barnet inte har träffat tidigare, i ett främmande land och på ett annat språk och innan barnet förstår att allt är till för henne eller honom och hon eller han har rätt och möjlighet att säga: Jag vill utbilda mig till detta, jag vill bo så här, jag vill leva med den här personen eller inte.

Detta kräver mycket tid och utrymme hos socialtjänsten, och jag har gjort alla dessa insatser för den sociala barn- och ungdomsvården för att alla barn ska få denna möjlighet. Då ger vi dessa barn de verktyg som mina barn får och som alla barn i Sverige har rätt till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:83

21 mars

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2016/17:363 om stödboende för ungdomar

Anf. 15 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat mig om jag och regeringen står bakom ett regelverk om att unga placerade i stödboenden inte ska behöva dela rum. Ann-Charlotte Hammar Johnsson har även frågat mig hur jag och regeringen i så fall avser att detta ska hjälpa kommunerna i deras arbete med att på kort tid få fram ett stort antal bostäder.

Den 1 januari 2016 infördes placeringsformen stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år. Tänkbara målgrupper är barn och unga som tidigare varit placerade eller som lever i en otillfredsställande hemmiljö samt ensamkommande barn och unga.

Regeringen ansåg det vara angeläget att det finns tillgång till fler placeringsformer för barn och unga som svarar mot barns och ungas faktiska behov. Även kommunerna efterfrågade fler alternativ på ytterligare placeringsformer. Stödboende infördes därför som ett kompletterande lagreglerat placeringsalternativ för barn och unga som inte har behov av sådana vård- och behandlingsinsatser som motiverar en placering i familjehem eller hem för vård eller boende.

Av propositionen framgår att det huvudsakliga syftet med den nya placeringsformen är att under trygga former träna och förbereda barnet eller den unga för ett självständigt boende och vuxenliv och att det bäst uppnås genom att barnet eller den unga har ett eget boende.

Med ett eget boende avser regeringen ett boende som är mer självständigt än HVB, det vill säga att barnet eller den unga bor i en lägenhet eller i en liknande boendelösning.

Kommunerna har möjlighet att tillgängliggöra stödboenden genom andra boendelösningar. Det kan vara studentkorridorer eller liknande boenden i anslutning till en folkhögskola.

Ett eget boende utesluter alltså inte ett delat boende med andra barn eller unga som är placerade i stödboende, vilket också framgår av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om stödboende. Det är alltså redan i dag möjligt att dela rum i vissa fall.

På regeringens uppdrag följer Socialstyrelsen upp och utvärderar den nya placeringsformen. I slutet av november 2016 lämnade Socialstyrelsen en delredovisning där det redogörs för kommunernas arbete med att starta upp stödboenden. Bland annat nämns svårigheter att hitta lämpliga lokaler, vilket till stor del anses bero på en redan ansträngd situation på bostadsmarknaden.

Placering av barn i olika placeringsformer, inklusive stödboende, ska dessutom ske efter en individuell bedömning utifrån barnets bästa, i enlighet med socialtjänstlagen. Det här medför att behoven av stödboenden kan skifta för olika kommuner och över tid.

Under 2016 startade totalt 140 kommuner stödboenden. Trenden är att allt fler stödboenden startas i snabbare takt. Socialstyrelsens intryck är att samtliga kommuner har som mål att ha tillgång till stödboende i juli 2017, när det nya ersättningssystemet för mottagandet av ensamkommande barn och unga träder i kraft. Det är positiva signaler.

Placeringsformen stödboende har funnits i ett drygt år. Det behövs mer tid för att utvärdera placeringsformen och för att veta hur den svarar mot flickors och pojkars behov. Regeringen fortsätter därför att följa denna utveckling noga.

Anf. 16 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Att kommuner vill ha alternativ kan jag mycket väl förstå, och jag sympatiserar självfallet med tanken att hitta lösningar.

Att regeringen den 1 januari 2016 införde en boendeform som kallas stödboende är bra. Det som däremot blir problematiskt är det som jag försökte tala om i min fråga.

När förslaget, så som det är utformat, ska omsättas i verkligheten och det når ut till kommuner och tjänstemän, som ska lösa uppgiften med de barn som är i den situationen att de behöver ett stödboende, läser tjänstemännen lagen.

I § 2 i lagen står att ”vid placering i ett stödboende ska barnet eller den unge ... få disponera ett eget boende”. Det står också: ”De egna boenden som ingår i ett stödboende ska vara hemlika och bestå av rum för boende, utrymme för tillagning och intag av måltider samt rum för personlig hygien.”

Om man fortsätter med att läsa *Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende* ser man att det står: ”Den person som är placerad i ett hem för vård eller boende bör ha ett eget rum.”

Då kommer vi till detta ”bör”. Enkelt betyder det att personer som till exempel har bott på HVB-hem i två år och ska vidare till ett stödboende kan gå från att bo två per rum, enligt det ”bör” som tillämpas på grund av det tryck som finns och den påfrestande situation som vi har haft och som vi har när det gäller att lösa uppdraget runt om i landet, till att de nu ska bo var och en för sig.

Om man är en tjänsteman och vill följa lagen, vilket man vill, säger man: Vi måste få fram boenden där man bor en och en, enligt vad lagen föreskriver. Om man läser om syftet med att ha ett eget boende är det, som ministern själv sa, att träna för att ha ett eget, självständigt boende.

Med anledning av hur verkligheten på bostadsmarknaden ser ut undrar jag om detta har beaktats och varför man då ändå valde att ha allmänna råd och föreskrifter i de delar som gör att HVB-hem, men inte stödboenden, har fått detta ”bör”. Det framgår ju tydligt att man ska kunna dela rum i HVB-hem, men inte i stödboenden.

Hur ser ministern generellt på att olika delar av det offentliga samhället i någon mån kommer att motverka varandra? Vi har kommuner som försöker lösa en svår boendesituation, och vi har myndigheter som man kan tycka ställer orimliga kvalitetskrav i detta läge.

Som ministern sa i sitt svar pekade man i november på denna problematik ute i landet och att man ska följa frågan. För mig kvarstår ändå frågan om ”bör”. Det skulle ge en möjlighet.

I den bästa av världar kan alla få det de ska ha, men där befinner vi oss inte riktigt.

Anf. 17 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Vi befinner oss nu i ett läge efter 2015, när det kom många flyktingar till Sverige på samma gång. Nu har vi kommit så långt att vi har lyckats utreda många av de ensamkommande barnen inom socialtjänsterna, och man får klarare för sig vad varje barn har för behov, såsom det är tänkt att socialtjänstlagen ska fungera.

Redan före 2015 hade man dock identifierat, och det fanns även utredningsförslag om, att man behövde införa ytterligare en placeringsform därför att man ansåg att familjehem och HVB-hem inte svarade upp mot behov som framför allt de äldsta barnen ibland har när det gäller att kunna träna på att bo självständigt och ta mer ansvar men ändå ha möjligheter till kontakt med och stöd av vuxna. Därför föreslogs formen stödboende.

När den stora flyktingtillströmningen skedde 2015 såg man att en del av barnen var äldre och att många hade stora problem med sig, var traumatiserade och hade stora individuella behov på andra sätt. Andra hade inte det utan var mycket mer benägna att vilja sätta upp ett självständigt liv med studier och var på olika sätt väldigt motiverade och stabila när det gäller att kunna gå in i svensk utbildning, arbetsmarknad eller vad det nu är. Av båda dessa skäl infördes formen stödboende.

Tanken med stödboende är att det ska kunna erbjudas de barn som uppfattas klara av en sådan form och som behöver detta steg innan de är helt vuxna och kan bo för sig själva.

Det finns inga lagliga hinder för att två personer bor i samma rum, om alla parter tycker att det är bra. Vi har en ordning där det inte är ministern som ska säga hur många barn som ska bo i varje rum. Jag ska heller inte ha synpunkter på Socialstyrelsens instruktioner i sammanhanget.

Det finns dock inga lagliga hinder. Det kanske är fråga om syskon som vill bo tillsammans eller om två andra individer som enskilt bedöms kunna bo på stödboende och där alla inblandade tycker att det är en bra lösning.

Verkligheten är över huvud taget fortfarande ansträngd när det gäller integration och mottagande av personer, framför allt de som kom 2015. Bostadsmarknaden är en sådan ansträngd del av samhället. Regeringen har därför satt igång en rad initiativ för att stödja byggande. Det tar ett tag, och det är jag medveten om. Men jag är också medveten om att allt fler kommuner försöker hitta och också hittar lösningar för att kunna erbjuda stödboende.

Anf. 18 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag tänkte göra som Elisabeth Svantesson gjorde i den förra debatten, nämligen ta ett exempel från verkligheten. Det går lite utöver detta men bygger samtidigt på den del där man talar om att unga vuxna finns i Sverige.

Våra myndigheter är inte riktigt gjorda för att klara av det tryck som har funnits. Ibland kan man utifrån tycka att det inte finns den flexibilitet och det sunda förnuft som man skulle önska i dessa delar, och detta återkommer när vi diskuterar vidare om stödboende.

I en kommun fanns det ungdomar som skulle bo tillsammans i vardagen. Det började bra; de kunde gå ut i köket och tillreda sin mat. Det gjorde så småningom att det miljöförbund som hade att vaka över detta i stort sett – bildligt och med symboliskt värde – satte gul tejp med svarta streck runt köket, som förbjuden mark att träda in på. Det gjorde att dessa personer inte längre kunde göra sig mat, utan man fick ta dit personal som skulle laga mat åt dem.

Detta innebär att de skulle ha kunnat träna och få det de behöver för att ta vara på vardagen – vad gör jag från det jag går upp på morgonen tills jag lägger mig på kvällen – och att tillreda sin mat.

Detta boende var ett stort hus som egentligen var väldigt hemligt. Det var inte alls en institution man skapar och där man börjar tala om vilka delar som skulle bort i inredningen, till exempel mattor och tvätt som vi har i våra hem för att det ska fungera.

Allt det här sammantaget gör att vi passiviserar människor som skulle kunna göra ett jobb för sig själva, lära, träna och se hela vardagen som ett exempel på hur det skulle kunna fungera när de ska vidare i sitt liv.

Med det som bakgrund vill jag gå in på den del som handlar om självständigt boende. I den bästa av världar fungerar det som sagt. Regeringen säger själv att man måste bygga, och det måste man, för vi har den problematik vi har med bostäder.

Jag kan göra tolkningen att det här är fullt möjligt och att det i vissa fall går att dela rum i stödboenden. Man kan komma till slutsatsen att man befinner sig i ett läge där alla säger ja. Men helt plötsligt prövas detta juridiskt, och så sägs det att det här är fel. Det kan komma till ett läge där det juridiskt sägs att det blir vite för kommunen för att den har brutit mot lagen, för det står inte så som jag läste upp, att man har möjligheten med detta ”bör”, utan man ska göra en tolkning utifrån någonting som inte står där.

Detta är lätt att säga i teorin, men om man kommer ut i verkligheten vill man inte ta de här stegen och råka ut för att erfara att man har gjort fel. Man vill göra rätt. Det här komplicerar det hela: Å ena sidan sägs det att det här är möjligt, å andra sidan går det inte enligt lagen. Hur gör vi då? Då sitter man fast i samma dilemma. Det är därför jag har ställt frågan om det i ett sådant läge inte kan vara vettigt och rimligt att ha ett ”bör” även för stödboende under förutsättningar som gör att alla deltar.

Anf. 19 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Interpellationer är till för att regeringen ska granskas av riksdagsledamöterna. Då vet riksdagsledamöterna att statsråd inte ska uttala sig om hur lagstiftningen ska tolkas. Jag kan bara läsa innantill när det gäller hur Socialstyrelsen har uttryckt sig runt detta.

Det här är en ny lagstiftning om stödboenden, och den får prövas. Men tanken med stödboenden är att de ska vara till för de äldsta barnen, som bedöms vara stabila och kunna stå ganska mycket på egna ben, men fortfarande är barn. Det gäller barn som förefaller vara mogna, förefaller vara sugna på att bo ensamma och vad det nu är för kriterier som socialnämnden tycker att barnen ska uppfylla för att bo i ett stödboende. Som jag sa finns det ingenting som gör att man inte skulle kunna bo två personer, men det ska fortfarande vara två personer som kan stå på egna ben. Det ska falla inom ramen för de här bedömningarna. Jag kan inte säga mer än så.

Anf. 20 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Det är just det här som är problematiken. Jag måste ju fråga om det är så här jag ska tolka det som riksdagsledamot. Jag vet att ministern inte kan svara vad gäller tolkningar, men i ministerns svar står det att detta är möjligt om alla parter är med. Det är ändå så jag måste tolka det som står där. Det kan då i vissa fall ske i stödboenden.

Det sägs nu också här att det inte finns något som gör att detta inte skulle låta sig göras. Men likväl står det ju någonting annat i lagstiftningen. Även om det är så det är tänkt hjälper inte det för att lösa problematiken när den inte blir löst. Jag skulle ändå vilja veta om regeringen och ministern tar med sig den här frågan och funderar på om det inte är så att det behövs ett ”bör” för att det här ska kunna bli möjligt.

Anf. 21 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Lagstiftningen ska varken tolkas eller prövas av mig. Jag kommer att följa utvecklingen. Jag är säker på att stödboenden behövs i den palett som socialtjänsten har för att stödja barn som behöver boende.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2016/17:348 om åtgärder mot bilmålvakter

Anf. 22 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Thomas Finnborg har frågat mig om jag delar bedömningen att det är allvarligt att antalet bilmålvakter inte minskar och att det behövs en översyn av dagens lagstiftning samt vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att komma till rätta med det ökande problemet med bilmålvakter och de ökande fordonsskulderna.

Jag delar Thomas Finnborgs uppfattning att det är ett allvarligt problem att antalet fordonsmålvakter inte har minskat och att de fordonsrelaterade skulderna ökar. Jag har vidare noterat att riksdagen den 2 mars i år genom ett tillkännagivande uppmanade regeringen att se över möjligheten att skärpa lagstiftningen mot fordonsmålvakter.

Det är angeläget att rätta till eventuella brister i lagstiftningen för att den ska få avsedd effekt. Regeringen följer utvecklingen av de fordonsrelaterade skulderna noga och för dialog med berörda myndigheter i frågan.

Inom Regeringskansliet pågår för närvarande ett arbete för att se över behovet av ytterligare åtgärder på området. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan.

Anf. 23 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Vid årsskiftet uppgick de fordonsrelaterade skulderna enligt kronofogden till drygt 2,2 miljarder, vilket var mer än någonsin. Ökningen beror främst på en grupp på omkring 100 personer, som i dag bedöms användas som bilmålvakter. Dessa står för lite drygt 400 miljoner kronor i skulder, vilket utgör en femtedel av de totala skulderna. En enskild person har hela 62 miljoner i skuld. I januari 2017 fanns det 152 personer i vägtrafikregistret som stod registrerade som ägare till fler än 100 personbilar eller lastbilar. Som mest var en person registrerad på 3 595 fordon.

Alliansregeringen införde en ny bestämmelse och en ny lag som började gälla den 1 juli 2014. Enligt denna lag kan kronofogden numera ta fordon i anspråk för fordringar gällande vissa skatter och avgifter. Lagen har dock närmast visat sig vara verkningslös. Alldeles för få bilar har beslagtagits eller flyttats sedan lagen tillkom. Enligt kronofogdens uppgifter hade endast 26 fordon tagits i anspråk i slutet av förra året, vilket talar sitt tydliga språk. Kronofogden anger att det beror på personalbrist.

I svaret på en skriftlig fråga skrev statsrådet i januari att regeringen kommer att följa utvecklingen. Det tycker jag inte duger. Det krävs åtgärder här och nu. Min fråga är: Vilka åtgärder kommer statsrådet att vidta så att myndigheterna utför sina uppdrag?

Anf. 24 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det här är en viktig fråga utifrån flera olika aspekter. En viktig aspekt är naturligtvis någon sorts allmänt upprätthållande av ordning och reda. Människor ska ta ansvar för sina skulder, och vi ska ha ett högt moraliskt ansvar för att betala rätt skatter och avgifter. Regeringen har gjort många insatser för att se till att vi får in de skatter som medborgarna ska betala och så vidare. Det här är ytterligare en sådan fråga. Ytterst handlar det om att upprätthålla respekten för de regler som vi gemensamt har fattat beslut om.

Men det finns också andra aspekter. Det handlar om trafiksäkerhet och om att uppta värdefull mark; de här fordonen står ofta parkerade under en väldigt stor del av tiden. Det handlar också om någon sorts allmän upplevelse av att det är oreda i systemet.

Det här är alltså en viktig fråga. Vad som har hänt sedan sist är att vi har gått vidare och börjat titta på vad som egentligen är problemet. Det hade varit jättebra om alliansregeringen hade tagit det här initiativet lite tidigare under sin period; det skedde inte förrän i mars under det sista regeringsåret. Problemet har funnits längre än så, kan vi väl konstatera. Men oavsett det är det en bra lagstiftning.

Jag tror att ett viktigt första steg för att identifiera nya åtgärder är att beskriva hur den befintliga lagstiftningen används. Det kan tyckas vara ett enkelt sätt att gå direkt på att justera lagstiftningen, men då måste vi också veta att det inte är tillämpningen av lagstiftningen som brister. Det finns exempel runt om i landet på att man har hittat goda samverkansformer mellan kommuner, Kronofogdemyndigheten, skattemyndigheten och även

självlklart polisen och nått betydligt bättre resultat än på många andra håll. Jag tror att man ska titta på vad det är som har gjorts på de orter och i de delar av landet där det har fungerat. Finns det arbetsmetoder som kan spridas till fler?

Jag ska nämna ett problem som har uppmärksammats i anslutning till det här. En av tankarna bakom den här lagstiftningen var att man skulle kunna bekosta verksamheten genom att sälja de fordon som blivit beslagtagna, eftersom man får tillgång till fordonen. Det har dock visat sig att flertalet av fordonen har ett väldigt lågt marknadsvärde. Därför har man inte riktigt kunnat använda lagstiftningen på det sättet.

Som jag sa i slutet av interpellationssvaret pågår ett arbete för att se över behovet av ytterligare åtgärder. Jag tror att det första steget är att se hur befintlig lagstiftning tillämpas och om det finns mer att göra inom ramen för befintlig lagstiftning. Men regeringen är inte främmande för att också titta på om själva lagstiftningen som sådan behöver justeras.

Anf. 25 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! Det råder i dag en stor oklarhet mellan myndigheter om vem som egentligen gör vad. Polisen eftersöker oftast fordon relaterade till brottslighet, och kronofogden eftersöker inte aktivt fordon då värdet på bilarna ofta är lågt. I dag måste bilar ha ett värde över 5 000 kronor för att kronofogden ska kunna agera. Det positiva i det hela, som ministern nämnde här, är att parkeringskontoren i Malmö och Göteborg har förbättrat sin verksamhet och forslat bort ett antal fordon.

Att värdet på bilen överstiga 5 000 kronor för att myndigheten ska kunna agera måste omprövas. I dag kan vi se att många hemlösa använder bilar som bostäder. Oftast är dessa bilar som har ett värde under 5 000 kronor registrerade på bilmålvakter. Även många missbrukare, precis som ministern sa, kör runt i bilar som är undermåliga och saknar försäkring och som också tillhör bilmålvakter.

I svaret på min tidigare skriftliga fråga antydde statsrådet att mer långtgående åtgärder mot fordonsmålvakter skulle kunna innebära inskränkningar i äganderätten. Då blev jag lite förvånad. Min fråga är: Anser statsrådet att äganderätten är viktigare än att lagföra bilmålvakter som har en skuld till samhället på ca 2,2 miljarder?

Anf. 26 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Nej, statsrådet anser att det är oerhört viktigt att komma till rätta med problemet. Men vi ska se till att göra det på ett sätt som är proportionerligt i förhållande till hur omfattande problemet är och framför allt på ett sätt som inte gör att vi skapar andra problem för människor som är helt oskyldiga i de här sammanhangen.

Vi ska försöka ha regelverk, lagstiftning och tillämpning som så långt som möjligt angriper det problem vi upplever och i så liten utsträckning som möjligt begränsar livet för andra medborgare. Där är till exempel förslaget om att begränsa det antal bilar som man har rätt att ha registrerade på sig ett förslag där vi behöver beakta de negativa konsekvenser som ett sådant förslag skulle få. Det finns ändå människor som har väldigt legitima skäl att äga flera fordon. Det kan också uppstå problem vid ett bilköp. Om man helt enkelt säljer sin bil till någon som inte har rätt att ha fler, vad händer då? Det finns en del juridiska aspekter av det som bör beaktas.

Vi kommer i det fortsatta arbetet att lyfta på alla möjliga stenar för att se om det finns fler åtgärder som är proportionerliga och relevanta i förhållande till problemet och utreda dem så långt det är möjligt. Men vi ska inte göra saker som kanske inte har avsedd effekt på det problem som vi identifierat men får allvarliga negativa konsekvenser för oskyldiga andra medborgare.

Anf. 27 THOMAS FINNBORG (M):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Om vi har ett system som tillåter att privatpersoner kan äga hur många fordon som helst och där vissa personer sedan låter bli att betala skatter, avgifter och annat underminerar vi moralen för övriga fordonsägare som pliktskyldigt betalar sin del. Det borde vara möjligt att förutom att kunna beslagta dessa fordon också lagföra dem som nyttjar fordonen, för det är oftast de som utnyttjar bilmålvakten för att skicka alla räkningar till.

Till slut vill jag säga att det var positivt att det kom till ett tillkännagivande. Det finns en majoritet i riksdagen som anser att det behövs skärpta åtgärder mot bilmålvakter. Det är också positivt att statsrådet och regeringen tycker att det är angeläget att se över lagstiftningen och förbättra myndigheternas samverkan. Nu är det hög tid att gå från ord till handling.

Anf. 28 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag kan glädja Thomas Finnborg ytterligare genom att säga att detta var ett problem som vi hade börjat att arbeta med och titta på redan före tillkännagivandet. Det är en fråga där det råder en väldigt bred politisk enighet både om att problemet är allvarligt och om att vi behöver vidta åtgärder för att stävja det. Cloun är bara att hitta rätt åtgärder som löser problemet utan att ge upphov till negativa oönskade konsekvenser för andra medborgare.

Vi kommer att fortsätta att titta på den frågan. Jag tror att det här kan ta lite tid. Det är ganska komplexa juridiska frågeställningar som man behöver lösa ut. Men vi kommer definitivt att lägga mer krut på att komma till rätta med problemet. Första steget bör rimligen vara att se till att befintlig lagstiftning utnyttjas fullt ut.

Där tror jag att det finns mycket att lära av dem som har hittat bra samverkansformer där det säkert också finns erfarenhetsspridning som i varje fall skulle kunna vara ett första steg. Om vi sedan dessutom behöver andra åtgärder återkommer vi till det. Men i första hand ska vi se till att tillämpningen av befintlig lagstiftning fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2016/17:302 om arbetsgivaravgifter

Anf. 29 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Larry Söder har frågat mig hur jag planerar att agera för att förhindra att företagens skattebörda leder till att jobben flyttar härifrån

och om jag är beredd att ta initiativ till att sätta press på företagen att synliggöra arbetsgivaravgifterna för arbetstagarna.

Sverige är en liten, öppen ekonomi i en global omvärld. Förutsättningar för svenska företag att växa och expandera på en internationellt konkurrensutsatt marknad är betydande för sysselsättning, tillväxt och det svenska välfärdssamhället. Det är ett flertal olika faktorer som påverkar företagens investeringsbeslut och företagsklimatet i landet. Regeringens näringspolitik syftar till att göra det enklare för företag att utveckla och driva sin verksamhet.

Svensk ekonomi är stark. Tillväxten har stabiliserats på en av de allra högsta nivåerna i Europa. Sedan den här regeringen tillträdde har 150 000 fler människor ett jobb att gå till, och arbetslösheten har pressats ned under 7 procent. Flera internationella undersökningar visar på att företagen i Sverige har mycket goda förutsättningar och ramvillkor i förhållande till omvärlden. Enligt till exempel the World Competitiveness Scoreboard hamnade Sverige på en femteplacering förra året, vilket är en förbättring med fyra placeringar från året innan. Enligt Världsbankens Doing Business Index, som mäter hur lätt det är att starta, driva och lägga ned företag, hamnade Sverige på en åttonde plats förra året, vilket är en förbättring med tre placeringar från året innan. Och enligt affärstidningen Forbes har Sverige det bästa företagsklimatet i världen.

Regeringen arbetar även för att stötta svensk industris utveckling. I ett bredare perspektiv ser vi nu ett trenderbrott med ökade investeringar och fler företag som väljer att flytta hem produktion till Sverige. Teknikföretagen rapporterade även att man under 2015 anställde fler personer i Sverige än i omvärlden. Regeringen har presenterat en första handlingsplan för Smart industri med 45 konkreta åtgärder för att främja denna utveckling.

Regeringen har nyligen tagit fram en flygstrategi. Ett fokusområde inom ramen för strategin är rättvisa villkor och sund konkurrens inom flygbranschen. Regeringen driver ett arbete inom EU och ICAO för en förbättrad lagstiftning, enhetlig tillämpning och samverkan mellan medlemsländerna. Sverige rör inte över vare sig kollektivavtalsvillkoren eller skattesatser i andra länder. När det gäller verksamhet utanför Sverige är det genom att driva på för bättre villkor på internationell nivå som vi kan jobba mot dåliga arbetsvillkor och jämna ut konkurrensförutsättningarna.

Jag delar uppfattningen om att synlighet och transparens i skattesystemet är viktigt och att det är en fördel om medborgarna är medvetna om hur skatteuttaget ser ut och vad skatterna används till.

Anf. 30 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Jag lyfte fram frågan om kostnaderna för att anställa eftersom vi ganska ofta läser om företag som flyttar hela eller delar av verksamheten utomlands. Det jag senast läste om var SAS, vilket medförde att jag skrev själva interpellationen. SAS som är ett av staten delvis ägt bolag väljer att flytta en del av sin verksamhet utomlands. Statligt delvis ägda bolag borde väl om några kunna stå emot att flytta jobben utomlands, anser jag. Allt som oftast anges kostnaderna för att ha anställda som orsak, vilket även SAS gjorde i sin redogörelse. Sverige har i jämförelse med snittet i OECD en mycket hög arbetsgivaravgift, vilket får dessa tråkiga konsekvenser som vi nu ser i fallet med SAS.

Förutom det helt uppenbara att jobb försvinner utomlands finns det undersökningar som visar att svenska medborgare har dålig koll på hur högt skatteuttaget är. Det medför lägre legitimitet för det skattesystem vi har och att debatten om skatter och nivåer på skatteuttaget blir snedvriden. Det borde vara uppenbart att vi behöver visa detta för anställda även på lönebesked för att få ökad kunskap kring den delen av skatteuttaget.

Jag är glad att ministern lyfter fram att man ska harmonisera reglerna i Europa, vilket jag tror är nödvändigt för svenska företags fortlevnad och utveckling. Läxa nummer ett borde då vara att man inte skapar nya egna regler som bara drabbar den svenska arbetskraften. Det är då helt fel väg att skapa en speciell skatt som till exempel flygskatten i Sverige. Det är en skatt som redan har kritiserats från många håll och som leder till att jobb flyttas från Sverige, vilket jag menar att den gör. Vi är i Sverige oerhört duktiga på att skapa egna skatter som lägger bördan på företag än mer än på deras konkurrenter i Europa.

Ministern lyfter fram att flera internationella undersökningar visar att företagen i Sverige har mycket goda förutsättningar och ramvillkor i förhållande till omvärlden. Det är naturligtvis jättebra.

Men jag är också orolig för alla de företag som aldrig ser dagens ljus på grund av rädslan att misslyckas. Global Entrepreneurship Monitor visar att 35 procent av dem i åldersgruppen 18–64 år i Sverige som har ansett sig ha en definierad affärsmöjlighet har valt att avstå från att skapa ett företag på grund av rädslan att misslyckas. Här behöver vi vidta åtgärder bland annat för att företrädaransvaret inte ska stå i vägen – något som regeringen dröjer med trots att det finns ett tillkännagivande från riksdagen från 2015. Det är beklagligt.

Även de nya förslagen om 3:12-reglerna gör att fler småföretag blir oroliga inför framtiden. Kanske väljer några småföretag att avstå satsningarna och avstå från att starta eget på grund av osäkerheten när det gäller de nya 3:12-reglerna. Även här är regeringen företagen svaret skyldig.

Vi har en del att göra, som ministern märker, för att underlätta för företagen och företagarna. Det borde vi kunna enas om för att skapa fler jobb och fler som bidrar till den gemensamma välfärden.

Eftersom regeringen vill harmonisera reglerna över Europa och eftersom Sverige har en hög arbetsgivaravgift frågar jag ministern om vi kan förvänta oss ett förslag som innebär en sänkning av arbetsgivaravgiften för att harmonisera med övriga Europa.

Anf. 31 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, Larry Söder, för en viktig debatt om Sveriges konkurrenskraft! Jag kan inledningsvis konstatera att det sedan valet har skapats 96 000 nya jobb i privat sektor i Sverige. På något sätt driver alltså tillväxten jobbtillväxten i Sverige. När det gäller hur Sverige rankas gentemot andra länder har rankingarna alltid fördelar och nackdelar. Man kan alltså vrida och vända på dessa index, men generellt sett ligger Sverige bra till i indexrankingarna nästan oavsett vilken ranking man väljer. Det är positivt.

Poängen med resonemanget är att detta borde synas i investeringarna. Gör det då det? Låt oss se på förra årets investeringar, till exempel i industrin. Där investerades 65 miljarder kronor i Sverige 2016. Det är den

största investeringen i industrin sedan finanskrisen, vilket är positivt. Det innebär att när det sker investeringar räddas också framtidens jobb, för då sker en effektivisering och en modernisering av industrin som skapar förutsättningar framöver. Låt oss sedan se på utländska direktinvesteringar – det som andra länder gör i investeringar i Sverige. De flödade in och ökade från 52 till 168 miljarder 2016. Sverige är alltså attraktivt för investeringar, och det är jag glad för.

Behöver vi fortsätta att jobba med detta? Ja, det behöver vi göra. I detta konjunkturläge kan man fundera på vilka investeringar som är viktigast att göra för att företagen nu inte ska bromsa in. Jag reser mycket i landet, och min analys är att frågan om kompetensförsörjning är den viktigaste frågan runt om i Sverige både i industrin och i många andra näringar. Man har svårt att hitta rätt folk. Här krävs offentliga investeringar i utbildningssystem, omställning och en bättre arbetsförmedling som kan matcha de behov som finns på arbetsmarknaden. Det är en investering där vi måste ta in skattepengar för att finansiera för företagen.

Det andra som bromsar ekonomisk utveckling på många platser i Sverige är brist på infrastruktur. Vi har underinvesterat i infrastruktur under ganska många år. Vi ser det inte minst på järnvägen, som har tappat konkurrenskraft. Vi ökar nu investeringarna i järnvägsunderhållet med någonstans runt 40 procent för att man ska kunna lita på att tågen går i tid och som de ska. Det är viktigt för industrin.

Det handlar också om bostadsbyggandet, som är en tillväxthämsko för många delar av Sverige just nu. Det gäller inte bara de största städerna, utan ganska många orter i Sverige. Om de inte lyckas med en ökad bostadsproduktion kommer tillväxten att hämmas, och näringslivet kommer inte att utvecklas.

Regeringen gör stora investeringar på just dessa områden. Jag tror att man måste se att Sverige har ett konkurrenskraftigt skatteklimat för företagande. Däremot har vi relativt höga skatter på inkomster. Det är så vi har valt att göra i Sverige för att kunna finansiera en i princip gratis sjukvård, en utbildning som är fri och en universitetsutbildning som är fri men också stora offentliga insatser som måste till just nu. Det är en balansgång. Jag hoppas att Kristdemokraterna också är med på att diskutera hur vi utvecklar vår offentliga välfärd, för också där har det underinvesterats under många år.

Just när det gäller stora och breda arbetsgivaravgiftssänkningar, som den förra regeringen prövade, tror jag inte att något borgerligt parti egentligen står bakom kraven på sådana. Det gav inte den effekt man hade hoppats på, inte minst när det gäller ungdomsarbetslösheten. Jag tror att man måste tänka till och se vad som ger effekt när man talar om konkurrenskraft.

Anf. 32 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag delar mycket av ministerns syn på hur det ser ut. Det är klart att vi hämmas av att vi inte har gjort de investeringar som behövs i landet i övrigt när det gäller bostäder, kommunikationer och sådant. Det är helt uppenbart att om vi hade haft en bättre bostadssituation och en bättre kommunikationssituation hade man kunnat flytta på sig dit jobben

finns. Man skulle ha kunnat bo någonstans och ta ett jobb som kanske ligger lite längre bort. Företag kanske också skulle ha kunnat etablera sig på andra orter än just Stockholm, Göteborg och Malmö.

Likväl har vi drygt 7 procent som är arbetslösa. Jag menar att vi måste hitta andra lösningar för dessa människor än att bygga en ny järnväg eller en ny bostad. De står så långt från arbetsmarknaden att det krävs lite mer effektivitet från oss som riksdag och er som regering. Jag menar att man måste fundera på sådant som arbetsgivaravgiften och om man kan göra en harmonisering med övriga delar av Europa som gör att vi räddar en del jobb. En del företag kanske då också väljer att utveckla sitt företag mer.

Jag menar att fyra av fem nya jobb kommer i småföretag. Småföretag gödslar inte med pengar, utan de vänder på varje krona för att kunna hitta en möjlighet att anställa en till för att utveckla sitt företag. Jag tror att skatten på arbete och arbetsgivaravgiften är en del som de tittar på för att se om de har möjlighet och vågar satsa en gång till.

Jag tog upp företrädaransvaret, för jag tror att det är en hämsko för småföretagare som vill skapa och utveckla sitt företag. Jag tror att vi gemensamt skulle kunna hitta möjligheter att minska denna börda så att människor vågar satsa lite mer. Det är inte så att vi har för många människor i Sverige som vill satsa och förverkliga sin egen idé, utan vi har för få som gör detta.

Jag blir glad när ministern säger att man vill arbeta med och stötta den svenska industrin. Jag tror inte att näringslivet i dag menar att det är Sveriges riksdag och regering som skapar de nya jobben och de nya möjligheterna. På något sätt får näringslivet lösa detta på egen hand med vår hjälp som grund.

Om man skapar egna skatter i Sverige, till exempel flygskatten, menar jag att det hämmar en sådan del. Jag noterar att ministern inte alls tog upp flygskatten i sitt anförande, och jag hoppas att han kan göra det nu. Regeringen säger att man vill harmonisera över Europa när det gäller skattelagstiftningarna och vilka skatter man har. Är det då sunt att ta ut en ny skatt, en annorlunda skatt, som innebär att svenska företag får betala mer än vad andra gör?

Anf. 33 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för fortsatt diskussion om det viktiga ämnet konkurrenskraft! Jag tror att det är helt rätt: Det är inte riksdag och regering som skapar framtidens företag eller framtidens jobb. Men vi skapar förutsättningar för tillväxt och utveckling i vårt land. Just nu ser vi att tillväxten är hög och, framför allt, att investeringarna ökar i svensk ekonomi. Investeringarna drar mycket av svensk bnp i dag. Vi ser också att de utländska direktinvesteringarna substantiellt ökar i Sverige. Det tolkar jag som att näringslivet har förtroende för utvecklingen i Sverige. Annars hade de inte gjort de här investeringarna i Sverige; då hade de gjort dem någon annanstans.

Men det är klart att vi ser bekymmer på vissa marknader. En marknad som vi ser bekymmer med är flygbranschen i Europa. Det är otroligt pressade villkor. Vi har haft situationer där det har varit en diskussion om huruvida säkerheten kan upprätthållas i alla flygbolag. Vi har haft en diskussion där det har varit svårt för vissa bolag att teckna kollektivavtal eftersom

det sker en låglönekonkurrens som är väldigt aggressiv. Detta liknar lite grann den utveckling vi har sett i transportsektorn i vissa europeiska länder.

På alla dessa områden jobbar regeringen för sjysta villkor både här hemma och i Europa. Vi har en flygstrategi där de gemensamma europeiska villkoren är viktiga. Vi måste se till att lyfta villkoren i de länder som i dag pressar villkor och gör att de anställda kanske inte kan leva på sin lön om de inte får bättre villkor. Jag tror att det är en viktig europeisk diskussion, och jag hoppas att vi alla i den här kammaren är överens om att sådana slavvillkor inte är acceptabla i Europa och att vi gemensamt kan jobba för bättre villkor i flygindustrin.

När det gäller flygskatten har vi presenterat planerna på att presentera en flygskatt. Den är inte presenterad än. Jag tror att man måste ställa detta lite grann i ljuset av vad vi står inför som planet och i framtidsperspektiv.

Jag läste i tidningarna att det var 20 grader varmare än normalt på Arktis i år. 20 grader varmare! Det betyder att isarna smälter snabbare än någonsin. Vi måste klara att vända det här, och då är transportsektorn en mycket viktig del. Vi har till exempel föreslagit bränslebytet som möttes av jubel både av miljörörelsen och industrin och som visar på att vi kan ställa om mot mer biobränsle i tanken utan att det kostar så mycket mer genom att vi gör skattejusteringar.

Flygsektorn måste också bära mer av sina samhällsekonomiska kostnader. För en inrikesresa i Sverige handlar det om ungefär 80 kronor, enligt utredningens förslag. Jag tror att de flesta svenskar kan tänka sig att det är ganska rimligt om man flyger i Sverige att betala lite mer för att bidra till de minskade koldioxidutsläpp som vi behöver i Sverige.

Men Sverige är ett långt land. Vi behöver en flygindustri framöver, och vi behöver kunna ha transporter inte bara inom Sverige utan också till andra delar av världen. Det är viktigt för oss med de transportpolitiska målen, men vi kan heller inte göra halt helt och hållet i miljöpolitiken, för då tar vi inte vårt ansvar i vår generation för att klara världens behov i dag och i framtiden.

Anf. 34 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, ministern! Min fråga i interpellationen handlade också om det här med transparensen när det gäller skatterna som företagen betalar och om man kan lägga information om detta på lönesedeln så att människor faktiskt ser det och vi får en debatt som bygger på riktiga fakta när det gäller skatteuttaget i Sverige.

Kristdemokraterna och regeringen har samma uppfattning, det vill säga att vi tycker att välfärden ska finansieras gemensamt och att man ska ha ett skatteuttag som är rimligt på ett eller annat sätt för att utföra det uppdrag som staten har att utföra. Men för att få en riktig debatt måste människor också vara fullt informerade om var skattetrycket ligger någonstans. Där tror jag att vi gemensamt kan komma överens om att man skulle kunna lägga den informationen på varje lönesedel så att varje vanlig arbetare kan se vad det är för skatt som företaget faktiskt betalar.

Ett problem är det som ministern tar upp, det vill säga att olika intressen står mot varandra. Miljöintresset står mot harmonisering av skatterna i Europa, och ministern tog flygskatten som ett exempel.

Man kanske kunde tänka sig att ni gömmer flygskatten i byrålådan, eftersom den liksom kilometerskatten bara är ett förslag än så länge, och funderar på ett annat förslag som är mycket bättre. Jag tror att antalet flygkilometer kanske inte minskar så mycket som ni tror, för många i de södra delarna av landet bor faktiskt närmare en flygplats som ligger i ett annat land. Då kanske man flyger därifrån i stället för att det är lite billigare.

Givetvis hjälper vi till med att se till att andra transportnät blir mycket bättre, det vill säga tågen. Dem måste vi förbättra mycket.

Jag skulle vilja höra lite grann om transparensen när det gäller skatteuttaget på lönesedeln som ministern inte har berört.

Anf. 35 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Ett krav på att alla arbetsgivare måste redovisa uppgifter på lönebeskedet eller vad det nu kan vara skulle innebära en administrativ kostnad för företagen som den här regeringen inte är beredd att införa. Det finns inga förbud mot att en arbetsgivare skriver på lönebeskedet hur mycket man betalar i skatt. Det finns inga förbud mot det. Men att däremot både krångla till det och öka kostnaderna för de små företagen på det här sättet har vi inte lagt fram något förslag om. Jag visste inte att Kristdemokraterna har ett sådant förslag, men det är möjligt att ni har det.

När det avslutningsvis gäller frågan om skatt och välfärd är det viktigt att om man ska vara trovärdig i fråga om välfärdsfinansieringen – öka underhållet av järnvägen, se till att satsa 10 extra miljarder till skola, sjukvård och äldreomsorg runt om i landet och att orka med de investeringar vi nu gör i bostadsbyggande – måste man också orka med att ta in skatteintäkter.

Den här debatten har väl visat att Kristdemokraterna är för alla sänkta skatter men tror att man kan ha kvar alla utgifter samtidigt. Så är det inte, och det såg vi också under åtta borgerliga regeringsår. Nu har vi ändrat kurs och prioriterar gemensamma investeringar i både välfärd och infrastruktur.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2016/17:306 om statens ägande av Telia

Anf. 36 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat mig om det är mitt ställningstagande att det är nödvändigt för staten att fortsätta äga 37 procent av Telia, och i så fall av vilka skäl.

År 2000 börsnoterades Telia. Motivet var bland annat att bredda ägandet. Under 2002 gick Telia och finska Sonera samman i Telia Sonera genom ett utbyte av aktier. År 2008 sålde den borgerliga regeringen 8 procent i Telia Sonera. Som en konsekvens av detta ligger det statliga ägandet på den nivå som vi har i dag.

Som Ann-Charlotte Hammar Johnsson nämner finns det olika modeller för hur telekombolag ägs. I Danmark till exempel tog riskkapitalister kontrollen över danska telekombolaget TDC men har sålt av sitt innehav igen.

I Nederländerna uppstod en situation där det nationella telekombolagets intressenter såg sig tvungna att genom en stiftelse blockera ett oinbjudet uppköpsförsök. År 2008 lade France Telecom ett bud på Telia Sonera som avvisades av Telia Soneras styrelse. Det var ett beslut som dåvarande alliansregering stödde.

Jag tror att Telia spelar en viktig roll i digitaliseringen av Sverige och ser inga skäl i dagsläget till att minska statens ägande. Telekombolag i Norge, Tyskland och Belgien har också statliga ägare.

Ann-Charlotte Hammar Johnsson tar upp Telias aktiekursutveckling. Bolaget har för närvarande utmaningar relaterade till den eurasiska verksamheten, bland annat själva försäljningsprocessen av verksamheten som drar ut på tiden och en bot från amerikanska och nederländska myndigheter relaterade till etableringen i Uzbekistan. Jag noterar att den investeringen gjordes 2007 under den dåvarande alliansregeringen och att den stöddes av dåvarande regering, trots varningar från människorättsorganisationer och experter.

Vi delar bolagets uppfattning att osäkerheten kring försäljningen av verksamheterna i Eurasien och de juridiska processerna kopplade till verksamheten i Uzbekistan utgör viktiga frågor som har en påverkan på bolagets riskprofil. För staten som aktiv och professionell ägare är värdeskapande det övergripande målet, och självklart ingår det då att med jämna mellanrum pröva skälen för fortsatt statligt ägande.

Anf. 37 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det finns olika motiv för ägande av statliga bolag. På detta tema har jag ställt en fråga, som statsrådet precis har gjort ett inlägg om här och besvarat, om Telia och de 37 procent som staten äger i bolaget. Det kan finnas motiv till att man ska ha just den andelen eller till att man ska ändra den uppåt eller nedåt.

Riksrevisionen har skrivit en rapport om statens ägande av bolag. Den är en historisk tillbakablick som sträcker sig fram till i dag. Då är inte nu, om man säger så, och tidigare händelser och förlopp påverkar den värld som bolaget i dag har att verka i. Vi kommer att återkomma till den rapporten när den behandlas i höst, och regeringen ska också hinna lämna sitt svar på densamma innan dess.

Med den rapporten som en bakgrund till det statliga ägandet kan vi se orsakerna till varför olika bolag finns i statens portfölj. De historiska skälen till detta är olika, och vi lever i en föränderlig värld. Den kan förändras fort från en dag till nästa och den kan också skifta över veckor, månader, halvår, år etcetera.

Det tillkommer också nya resonemang kring hur man ser på ägandet allteftersom den kontext som vi verkar i förändras. Det finns uppsatta kriterier för ägandet av de statliga bolagen som handlar om att hålla bolagen inom en ram för att de ska verka där de finns. Det handlar om samhällsnytta och att det är ur den aspekten som ägandet är viktigt.

En annan aspekt är att statliga bolag inte ska finnas på en marknad där de konkurrerar med andra företag och blir en konkurrent som påverkar marknaden på ett osunt sätt. Det kan också vara en bakgrund till ägandet då det finns en särskild uppgift för bolaget att fylla.

Med detta i beaktande undrar jag om näringsministern delar detta synsätt som jag beskriver. Är det viktigt att ägandet av bolag är en pågående process för att hela tiden hålla dessa olika aspekter levande från tid till annan beroende på vad som sker eller inte sker i en föränderlig omvärld? Detta skulle jag vilja be att statsrådet tar upp i sitt nästa inlägg.

I Telias fall har bolaget gått från att ha monopol till att i dag vara en av många spelare på marknaden. Bolaget har också över tid börsnoterats, gått samman med annat bolag i Finland och tagit sig ut på en internationell marknad. I den kontexten ska regeringen visa på motiv till varför staten äger enskilda bolag.

Statsrådet och jag har diskuterat komplexiteten för statligt ägda bolag på marknader där det finns problematik med korruption och samhällsyttningar som inte bygger på hållbart företagande.

I den andra vågskålen ligger hållbarhet i fråga om att öppna upp för en del av de goda yttringar som det innebär att kunna äga en mobil och ta del av den globala värld vi lever i, med hållbarhetsaspekten i beaktande.

Med det och andra skeenden i minnet, från att Telia gick från monopol till att det skulle bli en så kallad folkaktie och framåt, leder diskussionen om de statliga bolagen ofta till vem som är skyldig till vad. Det gäller även Telia. Det blir också diskussion om partiernas ideologier i stället för att förklara vad tanken är. Därför vill jag återigen upprepa frågan som jag gärna vill ha svar på. Delar statsrådet min mening om att det är viktigt att ständigt följa den processen, om vad det innebär att äga företag?

Anf. 38 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill vara noga med att säga att den här regeringen har en pragmatisk syn på det statliga ägandet. Den här regeringen drivs inte heller av en privatiseringsagenda, kanske till skillnad från den tidigare borgerliga regeringen. Det är inte viktigt för oss att sälja ut tillgångar av ideologiska skäl. Vi har alltså en pragmatisk hållning.

När det gäller Telia kan jag, utan att föregå den skrivelse i vilken vi i sinom tid ska svara riksdagen, enligt gällande regler, konstatera att Telia i dag är ett av de bolag som driver mycket av digitaliseringen i Sverige. Telia ska också, tillsammans med Ericsson, testa 5G-teknik i Stockholm och Tallinn. De blir kanske de två första huvudstäderna i världen som kommer att få pröva på den nya 5G-tekniken.

Bara av det skälet är Telia som bolag viktigt för utvecklingen av både näringsliv och den digitaliseringsomställning som vi står inför. Faktum är att bolaget planerar att mellan 2015 och 2018 göra investeringar för 9 miljarder i supersnabbt fiberbredband i Sverige. Det är klart att det spelar roll för oss, generellt. Men det behöver inte vara hela svaret på den fråga som ställts.

Det viktigaste svaret kanske är att jag inte har några planer på att minska det statliga ägandet i Telia just nu. Riksdagen har inte heller gett mig mandat för det. Det finns inget mandat från riksdagen om att minska det statliga ägandet. Det kanske är det enklaste svaret på frågan.

Det viktigaste för mig är dock långsiktigt värdeskapande och att jobba nära styrelse och ledning i bolaget, för att kunna stötta dem.

Vi har ställt oss bakom den strategi som Telia har inför framtiden. Och det klokaste sättet att göra det på är nog genom en seriös dialog med

ägarna, inte via olika mediespekulationer om bolagets affärer i olika länder. Det hjälper inte alltid bolaget framåt.

Prot. 2016/17:83
21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 39 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet!

Jag vill komma tillbaka till det här med ett effektivt, hållbart och långvarigt ägande. Det innebär att det finns en rad frågeställningar som måste besvaras kontinuerligt.

När det gäller ökat eller minskat ägande måste man fundera igenom det och hela tiden följa bolagets utveckling. Bolaget har hela tiden sitt uppdrag, men ägaren måste titta på detta och fundera på vad som sker i omvärlden. Ministern har nu beskrivit hur han ser på det. Frågan bör dock ställas hela tiden. Och genom att man har bolaget i sin ägo måste man vara tydlig med det.

Statsrådet var inne på att Telia säkert kommer att spela en viktig roll – det fick jag som svar också på min skriftliga fråga – och att det understryks av det Telia gör. Vilken av de olika faktorerna, inom den ram där Telia verkar, är det som gör att Telia kommer att få den bästa effekten just som statligt bolag kontra någonting annat? Det är i den kontexten jag har frågat om statens ägande i Telia på 37 procent är optimalt.

Med ministerns synsätt skulle ägarandelen kanske vara större. Men det är också mycket konkurrens på den marknad där Telia verkar.

Ministern nämnde att en pragmatisk syn präglar socialdemokratiska regeringar och inte borgerliga regeringar, om jag förstår hans tolkning rätt. Det är just sådant jag vänder mig emot, att man lägger sådant på andra. Jag tycker att det är pragmatiskt att tänka på ägandet hela tiden – ministern nickar instämmande.

Det är en del i hela processen. Och det är därför jag ställer frågor. Jag fick ett liknande svar på min skriftliga fråga: jag är del av ett parti som alltid är ute efter att sälja, vilket inte är svaret.

När jag ser och hör om händelser vill jag gärna diskutera dem och i alla fall få svar. Ministern kanske kan ge ett svar på hur han ser på läget. Men det kan också vara på det sättet att det inte går att ge ett svar, beroende på vad det handlar om. Då kan man ge det inom ramen för näringsutskottet, som så småningom bör få besked om vart bolaget ska ta vägen.

Nej, vi har ingen privatiseringsagenda. Men vi har en agenda som säger att man hela tiden ska testa om det finns samhällsansvar, om det finns konkurrens som gör att staten inte längre bör ha det här i sitt ägande eller om det finns särskilda frågor som gör att man bör ha det.

Statsrådet tycker att man säljer ut saker. Men det handlar om försäljning och att få ett så bra pris som möjligt. Det har genom tiderna skett både lyckade och misslyckade affärer, om man ser det på det sättet. Men man ska aldrig bara sälja ut något. Det handlar om att man ska ta vara på det man har och se var pengarna kan användas på ett bra sätt.

Anf. 40 Närings- och innovationsminister MIKAEL

DAMBERG (S):

Fru talman! Jag håller verkligen med om att det är viktigt att jobba seriöst och långsiktigt med de här frågorna och att man gör noggranna analyser. Det är också anledningen till att jag har stramat upp, inte minst ägarpolicy. Det innebär att det vid större förändringar, också inom de statliga

bolagen, är styrelsens ansvar att återkomma till ägaren med en begäran om ägarsamordning. På det sättet kan vi ha ordning och reda på statens intressen. Man ska begära det skriftligt och svara skriftligt, så att bevekelsegrunderna för affärerna kan granskas efteråt. Vi har ju varit med om ett antal affärer som inte har blivit särskilt bra.

Jag återkommer gärna till riksdagen när vi har svarat på Riksrevisionens skrivelse. Det ska vi nämligen göra.

Eftersom vi har en diskussion om det här nu kan jag säga att det är ungefär hälften av de statliga bolagen som har ett specifikt samhällsuppdrag. Men de allra flesta av de statliga bolagen jobbar på konkurrensutsatta marknader. Och Sverige har visat hur man kan bygga en modell som innebär att statliga bolag kan konkurrera med privata bolag på lika villkor. Det finns också en lagstiftning som innebär att man kan pröva om de går över gränsen eller agerar felaktigt när det gäller det. Så ska det vara i en modern ekonomi.

Jag har läst Moderaternas tidigare utspel i fråga om de statliga bolagen. Då kändes det som att man hade en lista på några företag som man inte kunde sälja ut men att det fanns en ganska stor öppning för att sälja resten. Jag tror att svenska folket är ganska intresserade av att veta ifall Moderaterna har en privatiseringslista. Då kanske man, inte minst inför valet, ska vara tydliga med ifall man har ideologiska låsningar. Man kan säga: "Vi vill sälja ut de här företagen." Det är väl rimligt att man i så fall redovisar det inför valet.

Anf. 41 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag börjar där statsrådet började, det vill säga med ordning och reda på hur ägare kommunicerar med bolagen och att det ska gå att följa. En tid tillbaka kunde man nämligen ringa ett samtal; då fanns det inga papper, men man kunde mötas och göra upp affärer.

Därifrån har det hela utvecklats. 2012 togs det nya steg – vilket vi också har diskuterat ett antal gånger – med hållbarhetskriterier och hur det ska gå till. Det är jätteviktigt.

Ägarfrågorna följer hela tiden med den ansvariga regeringen och det ansvariga departementet. Jag ser det inte som en avstannad process utan som en kontinuerlig process. Man måste hålla i frågan och se framåt – vad behöver vi förändra för att ta ytterligare steg?

Det har jag också tagit upp med Mikael Damberg tidigare, när det gäller FN:s globala hållbarhetsregler. Det är nödvändigt och en del av hela bolagsägandet att man har ordning och reda på saker och ting.

I fråga om vilka bolag som ska ses över anser jag att man bör titta på alla bolag. Det finns ingen speciell lista. Det finns inga hemligheter när det gäller det. Jag vet att det har varit uppe i tidigare interpellationsdebatter och att ledamöter har talat om vissa bolag. Och vi har skrivit om ett par tidigare, där Telia är ett möjligt bolag.

Vi tittar såklart på det. Regeringen tittar på vad som händer och sker i världen och på vilka bolag staten ska äga. På samma sätt tittar vårt parti på hur det ser ut, på om bolagen håller sig inom ramen för det som privata bolag kan åstadkomma.

Vi har sagt att det ägande staten har ska vara långsiktigt. Det håller vi fast vid, till dess vi ser att det kanske finns anledning att förändra det.

Anf. 42 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Jag ser fram emot att fortsätta att diskutera den här frågan framöver, inte minst efter det att regeringen har gett sitt svar på Riksrevisionens rapport.

Jag vill också passa på att ge – och det har jag sagt tidigare i den här talarstolen – beröm till min föregångare Norman. Han tog ett antal strategiska beslut som var bra när det gäller hållbart företagande och de statliga bolagen. Under den här perioden har vi tagit ytterligare steg, inte minst för att styra upp processerna kring ägarsamordning – detta för att vi inte åter ska hamna i de diskussioner som fördes kring Nuonaffären.

I Nuonaffären kunde man inte reda ut vem som visste vad och vilka beslut som fattades av vem. Det är inte bra, eftersom det handlar om så stora statliga värden. Dessa tillgångar förvaltas på uppdrag av det svenska folket. Det är viktigt att det sker på ett korrekt och bra sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2016/17:327 om jobben i Sverige

Anf. 43 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Anette Åkesson har ställt tre frågor till mig. Den första är om det är mitt ställningstagande att de framgångar Sverige nu har är en följd av S-MP-regeringens politik och vilka konkreta förslag jag i så fall vill hänvisa till. Den andra frågan gäller vilka förslag jag och regeringen avser att presentera framöver för att åtgärda problem som Sverige nu står inför, och den sista hur jag avser att verka för att inte bara få investeringar utan även en tillväxt av arbetstillfällen.

Sedan valet har sysselsättningen ökat med 150 000 personer, varav 96 000 i privat sektor, och arbetslösheten har minskat till under 7 procent. Ungdomsarbetslösheten är i dag lägre än på 13 år. Regeringen arbetar utifrån målet att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige når lägst arbetslöshet i EU 2020. Regeringens politik för fler jobb består av insatser inom flera områden, en aktiv närings- och arbetsmarknadspolitik, ökad kompetens samt investeringar i infrastruktur och bostäder. Satsningar på välfärden är också en viktig del i arbetet för ökad sysselsättning.

En aktiv näringspolitik innebär att regeringen investerar i förbättrade villkor för företag och i ett förstärkt näringslivsklimat, så att fler företag kan skapa, växa och exportera. Regeringen har bland annat stöpt om det statliga riskkapitalet för att skapa bättre finansieringsmöjligheter för företag i utvecklingskedan. Genom en rad initiativ har utlåningen från Almi Företagspartner AB kunnat öka kraftigt under de senaste åren. 2015 lanserade Almi tillväxtlånet till innovativa företag och utlåningen ökade med 1 miljard kronor 2015 jämfört med 2014. Almis utlåning fortsatte också att öka under 2016.

Regeringen har även antagit strategier med åtgärder för smart industri och ökad export. Inom arbetet med exportstrategin har regeringen bland annat lanserat regionala exportcentra som ger små och medelstora företag

”en dörr in” till de offentliga aktörernas exportstöd. Regeringen har även säkerställt att företagsportalen verksamt.se nu ger vägledning också för företag som vill ta sig till nya marknader.

Regeringen arbetar även för att stötta svensk industris utveckling. I ett bredare perspektiv ser vi nu ett trendbrott med ökade investeringar och fler företag som väljer att flytta hem produktion till Sverige. Teknikföretagen rapporterar även att man under 2015 anställde fler personer i Sverige än i omvärlden. Regeringen har presenterat en första handlingsplan med 45 konkreta åtgärder för att främja denna utveckling.

För att förenkla för företagare arbetar regeringen bland annat med att ta till vara digitaliseringens möjligheter. Målet för förenklararbetet är att Sverige ska vara digitalt, transparent och innovationsfrämjande för ett enklare och konkurrenskraftigt företagande. Som ett exempel kan nämnas den överenskommelse som regeringen slutit med Sveriges Kommuner och Landsting om att samarbeta för ett enklare restaurangföretagande med hjälp av nya nationella digitala lösningar. Under våren kommer regeringen att presentera en digitaliseringsstrategi som syftar till att stödja näringslivet och samhällsutvecklingen.

Tudelningen på svensk arbetsmarknad har ökat under en lång period, och det finns fortsatt stora utmaningar med att pressa ned arbetslösheten i traditionellt utsatta grupper. För att särskilt gynna till exempel nyanlända och långtidsarbetslösa har regeringen bland annat utvidgat RUT-avdraget, lämnat uppdrag om moderna beredskapsjobb och utvidgat extratjänsterna. Genom Tillväxtverket satsar regeringen på fler matchningsaktörer och internt i Regeringskansliet pågår en översyn av anställningsstöden för att göra dessa mer träffsäkra och effektiva.

Det är bra att det går bra för Sverige just nu, för det skapar jobb. Det är också min övertygelse att ett skifte från nedskärningar till kloka investeringar i kompetens, bostäder och infrastruktur bidrar till att stärka det svenska näringslivet. Det leder till ännu fler jobb. Att pressa tillbaka arbetslösheten är fortsatt en av regeringens viktigaste frågor.

Anf. 44 ANETTE ÅKESSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka närings- och innovationsministern för det långa svaret. Tyvärr verkar frågorna delvis antingen ha missförstått eller också bekräftas de farhågor som jag gett uttryck för i min interpellation men även i tidigare frågor. Sverige går bra, men hur kan den nuvarande regeringen ta åt sig äran av det? Det är i själva verket Alliansens politik – och självklart även konjunkturen – som får genomslag och är orsaken till det. Regeringen snarare motarbetar företagen och jobben.

Bara för att ge några exempel ur det svar vi just hörde som visar vad jag menar: Almis tillväxtlån är ett samarbete med Europeiska investeringsfondens ramverk för forskning och innovation, det som kallas Horizon 2020, från början av år 2014. Så visst är det bra att svenska småföretag kan finansiera innovationer, men det är knappast Socialdemokraternas eller Miljöpartiets förtjänst.

Liknande ser det ut med företagsportalen verksamt.se som rent faktiskt startades upp 2012, det vill säga mitt under den förra mandatperioden. Och att ta åt sig äran för ett utvidgat RUT-avdrag för att gynna nyanlända eller långtidsarbetslösa är lite väl magstarkt. Det utvidgade RUT-avdraget är en

del av uppgörelsen från hösten 2015 mellan Alliansen och regeringen. Utifrån hur regeringen principiellt har ställt sig till RUT-avdragen är det väl lätt för alla att förstå att det utvidgade RUT-avdraget var ett inspel som kom från Alliansen.

När näringsministern i sitt svar noga framhåller att teknikföretagen under 2015 anger att de anställer fler personer i Sverige än i omvärlden blir man faktiskt lite nyfiken, särskilt med tanke på att näringsministern framhåller att svenska företag plockar hem investeringar. Vad betyder en relativ siffra? Den kan betyda att det kanske inte har anställts en enda person i omvärlden och säger just ingenting.

Nu tror jag ju inte att S-MP-regeringen inte har ambitioner på området, men det är ju inte samma sak som att man själv har bidragit till den goda utveckling som Sverige har för närvarande.

För att komma tillbaka till frågorna: Sverige går bra men det är alltså inte på grund av regeringens agerande. Ser vi mer på framtiden verkar det tyvärr inte heller som att regeringen har några svar på hur man ska hantera de konkreta problem som Sverige står inför. Det gäller utflyttning av jobb, ökande inkomstklyftor, en större tudelning på arbetsmarknaden och att Sverige tappar fart inom digitaliseringen jämfört med andra länder.

Varför ägnar man sig inte mer åt dem? Och slutligen: Ökade investeringar är positivt, men det betyder inte per automatik fler jobb i Sverige. Jag måste därför fråga: Är inte närings- och innovationsministern det minsta oroad över att statliga SAS flyttar ut jobb och att även företag i en framtidsbransch som Spotify gör detsamma?

Sedan interpellationen skrevs har Nordea informerat om att de, beroende på om resolutionsavgiften höjs, eventuellt lämnar Sverige. Ser inte Mikael Damberg det som en tydlig signal om att förutsättningarna i Sverige försämras för företagen och att det kommer innebära ett hot mot svenska jobb och därmed även ett hot mot finansieringen av välfärden?

Anf. 45 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Fru talman! Hela min poäng med svaret var att visa vad regeringen har gjort på viktiga områden, vilket har utvecklat svenskt näringsliv och skapat fler jobb i vårt land.

Den förra regeringen sa att om man genomförde ganska stora delvis ofinansierade skattesänkningar skulle det leda till en väldigt god jobbutveckling på svensk arbetsmarknad, vilket vi inte såg. Inte minst slösades väldigt mycket pengar på sänkta arbetsgivaravgifter för unga, vilket nog inte något av de borgerliga partierna har kvar som krav i dag, och det kan jag förstå. Det gav inte den effekten, det kostade väldigt mycket pengar och det var ett slöseri med skattepengar som inte fick ned ungdomsarbetslösheten.

Vi har i stället riktat insatser på de ungdomar som har problem. Vi är nu på väg att införa en 90-dagarsgaranti för ungdomar för att de inte ska gå arbetslösa så länge. Nu har vi den lägsta ungdomsarbetslösheten på 13 år i Sverige. Det är klart att det får effekt när man väljer vad som ska prioriteras. Från en prioritering som nästan alltid handlade om skattesänkningar under den borgerliga tiden vågar man nu investera i utbildningspo-

Prot. 2016/17:83

21 mars

Svar på
interpellationer

litik och i 70 000 nya utbildningsplatser. Det är kanske det största tillväxthindret för företagen runt om i Sverige i dag, att de inte hittar rätt arbetskraft.

Vi har investerat i bostadsbyggande. Förra året var planeringstakten 63 000 bostäder. Det är nästan som i miljonprogrammets dagar. Regeringen har en del i detta. Den andra delen är kommunala majoriteter runt om i Sverige som har satt fokus på att öka bostadsbyggandet i vårt land. Det är ett samspel som sker i hela Sverige för att öka bostadsbyggandet.

Vi kan titta på infrastruktursatsningarna. Underhållet av järnvägen har gått upp med 40 procent för att tågen ska börja gå i tid, vilket är bra för näringslivet. Alla investeringar gör att tillväxten kan hållas igång. Vi har dessutom stora satsningar på export.

Hur kan man mäta om det finns ett förtroende och om detta är bra eller dåligt? Industriinvesteringarna förra året slutade på 65 miljarder kronor. Det är det högsta sedan före finanskrisen i Sverige. Företag väljer att göra industriinvesteringar i Sverige för att de tror på utvecklingen i vårt land.

De har inte haft ett lika stort förtroende för Sveriges industriutveckling sedan före finanskrisen. Det här är ett bra tecken för Sverige, och det räddar jobb för framtiden och skapar fler jobb i vårt land. De utländska direktinvesteringarna ökar från 52 till 168 miljarder. Omvärlden tror på Sverige, men det gör inte Moderaterna.

Jag tycker att det är bättre att läsa av direktinvesteringar som ett tecken på förtroende och utveckling. Jag vänder mig verkligen emot den bild som målas upp där man underförstått ifrågasätter huruvida investeringar leder till fler jobb. Investeringar i Sverige leder på sikt alltid till fler jobb. Uteblivna investeringar i Sverige leder till förlorade jobb. Denna insikt måste man ha.

Vi måste ligga längst fram med den nya tekniken när det gäller rationalisering, automatisering och digitalisering, annars kommer det att kosta jobb för Sverige i framtiden. Vi ser nu att de privata företagen har skapat nästan 100 000 nya jobb i Sverige på två år. Låt oss verka för att en sådan utveckling fortsätter framöver.

Anf. 46 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Vi moderater tror absolut på Sverige. Självklart behövs vissa justeringar av de reformer som genomfördes. Men även Socialdemokraterna och Miljöpartiet har fortsatt med Alliansens politik. De har exempelvis bibehållit de jobbskatteavdrag som har bidragit till högre skatteintäkter till kommuner och landsting och därmed till välfärden. När det gäller bostäder vet de flesta att det tar ungefär fem och ett halvt år från att man beslutar om ett projekt till dess att byggandet startar. Det är alltså matematiskt enkelt att se när dagens rekordbyggande påbörjades.

Att jobben automatiseras blir dock alltmer synligt i samhället. Numera är det en vanlig syn i mataffären eller på flygplatsen. Det är inte enbart i industrin som robotar är vanliga.

Med en befolkningsutveckling där allt färre arbetar och ska försörja allt fler är det toppen om man kan hitta bra lösningar för att få jobb utfört och att produktiviteten samtidigt ökar. Vi ser dock allt tydligare att faktiska jobb försvinner. Vissa jobb försvinner inte lika synligt; exempelvis skrivs många tidningsartiklar numera av datorer.

Detta är därför en fråga som förtjänar att diskuteras mer, inte minst politiskt. Man ska inte tro att det med automatik betyder att samma antal jobb kommer att återuppstå här när företag som tidigare har flyttat ut jobb nu åter investerar i Sverige. Det är att stoppa huvudet i sanden.

I går kom Teknikföretagen med information om arbetskraftskostnaderna inom tillverkningsindustrin. Sverige ligger högst i Europa och har högre tillväxttakt. Det betyder att jobben relativt sett är dyrare i Sverige än i grannländerna och att de blir allt dyrare. I höstas konstaterade Unionen i sin rapport *Jobbflytt över gränserna* att jobben fortsätter lämna Sverige. Det handlar inte bara om jobb inom industri och tillverkning utan även om typiska tjänstemannajobb.

Det är oroande att regeringen inte verkar ta detta på allvar utan fortsätter riskera svenska jobb genom diverse försämringar för företagen. På samma sätt verkar man vara inspirerad av Don Quijote och hittar på problem som man låtsas ta tag i. Att lägga skattepengar på att utreda vinstbegränsning inom välfärden är ett gott exempel. Vilket konkret samhällsproblem löser det? I stället borde man fundera på hur de faktiska samhällsproblemen ska tacklas. Sverige går bra, men det är tack vare omständigheter som regeringen inte råder över.

Det finns dock en massa utmaningar att ta tag i. Även regeringen borde vara bekymrad över de ökande inkomstklyftorna, en allt större tudelning på arbetsmarknaden och att vi tappar fart jämfört med andra länder inom digitaliseringen. Det sistnämnda och de allt högre arbetskraftskostnaderna påverkar konkurrenskraften för näringslivet, och detta ligger inom Mikael Dambergs område.

Ökade investeringar i automatisering är ett konkret och rationellt sätt för företagen att få ned arbetskraftskostnaderna. Produktiviteten ökar också eftersom maskiner kan jobba dygnet runt, inte är sjuka och inte vabbar. Men det ställer oss inför nya utmaningar eftersom vår välfärd bygger på skatteintäkter, och dessa är i Sverige i hög grad kopplade till arbete. Att regeringen inte verkar bry sig om detta eller att namnkunniga bolag flyttar ut jobb borde oroa alla. Varför ägnar sig regeringen inte åt dessa utmaningar?

Anf. 47 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Jag blir mer orolig över denna interpellationsdebatt än jag kunde ana i början. Vi verkar ha en diskussion om huruvida produktivitet och effektivitet i svensk industri är viktigt inför framtiden eller inte. Om Sverige inte är det mest produktiva landet och om vi inte jobbar med digitalisering och effektivisering av produktion kommer vi att få många färre jobb här.

Att ligga längst fram vad gäller teknisk utveckling är A och O för ett litet, exportberoende land. Jag är inte rädd för vare sig robotar eller ny teknik, utan jag är rädd för gamla robotar och gammal teknik. Detta skifte måste man orka med, och detta ligger bakom regeringens strategi Smart industri. Det handlar om hur vi ökar omställningstakten och hur vi digitaliserar ännu snabbare.

Varför har vi tappat takt vad gäller framför allt digitaliseringen? Digitalisering av offentlig förvaltning är det område där vi har tappat mest under de senaste tio åren. Hur var det nu? Vilka satt i regeringsställning i

Sverige under åtta år och hade ansvar för den offentliga förvaltningen? Vi ledde ju ligan för digitalisering av offentlig sektor för 10–15 år sedan. Det gör vi inte längre. Vi tappade fart.

Vi har bestämt oss för att öka takten igen, och därför kommer vi att presentera en digitaliseringsstrategi för samhället. På mitt område handlar det inte minst om digitalisering av små och medelstora företag och om att framöver öka effektiviteten i produktionen. Detta är otroligt viktiga frågor och utgör hela basen för strategin Smart industri. Det här är inte ett nollsummespel. Om Sverige ligger längst fram i den tekniska utvecklingen kommer vi att kunna skapa fler jobb och fler exportjobb här.

Det rör sig inte om exakt lika många jobb i industrin som fanns för 20 år sedan. Det har jag aldrig påstått. Men det kan leda till fler jobb i Sverige. Hela digitaliseringen öppnar ett nytt fönster för att nyindustrialisera Sverige. Uppenbarligen har vi olika uppfattning om det här. Detta är dock basen för svensk ekonomi och utgör 77 procent av svensk export. Det är alltså otroligt viktigt att man inte säger att detta är oväsentligt eller att det skulle kunna vara farligt att jobba med produktivitet och effektivisering inom svensk industri. Det här är själva basen för ett framgångsrikt jobbskapande för framtiden.

Anf. 48 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Självklart är produktiviteten viktig. Den är ju en del i hur vi kan utarbeta svensk konkurrenskraft. Men dit hör ju också arbetskraftskostnaden.

När jag ställde mina tidigare frågor blev jag först förvånad och sedan bekymrad över svaren. Att inneha regeringsställning innebär ett ansvar för Sverige, inte bara just nu utan även inför framtiden. Man kan inte låtsas som om man inte ser de utmaningar vi står inför utan bara felaktigt, som jag har visat, ta åt sig äran för att det just nu går bra. Man kan inte heller hitta på problem som man låtsas lösa eller nöja sig med att säga rätt saker utan att leverera några konkreta förslag för att åtgärda det hela. Detta är svagt.

Det håller inte att hävda att man förbättrar villkoren för företagen när man presenterar det ena utifrån företagsperspektiv usla förslaget efter det andra medan man totalt ignorerar att företag fortsätter flytta ut jobb ur Sverige. Det är inte ansvarsfullt. Vi finansierar vår välfärd främst via arbete. Vi står inför en befolkningsutveckling och en digitalisering som i hög grad påverkar denna finansiering. Då måste regeringen ta samhällsutvecklingen och utflyttningen av jobb på allvar.

Anf. 49 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Vi kommer att fortsätta jobba för en stark exportindustri och en smart industri i Sverige som lockar den traditionella industrin att göra rekordinvesteringar här. Det har inte investerats lika mycket sedan finanskrisen som nu. Vi ser även att de utländska direktinvesteringarna i Sverige ökar kraftfullt. Detta är ett tecken på att man tror på utvecklingen i Sverige, vilket är positivt.

Regeringen gör även andra insatser. Det som bromsar eller riskerar att bromsa tillväxten är kompetensförsörjning, eftersatt underhåll av infrastruktur och för lågt bostadsbyggande. På alla dessa områden gör regeringen stora, kraftfulla insatser. Det handlar om utbildning med 70 000 utbildningsplatser. Vidare handlar det om 10 permanenta välfärds miljarder, en 40-procentig ökning av järnvägsunderhållet och 6 miljarder för bättre och fler hyreslägenheter.

Vi gör stora investeringar för att hålla igång tillväxten i Sverige. Den är investeringsledd. Moderaternas politik innebär en investeringsbroms. De har besparingar på bostadspolitik, välfärdspolitik och infrastrukturen. Att bromsa tillväxten för Sverige framöver tror jag är fel väg att gå.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2016/17:329 om Teslas etablering i Europa

Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Rickard Nordin har frågat mig hur jag och regeringen kommer att agera för att få Tesla att förlägga sin nya europeiska bil- och batteritillverkning i Sverige.

Sverige är en industrination och ett fordonsland med världsledande tillverkare av såväl tunga fordon som personbilar. Den kompetens och det industriella ekosystem som finns inom svensk fordonsindustri är en styrka som också kan attrahera helt nya fordonsföretag till Sverige, och detta arbetar såväl regeringen som statliga aktörer med att främja.

För att stärka förutsättningarna för svensk industri att utveckla, tillverka samt sälja sina produkter på en global marknad har regeringen lanserat en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige med bland annat ett kunskapslyft på 70 000 utbildningsplatser för att säkra industrins kompetensförsörjning, insatser för att främja företagens digitalisering samt en kraftsamling för innovation inom bland annat transportsektorn. Den breda energiöverenskommelse som regeringen kunde presentera förra året ger nu också industrin stabila förutsättningar och en god och stabil tillgång till el, vilket är centralt inte minst för de företag som nu överväger att bygga batterifabriker i Sverige.

Redan i dag skapar svensk industri 1 miljon jobb i Sverige, men nya investeringar är fortsatt viktiga för att skapa nya jobb och kan skapa nya samarbetsmöjligheter för svenska företag inom till exempel fordonsindustrin. Därför är såväl export- som investeringsfrämjande en viktig del av regeringens internationella kontakter och resor.

Att öka Sveriges attraktionskraft för utländska investeringar är ett av målen i Sveriges exportstrategi, som regeringen presenterade hösten 2015. Business Sweden är statens och näringslivets gemensamma organisation för export- och investeringsfrämjande. Regeringen höjer nu åter deras årliga anslag och stärker deras förutsättningar att bland annat fortsätta främja investeringar i Sverige i såväl batteri- som fordonstillverkning. Flera stat-

liga, regionala och privata aktörer involveras dessutom numera i mottagandet av potentiella utländska investerare inom ramen för Team Sweden Invest.

Med sin starka industri, höga kompetens och goda tillgång på grön el är Sverige ett konkurrenskraftigt alternativ för företag som vill etablera nya fabriker för såväl bil- som batteritillverkning, och en sådan investering vore naturligtvis mycket välkommen.

Anf. 51 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Tack, ministern! Den typ av anläggningar som vi talar om är den nya sortens industrianläggningar. Exempelvis förväntas Tesla förlägga en fabrik i Europa, men även batteritillverkaren North Volt är ett jättebra exempel på sådant som vi jättegärna vill ha i Sverige.

Det råder knivskarp global konkurrens om de här investeringarna. Då måste vi också vara mycket bättre på att lyfta fram de fördelar vi har i Sverige. Det handlar bland annat om de saker som ministern tar upp, till exempel leveranssäker, förnybar och billig el. Jag är glad över att ministern lyfter fram energiöverenskommelsen, som jag också var med och förhandlade fram. Vi har också högkvalificerad arbetskraft. Något som kanske är lite underskattat är att vi också har en väldigt teknikmogen och teknikintresserad befolkning.

Sverige är en jättebra pilotmarknad för många av dessa saker. Då är det ett tacksamt ställe att lägga sin tillverkning och produktutveckling på. Vi kan vara en testarena.

Andra länder kommer självklart att lyfta fram sina fördelar. Då är det viktigt att vi också gör det, också via politiken.

Jag är väldigt glad över att ministern strax efter att den här interpellationen kom in också var ute och välkomnade det initiativ och de kontakter som Business Sweden tog för att Tesla gärna skulle få komma till Sverige.

Jag tror inte att vi har motsatta ståndpunkter i detta, utan jag är snarare glad över att ministern tog detta initiativ. Jag vet också att hans finska kollega redan hade gjort det, och jag önskar kanske att vi kan vara ännu mer på bollen ibland och lite snabbare går ut och gör dessa saker, för andra länder kommer att göra dem. Då måste vi vara med.

Vi har otroliga fördelar. Vi behöver sluta vara så beskedliga. Vi behöver släppa jantelagen lite och kliva fram och visa på alla de fördelar som vi faktiskt har i Sverige, för vi har unika fördelar här. Vi har bra klimat, och elen och energin ligger som sagt väldigt bra till för denna typ av investeringar.

Vi behöver bli ännu lite bättre, och jag tycker att ministern redogör för flera bra initiativ. Jag hoppas att det kommer fler sådana framöver också.

Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Tack, Rickard Nordin, för en viktig interpellation! Jag ser verkligen fram emot att samarbeta med Rickard och andra ledamöter som vill delta i detta. Det handlar ju om vad vi kan göra på nationell nivå, utifrån vad Business Sweden kan göra och om vad vi kan göra politiskt för att underlätta detta, men också om att det finns ett starkt regionalt tryck i de här frågorna. Nu sker ju ett antal processer med site selection, som det

heter på det här språket. Då måste regioner backa upp. Vi måste hitta samarbeten för att visa att vi är på tå, att vi är duktiga som tillverkningsland och att energipolitiken finns på plats.

En av de, tror jag, viktigaste överenskommelser vi har gjort den här mandatperioden var just den om energipolitikens långsiktiga inriktning, som ger en väldig trygghet och också befäster Sveriges styrka på energipolitikens område. Det är detta som har gjort att Sverige varit ett starkt tillverkningsland under många år.

Också hela digitaliseringen är viktig. Där är Sverige ett av de länder som är mest digitalt mogna och därmed drar till mycket intresse. Det handlar både om traditionell industri och om den nya startup-miljön, som också är spännande. Sedan har vi fordonsindustrin, som är världsledande i Sverige. Vi har alltså väldigt goda förutsättningar.

Jag tror att en del av de länder som nu konkurrerar om batterifabriker och annat säkert kan bygga fabriker, men frågan är om de har lika bra produktionskunskap som vi. Det krävs ju en stor produktionslina, och det ska vara effektivt. Dessutom ska man gärna fylla batterierna med grön el. Det finns kanske inte jättestora poänger med att bygga stora batterifabriker om man ändå laddar dem med kolkraftsel.

Vi har goda förutsättningar här. Vi ska definitivt vara på bollen, och vi ska se vad vi tillsammans kan göra för att få mer uppmärksamhet för Sveriges intresse för dessa investeringar framöver.

Anf. 53 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Tack, näringsministern, för en hittills bra debatt!

En annan sak som vi kan göra på nationell nivå är att förenkla tillståndsregler och den typen av saker och också försöka se till att tekniken och politiken går hand i hand. Det blir lätt så att politiken försöker styra vilken teknik som är bra eller önskvärd, men det kommer vi i politiken aldrig att klara av. Vi kommer aldrig att hinna med den tekniska utvecklingen. Politiken ska snarare säga vad målet ska vara och sätta ramarna för vart man vill. Hur sedan tekniken utvecklas får tekniker, ingenjörer och företag styra i stället. Vi får inte fastna i gamla regler.

Före jul hade vi ett bra exempel på detta. Då gällde det drönare, som hamnade under en kameraövervakningslag som var från 1997, tror jag, då vi i stort sett inte hade några drönare. Då fastnade man i den problematiken i stället för att försöka målstyra juridiken – alltså att målstyra lagarna och göra klart för sig vad det är man inte vill ska ske och vad man vill ska ske. Man ska inte försöka styra vilken teknik man ska använda för att uppnå målen. Detta är väl något som vi kan göra gemensamt på den nationella nivån?

Sedan delar jag ministerns syn att det finns väldigt mycket vi kan göra på lokal nivå, både när det gäller hur vi drar elledningarna och hur vi gör med bostäder, utbildningar och annat, så att man får en bra grund att stå på även där. Det känns som om vi har en ganska god samsyn där, tycker jag.

Anf. 54 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! Den tekniska utvecklingen går väldigt snabbt nu. Risken är att all vår lagstiftning inte riktigt hänger med. Framför allt måste vi fundera på hur vi framtidssäkrar lagar, regler och förordningar. Det är ett av

de initiativ vi har tagit inom ramen för de strategiska samverkansprogrammen, som handlar om innovation på fem olika prioriterade områden. Där har vi gett Vinnova i uppdrag att hålla ihop det arbete som handlar om lagar och regler. I de testmiljöer – vi vill gärna att de ska bli fler i Sverige – där man testat den senaste tekniken ska man också fundera på vilken lagstiftning som kan behöva utvecklas. Det gäller att dra slutsatser i arbetet så att vi kan fortsätta ligga i framkant i Sverige när det gäller både standardisering och regelutveckling. Jag tror mycket på detta, och jag tror att det är otroligt viktigt att vara på tå.

En annan stor investering som nu sker är ett datacenter i Avesta. Där har man agerat ganska modigt från kommunens sida. Man var snabbt på bollen och har försökt styra upp arbete och planprocesser och reda ut alla de väldigt stora och små frågor som det internationella bolaget har ställt under processen. Utan ett nära samarbete mellan kommunen, länsstyrelsen och andra för att få detta att rulla hade kanske investeringen hamnat någon annanstans.

Vi måste alltså vara på tå i investeringsfrämjandet. Det är också därför vi nu växlar upp investeringsfrämjandet inom ramen för Business Sweden. Det fanns ju två olika organisationer innan Business Sweden skapades, och jag kan nog vara lite självkritisk – det tror jag att vi alla kan vara – för att investeringsfrämjandet hamnade lite längre bak i prioriteringsordningen också för det gemensamma Business Sweden. Vi försöker ändra på detta, så att investeringsfrämjandet lyfts och får en högre prioritet. Men det görs också väldigt mycket regionalt och lokalt på det här området, så det är inte bara staten som agerar.

Anf. 55 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag vill mest tacka ministern för en bra och viktig debatt. Ska vi få dessa nya industrijobb och denna nya teknikutveckling till Sverige behöver vi vara på tå. Jag upplever att det finns en respons från ministern. Vi såg dessutom att strax efter att interpellationen lades fram gick ministern ut i medierna och välkomnade exempelvis Tesla till Sverige. Detta uppskattar jag, och jag hoppas att vi får se fler sådana utspel från ministern framöver. Jag tror att det är värdefullt och det skickar väldigt värdefulla signaler, inte bara till Tesla utan också till många andra: Vi är en nation som vill ligga i framkant, vi har stora fördelar, och man ska komma hit, för då får man bäst förutsättningar.

Anf. 56 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Nu talar vi om batterifabriker – kan vi få dem till Sverige? Men det är andra investeringar som också kan komma till Sverige. Sverige är ett väldigt attraktivt land just för detta, för vi har två stora och tunga fordonstillverkare i form av Scania och Volvo. Vi har dessutom personbilstillverkare – Volvo Cars är det mest kända exemplet – som expanderar väldigt mycket. Det finns ett helt ekosystem av leverantörer, forskningsinstitut, högskolor och kunniga människor på dessa områden. Att då länka det till den nya tekniken med elbilar, batterier och sensortechnik – det är områden där Sverige verkligen är i framkant – kan innebära en växande industri.

Ta exemplet Cevt i Göteborg, som har gått från noll anställda till 1 500 anställda på bara några år! Det är en enorm utveckling därför att just fordonsklustret i Västsverige är så starkt. Detta kan vi göra fler framgångsrika resor av.

Jag tackar för interpellationsdebatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:83

21 mars

Svar på
interpellationer

§ 17 Svar på interpellation 2016/17:333 om arbetsintegrerande sociala företag

Anf. 57 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Sofia Modigh har frågat mig vad förklaringen är till att antalet arbetsintegrerande sociala företag minskar, trots regeringens satsningar, vilka åtgärder regeringen planerar att vidta för att fler personer ska få sysselsättning via arbetsintegrerande sociala företag samt vilka resultaten är från Lars Bryntessons arbete och varför resultaten inte har offentliggjorts.

Regeringen har sysselsättning som ett av sina främsta mål. Sverige behöver fler jobb och fler som jobbar. Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden är stark. Sysselsättningen ökar och arbetslösheten minskar. Antalet nyanmälda lediga platser till Arbetsförmedlingen ligger på historiskt höga nivåer. Framför allt är det grupper med stark ställning på arbetsmarknaden som gynnats av den stora efterfrågan på arbetskraft.

Arbetslösa som har svårt att möta kraven på arbetsmarknaden riskerar att kvarstå i arbetslöshet. Det gäller främst arbetslösa med kort utbildning, varav många är utomeuropeiskt födda, samt personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Reformeringen av arbetsmarknadspolitiken syftar till att arbetslösa utifrån sitt individuella behov ska kunna erbjudas aktiva arbetsmarknadspolitiska insatser eller utbildningsinsatser för att få ett jobb eller påbörja reguljära studier.

De arbetsintegrerande sociala företagen är viktiga aktörer i sitt arbete att stärka och skapa arbetstillfällen för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Ambitionen är också att dessa företag ska växa och bli fler. Regeringen beslutade därför om ett uppdrag till Tillväxtverket att genomföra en treårig satsning där totalt 60 miljoner kronor tillförs för sysselsättningsfrämjande insatser genom arbetsintegrerande sociala företag. De utvidgade möjligheterna till arbetsträning inom Arbetsförmedlingens jobb- och utvecklingsgaranti är också viktiga insatser där de arbetsintegrerande sociala företagens arbete kan tillvaratas.

Sedan den 1 januari är en ny upphandlingslagstiftning på plats som möjliggör för upphandlande myndigheter, bland annat Arbetsförmedlingen, att genomföra reserverade upphandlingar riktade mot vissa leverantörer. De nya bestämmelserna tar sikte på sådana verksamheter som i regel saknar möjligheter att få kontrakt under normala konkurrensförhållanden. Genom den nya lagstiftningen ges de arbetsintegrerande sociala företagen en större möjlighet att få kontrakt och leverera tjänster än vid ett vanligt upphandlingsförfarande.

Sociala entreprenörer, sociala företag och sociala innovationer är viktiga element för att möta framtidens samhällsutmaningar. Som ett led i regeringens arbete för att främja sociala företag bidrog Lars Bryntesson med att ta fram underlag. Lars Bryntesson gjorde detta inom ramen för sin ordinarie anställning på Regeringskansliet när han var placerad på Näringsdepartementet.

Som ett direkt resultat av arbetet har regeringen exempelvis gett Vinova i uppdrag att förstärka sitt arbete med sociala innovationer och avsätta minst 55 miljoner kronor för att genomföra riktade insatser för social innovation.

Tillväxtverket har också fått i uppdrag att se över och redovisa hur myndigheten främjar utvecklingen och arbetar för att utveckla sina tjänster, information och kommunikation för att möta behoven hos sociala entreprenörer och sociala företag.

Regeringen kommer att fortsätta att säkerställa att det företagsfrämjande systemet möter behoven även hos sociala entreprenörer, sociala företag och sociala innovatörer och att den sociala ekonomin växer och bidrar till ett starkare Sverige.

Anf. 58 SOFIA MODIGH (KD):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Antalet arbetsintegrerande sociala företag har kontinuerligt ökat, åtminstone de senaste fem åren. Det är förvisso en mindre sektor inom näringslivet, men det är en sektor som flera statsråd och andra har uttryckt har en viktig roll.

Det unika med arbetsintegrerande sociala företag är att de har dubbla affärsidéer. Likt andra företag producerar och säljer de varor och tjänster som efterfrågas, men olikt andra företag har de även en affärsidé att integrera människor på arbetsmarknaden – människor som länge varit arbetslösa och människor som har olika former av arbetshinder. Båda syftena är för arbetsintegrerande sociala företag lika viktiga.

Att affärsidén att arbetsintegrera människor är framgångsrik beror på att dessa företag har ett särskilt arbetssätt. Det är ett arbetssätt som innebär att anställda är delaktiga och ansvariga för företagets utveckling och att vinsten återinvesteras i verksamheten för att finansiera att fler människor kan integreras på arbetsmarknaden.

Det förvånar mig att statsrådet ger mig något svepande svar om hur det kan komma sig att antalet arbetsintegrerande sociala företag minskar samtidigt som regeringen gör en satsning för att få dem att öka. Det är ungefär 40 arbetsintegrerande sociala företag som har gått i konkurs eller avvecklats under 2016. Är det inte rimligt att man som statsråd är självkritisk? Är det något fel på satsningen? Är det något annat hinder i omvärlden som uppstått? Eller vad har hänt som gör att utvecklingen går åt helt fel håll?

Förutom att regeringen gör denna 60-miljonerssatsning på arbetsintegrerande sociala företag har man tillsatt en särskild person, Lars Bryntesson. Han åkte land och rike kring under ett halvår och intervjuade och diskuterade med arbetsintegrerande sociala företag och andra organisationer. Alla som jag har träffat fick intrycket att han skulle ta fram förslag för att förbättra villkoren för arbetsintegrerande sociala företag, social innovation med mera och att de skulle redovisas i en slutrapport – en slutrapport som alla tog för givet skulle vara offentlig.

Men inget resultat har presenterats, och ingen återkoppling har getts till de arbetsintegrerande sociala företagen. Det har lett till, upplever jag, att arbetsintegrerande sociala företag upplever att regeringen lovar runt men håller tunt. Kanske är det extra viktigt när man kommunicerar med en sektor som kännetecknas av delaktighet och empowerment att man inte spelar någon form av politiskt spel och inte mörkar om det eventuellt pågår ett arbete – ett arbete som inte har kommit ut, så att säga.

Den besvikelse som jag har mött är stor, och många frågar mig: Varför är resultatet hemligt? Jag undrar faktiskt: Lovar regeringen runt och håller tunt – eller?

Anf. 59 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Nej, verkligen inte. Detta är en viktig fråga. Det är därför vi har gett flera olika uppdrag, till exempel till Tillväxtverket om uppföljning. Men frågan om statistik är inte helt enkel, eftersom vi egentligen inte har officiell statistik över detta. Det är inofficiell statistik, som är helt korrekt, som redovisats i den här debatten. Det startades väl 15 nya företag under den här tiden också. Men Tillväxtverket säger att det här är indikativt. Det är liksom inte riktigt så att vi vet. Ett uppdrag blir att borra i detta, så att vi får mer fast mark under fötterna.

Lars Bryntesson hade en idékatalog. Det var väldigt många olika åtgärder. Hade vi presenterat hela idékatalogen hade det låtit som att vi lojade att göra allt. Då skulle det se ut som att vi lovar mycket men håller tunt. Jag tycker att det är viktigt när man agerar att man också kan leverera och att man gör det man säger. Därför tror jag att de 60 miljonerna var viktiga. Jag tror att ännu viktigare för lång tid framöver men kanske inte just nu, de första månaderna, är den nya upphandlingsmöjligheten. Det var nästan Lars Bryntessons huvudslutsats när han kom till oss: Ni måste påverka det generella systemet, så att de här typerna av företag passar in. Det handlar om arbetsintegrerande sociala företag, men det handlar också om den sociala ekonomin i stort.

Det är väl den huvudslutsats som vi har dragit: Vi måste jobba med de generella stödsystemen i större utsträckning, så att detta kommer in som ett naturligt element i främjandet av verksamheten hos Almi, Tillväxtverket eller Vinnova, som vi också har talat om, i de fall där det funkar. Där har de stor betydelse.

Det finns alltid en risk. I en del sårbara sektorer väljer man ibland att göra väldigt mycket specialsatsningar, vilket kan vara jättebra på kort sikt, men vill man växa i den sociala ekonomin i Sverige tror jag att det som är Lars Bryntessons perspektiv, att få in det här i de generella systemen, som spelar störst roll.

Det är det vi har försökt göra genom att se till att också Tillväxtverket tar uppföljningsansvaret på allvar och att vi lär oss mer om vad det egentligen är som har hänt – det har ju skett förändringar även i arbetsmarknadspolitiken under samma tid – så att vi inte låser fast folk i sysselsättning som inte leder framåt. Det kan vara en aspekt i detta som vi vet hade en viss effekt, men jag tror att en del av de insatser vi nu gör långsiktigt kommer att ha rätt effekt.

Jag tar det här på allvar och följer gärna upp det, men jag tycker att det man lovar ska man också hålla, och det är det som vi jobbar på.

Anf. 60 SOFIA MODIGH (KD):

Herr talman! Jag måste säga att jag blir så glad att jag skrev den här interpellationen, för ett så här fylligt svar angående resultatet av Lars Bryntessons arbete har jag tidigare inte fått eller hört. Det var alltså väldigt glädjande, och det finns säkert också mer att säga som kanske bör föras fram till just de arbetsintegrerande sociala företagen.

Jag delar uppfattningen att det är bra om de generella systemen känner till arbetsintegrerande sociala företag och kan jobba med dem i stället för emot dem. En del av de generella systemen är ju Arbetsförmedlingen. I ministerns svar till mig skrev han just om arbetsträning, och arbetsträning är en sådan tjänst som man upphandlar. När de arbetsintegrerande sociala företagen diskuterar med Arbetsförmedlingen lyfts det ofta fram att det inte finns någon definition av vad ett arbetsintegrerande socialt företag är och att det därför är svårt för Arbetsförmedlingen att köpa tjänster av dem, alternativt göra upphandlingar.

Om regeringen och statsrådet sätter stor tilltro till de generella systemen är min fråga: Har man i rockärmen att man också ska göra en definition eller kanske snarare slå fast den definition som finns men som inte är fastställd, så att säga, för att underlätta för Arbetsförmedlingen att i sådana fall köpa eller upphandla de här tjänsterna av de arbetsintegrerande sociala företagen?

Regeringen har ju i budgeten som är tagen formulerat att man ska ha ”ett tvärsektorieellt program med insatser som stimulerar till att fler arbetsintegrerande sociala företag startar och växer”. Är det så att regeringen ser den här 60-miljonerssatsningen, som man å ena sidan kan tycka är stor och å andra sidan kan tycka är liten, som detta tvärsektorieella program med insatser som stimulerar? Är det det man avser, eller finns det fler åtgärder på gång?

Anf. 61 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! En del av dessa frågor tror jag att Ylva Johansson är bättre än jag på att besvara. Vi bråkade lite grann om vem av oss som skulle svara på interpellationen. Jag vill gärna svara, men hon är ju mer inne i Arbetsförmedlingens interna arbete och utvecklingen av arbetsmarknadspolitiken än vad jag är.

Själva poängen med omläggningen, med de reserverade upphandlingarna, är ju att den öppnar nya möjligheter för företag som arbetsintegrerande sociala företag. Vet vi att det är svårt med upphandlingar? Ja. Vet vi att vi har skapat en ny upphandlingsmyndighet för att hjälpa olika organisationer att göra rätt med upphandlingarna? Ja.

Vi bygger alltså kunskap över tid, och det är det jag menar: Jag tror att det här kommer att få effekt, men det kommer säkert att vara så att man kommer olika snabbt fram på det här området med upphandlingar. Det är jag tämligen övertygad om.

Vi har också bett Tillväxtverket jobba lite grann med kartläggning och analys av stödstrukturerna nu, så jag hoppas att vi i höst kommer att kunna få mer information från Tillväxtverket om vad bakgrunden var, vad som

egentligen hände och hur utvecklingen ser ut med lite mer substans i statistiken så att vi har det att bygga på när vi går vidare.

När det gäller generella insatser i övrigt tänker jag till exempel på det mikrolån som Almi tog fram. Det var inte riktat bara till den här typen av företag, men jag tror att det kan ha betydelse. Det är något som är efterfrågat av den här typen av företag och organisationer.

Jag tror alltså att de vanliga främjarorganisationerna över tid kommer att presentera fler förslag och åtgärder som passar in för fler typer av företag. Det är i alla fall det vi från regeringens sida förväntar oss att de gör.

Anf. 62 SOFIA MODIGH (KD):

Herr talman! Det är möjligt att Ylva Johansson får återkomma, men jag tror att det är viktigt att även statsrådet i den här interpellationsdebatten tar till sig det som Arbetsförmedlingen själva säger: Om idén om upphandling ska fungera behövs det en definition av vad arbetsintegrerande sociala företag är. Som jag ser det kan inte den definitionen tillfredsställas av något annat än att regeringen tar fram ett förslag, och jag hoppas att ett sådant kommer så att processen kan gå vidare.

Om man tänker på generella system, utan att gå in på Ylva Johanssons arbetsområde, tänker jag att frågan ändå är om det inte är så att man ibland glömmar bort att de här företagen är en del av näringslivet och att de generella system vi har för näringslivet även behöver omfatta dessa företag.

En grundläggande del i det är ju om de har någon kompetens i frågan. I interpellationsdebatten före den här talades det om Business Sweden, och det finns ju regionala motsvarigheter till Business Sweden. Hur är kompetensen hos dem om arbetsintegrerande sociala företag? Den är låg, kan jag svara. Även på ett vanligt kommunalt näringslivskontor är ofta kompetensen låg, och då kan man fråga sig: Kan ministern tänka sig att göra satsningar för att höja kompetensen inom dessa system om arbetsintegrerande sociala företag genom att göra investeringar och satsningar tillsammans?

Anf. 63 Närings- och innovationsminister MIKAEL
DAMBERG (S):

Herr talman! Det är möjligt att Business Sweden är en aktör här. De jobbar dock mest med export- och investeringsfrämjande, och de flesta arbetsintegrerande sociala företag har inte den profilen. Men de kan förstås ha det, även om jag inte har träffat så många än så länge.

Jag tror att de tunga aktörerna här är Tillväxtverket och Almi, de som ligger väldigt nära med rådgivning och finansiering. Det handlar ju ofta om finansiering och rådgivning, för en del av dem som startar de arbetsintegrerande företagen behöver också hjälp och rådgivning. De brinner ofta för den sociala aspekten i det hela och gör enorma insatser som kanske går långt utöver deras arbetstid.

En del av dem är dock inte jättevana att driva ekonomiska företag och organisationer, så man måste se på det från båda hållen: Å ena sidan måste de främjande organisationerna förstå drivkrafterna och vad det här är för typ av organisationer och företag. Å andra sidan tror jag att det är minst lika viktigt att fortsätta stötta den här typen av företagare i det affärsmässiga, för det affärsmässiga benet är kanske inte lika starkt som det ideella och det sociala. Då är risken att verksamheten inte blir så långsiktigt stark som annars, och vi är ju alla betjänta av det blir en långsiktig verksamhet

och inte bara en kortsiktig verksamhet som är beroende av att man just nu råkar ha fått stöd från en offentlig aktör. Man behöver en affärsmodell som håller lite längre över tid.

Jag tror alltså att det är viktigt att man också jobbar med affärsfrämjande, och då måste man ha kunskap om detta. Det är hela poängen både med Lars Bryntessons rekommendationer, varför vi har valt att fokusera på mer generella insatser som upphandling och lånemöjligheter men också att vårt främjandesystem i övrigt ska känna till de här företagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2016/17:355 om statliga jobb i nordöstra Skåne

Anf. 64 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att vända utvecklingen att statliga jobb försvinner från nordöstra Skåne och hur jag och regeringen avser att kompensera nordöstra Skåne för de nedläggningar som redan aviserats.

I arbetet med ett Sverige som håller ihop är det viktigt med statlig närvaro i landet, oavsett om det handlar om statliga jobb eller medborgarnas tillgång till service.

Maria Malmer Stenergard hänvisar till regeringens retorik och påstådda ambitioner om att flytta jobb från Stockholm till övriga landet. Regeringen har redan fattat beslut om att flytta myndigheter och verksamhet från Stockholm. Vidare är regeringens målsättning om ökad statlig närvaro över landet tydlig och har gett resultat. Bland annat har nedläggningar av kontor på mindre orter kunnat undvikas.

För att öka spridningen av statliga myndigheter i Sverige krävs flera olika åtgärder. Regeringen har aviserat att arbetet med att omlokalisera myndigheter eller verksamheter ska fortsätta. Regeringens arbete med detta utgår från att den omlokaliserade myndigheten ska ha så bra förutsättningar som möjligt att bedriva verksamhet på den nya orten. Valet av ort vid omlokalisering måste göras utifrån myndighetens verksamhet. Jag kan därför inte uttala mig om särskilda regioner i detta läge.

Det är viktigt att de statliga arbeten som finns runt om i landet kan behållas i så stor utsträckning som möjligt. Det gäller särskilt de arbeten som finns på mindre orter. Regeringen avser att utveckla myndighetsstyrningen så att regionala hänsyn beaktas i större utsträckning.

Det pågår också ett arbete med att utveckla medborgarservicen i hela landet, oavsett om det sker genom lokal närvaro eller digitala kanaler. Under våren kommer Statens servicecenter att redovisa förslag om att samordna myndighetsfunktioner. Lokala servicekontor och formerna för deras verksamhet är exempel på myndighetsfunktioner som är prioriterade i detta arbete. Där väntar vi en rapport den här veckan. Rapporten kommer att utgöra ett viktigt underlag för regeringens fortsatta arbete med ett Sverige som håller ihop.

Anf. 65 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

På kort tid har nordöstra Skåne drabbats av flera besked om att statlig verksamhet är på väg att avvecklas. Först kom beskedet att Rekryteringsmyndighetens verksamhet i Kristianstad ska flyttas till Malmö. Sedan meddelades att Distansapoteket, som ägs av statliga Apoteket AB, ska avveckla sin verksamhet i Hässleholm. Nyligen kom också uppgifter om att Arbetsförmedlingen i Östra Göinge kommun kan komma att stänga sitt kontor i kommunen. Senaste budet är att de lägger ned efter sommaren.

Trenden är tyvärr tydlig i nordöstra Skåne, nämligen att de statliga jobben inte blir fler utan färre. Det sker trots att Stefan Löfven har sagt att det är viktigt att de statliga myndigheterna får större spridning över landet och trots att civilministern själv framhåller att spridningen av statliga jobb är ett viktigt led i att få landet att hålla ihop.

Se på till exempel Rekryteringsmyndigheten i Kristianstad. Det är en institution i staden. När man säger att man är från Kristianstad har nästan alla vuxna män från södra Sverige någon mönstringshistoria att berätta.

Nu har man efter en snabb analys bestämt sig för att flytta myndigheten till en av våra tre storstäder, nämligen Malmö. Man tappar personal och kompetens. Man lämnar ändamålsenliga lokaler för lokaler som man ännu inte har hittat. Osäkerheten är särskilt allvarlig i ett läge där värnplikten har återinförts och det säkerhetspolitiska läget är mer ansträngt.

Eller se på Distansapoteket i Hässleholm. Det är fråga om 57 arbetstillfällen hos ett statligt bolag.

Är det inte regeringen som styr staten? Till och med Socialdemokraternas egen riksdagsledamot från Hässleholm har protesterat högljutt och ifrågasatt hur detta går ihop med regeringens påstådda ambitioner.

Slutligen kan vi se på Arbetsförmedlingen i Östra Göinge kommun. Det är en kommun som ministern själv har besökt för inte så länge sedan. Östra Göinge är en av de kommuner som har tagit emot flest flyktingar per invånare i Sverige och står inför stora arbetsmarknadspolitiska utmaningar.

Jag är glad att ministern i dag vidgår att myndighetsstyrningen inte har fungerat och att regeringen därför avser att utveckla den så att regionala hänsyn beaktas i större utsträckning. Men varför tillåter man under tiden att nordöstra Skåne dräneras på statliga jobb? Varför har inte regeringen agerat när utvecklingen går i motsatt riktning mot den som man har pekat ut? Om man vill sprida ut de statliga jobben måste man väl börja med att värna de som redan finns? Varför har regeringen inte gjort det? Hur tänker man kompensera nordöstra Skåne för de nedläggningar som redan har beslutats?

Anf. 66 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Låt mig börja med att uttrycka min uppskattning över att Maria Malmer Stenergard ansluter sig till en diskurs som ifrågasätter den förra regeringens förda politik under åtta år. Det är exakt så det är, herr talman. Under åtta år centraliserades svensk förvaltning. Verksamheterna koncentrerades till Stockholm, till 08-området, utan att regeringen vid ett enda tillfälle grep in, sa ifrån och faktiskt gjorde det som Maria Malmer Stenergard med rätta kräver av regeringen, nämligen att regeringen ska styra över staten och dess myndigheter.

Det är bra att centraliseringsdiskursen är ifrågasatt i denna kammare. Det är bra att statsministerns vilja att sprida de statliga jobben får stöd. Vi har tyvärr sett motsatta signaler från Moderata samlingspartiet under de senaste månaderna. Vi har till och med hört nedsättande kommentarer om ersättningsjobb.

Herr talman! Sverige behöver bättre spridning av de statliga jobben. Sverige behöver en bättre spridning av den statliga servicen. Vi behöver fortsätta att jobba för en förvaltningspolitik som fokuserar på sammanhållning och likvärdighet i vårt land.

Det är mot denna bakgrund som statsministern har aviserat att omlokalisering av myndigheter ska genomföras under den här mandatperioden. Hittills har två myndigheter omlokaliserats från Stockholm till andra delar av landet. Den processen fortsätter. Vi kommer att se fler omlokaliseringar.

Precis som Maria Malmer Stenergard säger måste vi också jobba med den befintliga lokaliseringen. Därför jobbar vi för att ta fram en styrning och koordinering av myndigheter vid lokaliseringsbeslut så att myndigheterna beaktar hur andra myndigheter har agerat i en region, så att staten inte lämnar en region därför att den statliga förvaltningen inte koordinerar sig. Den processen är igång, och vi avser att återkomma i frågan under året.

Statsministern aviserade i december månad att regeringen ska jobba med att öka den statliga servicen runt om i landet. Det handlar om att utveckla servicekontorskonceptet och se till att människor kan använda sig av den fysiska närvaron för att få service och kunna ta del av digitala tjänster i staten.

Alla de tre processerna handlar om att bryta med den förra regeringens förvaltningspolitik. Det handlar om att erkänna att centraliseringarna har varit ett stort misslyckande för Sverige. Det faktum att människor protesterade mot nedläggningsplanerna för de nio skattekontoren var ett bevis på att människor i stora delar av vårt land känner sig övergivna av den svenska staten. Därför är det riktigt att centralmakten och regeringen nu tar större ansvar, koordinerar myndigheterna och styr över lokaliseringsfrågor. Spridningen av statliga jobb ska inte ses som ersättningsjobb. Här behöver också Moderata samlingspartiet skicka andra signaler än de signaler som skickades efter det att Landsbygdskommitténs betänkande lades fram. De oroar mig. Det är viktigt att hålla ihop vårt land. Det är något som borde samla hela kammaren. Vi borde med kritiska ögon ta del av erfarenheterna från de gångna 10–15 åren vad gäller centralisering i den offentliga sektorn.

Anf. 67 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Retoriken är det absolut inte fel på. Jag är glad att ministern är så tydlig i sin ambition att vi ska behålla fler jobb på landsbygden och utanför storstäderna, men jag ser inget resultat. Då duger det inte att skylla på att man inte tycker att alliansregeringen gjorde vad den skulle. Det är nu 2017, och valet var 2014. Jag förväntar mig betydligt mer.

Facit för nordöstra Skåne är beklämmande. Trenden med att statliga jobb försvinner från nordöstra Skåne blir ännu mer allvarlig om man sätter den i ett större perspektiv. Det blir allt svårare för jobbskaparna generellt

med regeringens politik. Det gäller särskilt på landsbygden. Det är kilometerskatt, flygskatt och indexering av bensinskatt. Allt är exempel på politik som slår extra hårt mot oss som inte bor innanför tunnelbanelinjerna.

Även förslagen på förändrad beskattning av fåmansbolag, de så kallade 3:12-reglerna, slår mot livet utanför storstäderna. Där är löneläget inte lika högt som i storstäderna, vilket är något som missgynnas med de föreslagna reglerna. Orter på landsbygden är också mer beroende av de små företagen som arbetsgivare. Med det kommer en sårbarhet. Den sårbarheten blir större när ortens företag får höjd skatt. Skattehöjningar lär knappast bidra till att skapa fler jobb utan riskerar tvärtom arbetstillfällena på orten. Storstäder är inte sårbara på samma sätt.

Därför är skattehöjningar för fåmansföretag med tyngdpunkt på mindre företag problematiska för landsbygden, särskilt i tider med ökade utmaningar i form av många nyanlända som ska ut på arbetsmarknaden. Är det något vi måste värna i dessa tider är det integrationen, och jobben är en central del i det.

Detta står i tydlig kontrast till regeringens påstådda ambitioner om en levande landsbygd och, återigen, dess retorik. Det är inte bidrag och subventioner som får landsbygden att leva utan människor och företag som kan förverkliga sina drömmar av egen kraft.

Totalt har man höjt skatten med 40 miljarder kronor på jobb och tillväxt. Nu planerar man höjningar på ytterligare 20 miljarder, varav 5 miljarder alltså ska läggas på de små företagen, på jobbskaparna. Otaliga miljarder slår mot jobben utanför storstäderna. Det är fel väg att gå om man vill värna jobben och välfärden.

Vårt besked är tydligt: Det måste löna sig att arbeta, och det måste löna sig att driva företag. Detta gäller såväl i som utanför storstäderna.

Regeringens besked är däremot allt annat än tydligt. Man säger sig vilja värna landsbygden, men många beslut – inte minst skattebeslut – som hittills har fattats har med skarp precision träffat landsbygden.

Skillnaden mellan retorik och politik blir lika tydlig när vi ser vad som händer med de statliga jobben. Fråga dem som jobbar på Distansapoteket i Hässleholm! Fråga dem som jobbar på Rekryteringsmyndigheten i Kristianstad, och fråga dem som jobbar på Arbetsförmedlingen i Broby!

Anf. 68 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag noterar att interpellanten byter debattämne och börjar diskutera skattepolitiken.

Jag tror att det är viktigt att vi visar mod, att vi vågar vara självkritiska och kritiska mot att samhällsutvecklingen har gått åt fel håll även när våra partier har fått möjligheten att styra detta land.

Efter Statskontorets kartläggning finns det inget tvivel om att den förra regeringen hade en felaktig politik när det gällde lokalisering av statliga myndigheter. Det finns inget tvivel om att de statliga myndigheterna har centraliserats till Stockholm.

Det finns inget tvivel om att denna regering har bytt kurs, har omlokalisat myndigheter, har stoppat nedläggningar och under detta år avser att styra myndigheterna så att vi får koordinering och styrning när det gäller lokaliseringsbeslut. De processerna är igång. De människor som har sett omlokaliseringarna och regeringens arbete med att stoppa nedläggningar

som inneburit att staten lämnat delar av regionerna, de ser effekterna av regeringens styrning av myndigheterna.

Vi kommer att fortsätta jobba med de här frågorna. Vi kommer att behöva omlokalisera myndigheter. Den processen kommer vi att se mer av under detta år. Vi kommer att behöva skicka signaler och ha en ordning för styrningen av myndigheternas lokaliseringsbeslut så att myndigheter tvingas beakta andra myndigheters beslut och staten därmed tar ett helhetsansvar när det gäller lokalisering och närvaro. Vi kommer också att behöva förstärka servicenärvaron i landet. Det är precis det vi jobbar med just nu.

Alla de här delarna handlar om att vända kursen, att vända utvecklingen, att konstatera att den förda politiken var fel. Nu har vi tagit konkreta steg, men jag delar Maria Malmer Stenergards slutsats: Vi måste göra mer, ännu mer, för att förstärka statens närvaro.

Men interpellanten måste börja med en självkritisk utgångspunkt. Den förda politiken var fel. Vi kan inte låta myndigheterna fatta vilka beslut som helst om lokalisering utan att ta ett helhetsansvar. Vi kan inte skylla centraliseringen på vår förvaltningsmodell, för regeringen måste ta ansvaret för helheten i förvaltningen. Då måste interpellanten föra en kritisk diskussion inom sitt eget parti.

När vi nu jobbar med omlokalisering av myndigheter talas det om att detta är ersättningsjobb, som försämrar kvaliteten i den offentliga sektorn. Kvaliteten, herr talman, finns inte bara i Stockholm. Den finns också i nordöstra Skåne. Den finns också i Norrbotten. Den finns också i Västerbotten. Det är inte fel att omlokalisera myndigheter. Det är ett viktigt steg för att stärka legitimiteten för den svenska förvaltningen, den svenska staten, och upprätthålla tilliten till den svenska staten.

De exempel som interpellanten lyfter fram i denna debatt är ju ett bevis på att vi behöver den ordning som regeringen arbetar med just nu, där vi får ett helhetsgrepp om lokaliseringsfrågorna och får myndigheterna att samtala med varandra. Är det så att en myndighet har behov av att samla en del av verksamheten på en ort, ja, då är det viktigt att andra myndigheter beaktar detta och inte lämnar den orten. Det är exakt så vi måste jobba. Det är så vi avser att jobba, och hittills under de här två åren har vi också levererat.

Anf. 69 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag och Ardalan Shekarabi är sällan överens, men i den här frågan tror jag att vi är ovanligt överens.

Jag tror att vi är överens om att vi behöver flytta fler statliga jobb ut från storstäderna. Jag tror att det finns starka kompetensskäl att göra just det. Vi är också överens om att regeringen måste ta ansvar.

Vi är inte överens om att regeringen hittills har levererat, i alla fall inte vi som pratar med folk som bor i nordöstra Skåne. Där har regeringen inte levererat. Där har regeringen faktiskt svikit.

Hela Sverige ska ju leva, och då krävs det en rad saker. Statliga jobb är kanske inte det allra viktigaste, men de är ett viktigt komplement på arbetsmarknaden. Den statliga servicen måste, precis som ministern är inne på, finnas i hela Sverige. Det allra viktigaste om hela Sverige ska leva är ju att människor, framför allt företagare, kan förverkliga sina drömmar av egen kraft, för de viktigaste jobben skapas i våra företag.

Det perspektivet kunde man önska sig att politiker, i synnerhet de i regeringen, hade med sig. Det duger inte att prata om att hela Sverige ska leva eller i ministerns fall om att hela Sverige ska hålla ihop. Det måste synas i den politik som bedrivs.

Varför höjer man skatten på transporter, på flyg och på småföretagen om man verkligen tycker att Sverige ska hålla ihop? Varför tillåter man från regeringens sida att statliga jobb försvinner från orter utanför storstäderna till just storstäderna?

Man säger att Sverige ska hålla ihop. En bra början vore väl att se till att retorik och politik håller ihop.

Anf. 70 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag vill tacka Maria Malmer Stenergard. Jag kommer att fortsätta jobba med de här frågorna. Jag är glad över att det förs en sådan här debatt i Sveriges riksdag.

Jag hoppas att Maria Malmer Stenergard jobbar med opinionsbildning internt i sitt eget parti, för vi har ett behov av att nå överenskommelser på det här området.

Regeringen kommer att fortsätta med omlokaliseringen, men det är viktigt att svenska folket känner sig tryggt med att centraliseringen inte kommer att fortsätta, oavsett vad som händer i framtiden. Den tryggheten finns inte i dag, inte minst mot bakgrund av de besked som vi har fått efter Landsbygdskommitténs utredning.

Men den här debatten är något som jag välkomnar. Vi måste fortsätta jobba med det som handlar om styrning av myndigheterna i lokaliseringsrelaterade frågor.

Det handlar om att ta fram en struktur som gör att exakt den här typen av fall hanteras på ett adekvat sätt, vilket kräver koordinering. Det handlar om att staten måste agera som en koncern och se till att myndigheterna samordnas och samverkar i den här typen av frågor. Den strukturen har inte funnits, och det är en av förklaringarna till att vi har haft denna otroligt långtgående centraliseringsvåg. Men vi har möjlighet att vända utvecklingen, och den processen har inletts.

Stort tack för en bra debatt! Fortsättning följer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 19 Svar på interpellation 2016/17:262 om psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna

Anf. 71 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Dennis Dioukarev har frågat mig vad jag gör för att leva upp till rekommendationen och vilka åtgärder som har vidtagits för att förebygga och minska antalet självmord och självmordsförsök bland barn och vuxna.

Självmord är den yttersta konsekvensen av psykisk ohälsa, och att motverka självmord är en viktig del i regeringens satsning på psykisk hälsa.

Låt mig börja med ett något bredare perspektiv. Regeringen har höga ambitioner när det gäller hälsa. Regeringen har satt ett långsiktigt mål: På en generation ska vi sluta de påverkbara hälsoklyftorna. För även om hälsan i Sverige generellt sett är god är den inte det för alla.

Psykisk ohälsa är ett stort och växande samhällsproblem. Andelen personer som upplever och rapporterar besvär på grund av psykisk ohälsa har ökat sedan början av 1990-talet. Bland barn och unga har vi till exempel sett en ökad förskrivning av läkemedel för att motverka depressioner, oro och ångest.

Det finns därför en tydlig koppling mellan livsvillkor och hälsa i allmänhet, men kanske mellan livsvillkor och psykisk hälsa i synnerhet. För att på kort och lång sikt minska självmorden i Sverige är det avgörande att samtidigt ha ett fokus på förebyggande arbete, en tillgänglig första linjens vård och en specialiserad vård med hög kvalitet.

Den stora utmaningen när det gäller att förebygga självmord är att synliggöra vikten av arbete med en bättre psykisk hälsa. Självmordsfrågan har alltför länge varit en fråga för sjukvården, men det är en fråga för hela samhället. Hur kan vi, samlat och långsiktigt, samtidigt närma oss de många olika faktorer som har betydelse för att minska självmorden?

När det gäller det självmordsförebyggande arbetet tog regeringen under 2015 ett viktigt steg för att bättre möta utmaningarna på området genom ett uppdrag till Folkhälsomyndigheten. Folkhälsomyndigheten fick i uppdrag att samordna det självmordsförebyggande arbetet på nationell nivå – en kraftfull satsning på en nationell, långsiktigt hållbar strategi i ordinarie struktur. Folkhälsomyndigheten har därigenom getts ett tydligt uppdrag att ansvara för att utveckla samordningen och samverka mellan berörda myndigheter och andra viktiga aktörer, som brukar-, patient- och anhörigorganisationer och forskare.

För 2017 får Folkhälsomyndigheten dessutom ytterligare 35 miljoner kronor för att stödja kunskapsutveckling inom området psykisk hälsa på regional och lokal nivå samt inom den ideella sektorn. Delar av tillskottet ska fördelas till organisationer inom den ideella sektorn som arbetar med suicidprevention och psykisk hälsa.

Sedan den 1 januari 2016 utgår regeringens arbete från en ny strategi inom området psykisk hälsa. Genom en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting satsar regeringen 890 miljoner kronor 2017 för att stimulera och stödja huvudmännen utifrån fem olika fokusområden. Regeringens strategi ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt, men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i risk. Vi kommer att fokusera på att skapa förutsättningar för att hitta långsiktiga lösningar med gemensamt ansvar i ordinarie strukturer.

Även om vi har haft många bra projekt är det framför allt långsiktigt hållbara strukturer som behövs.

Prot. 2016/17:83

21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 72 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Innan jag för fram min kritik vill jag passa på att lyfta fram något positivt i form av den satsning på psykisk hälsa som görs på regional och lokal nivå samt inom den ideella sektorn. Jag tror att det är satsningar av den karaktären som kan göra skillnad på riktigt.

När vi talar om psykisk hälsa eller vilket samhällsområde det än må vara är det fundamentalt att vi fattar beslut på bästa möjliga faktaunderlag, för att maximera chansen till önskvärt utfall. Därför tänker jag fortsätta mitt anförande med ett nordiskt perspektiv på psykisk hälsa; det är trots allt det som min interpellation avser.

För att få en uppfattning om vad psykisk ohälsa kan föra med sig i form av svårigheter i livet tittade jag på statistik om något som kallas NEET, vilket i EU-sammanhang står för ”not in education, employment or training”. Unga som hamnar i NEET-statistiken har en gemensam problembild. Det kan vara allt från avbrutna gymnasiestudier, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och läs- och skrivsvårigheter till depressioner, missbruk och problematiska och destruktiva hemförhållanden. Mellan 6 och 12 procent av unga mellan 16 och 24 år i Norden riskerar att hamna i denna statistik och därmed ett långvarigt utanförskap.

Herr talman! Det är konstaterat att den psykiska ohälsan bland unga i Sverige inte sjunker. Den långsiktiga trenden är i stället att den ökar, och det är oroväckande.

I vårt grannland Danmark ser det annorlunda ut. Sverige och Danmark är faktiskt varandras motpoler vad gäller ungdomars psykosomatiska hälsa. Medan förekomsten av sådana besvär ökar i hela Norden uppvisar Danmark inte någon sådan tendens alls.

Suicidtalén visar ungefär samma bild. Där ligger Danmark och Norge lägst i statistiken medan Finland har de högsta suicidtalén, följt av Island och Sverige.

Det här är givetvis mycket intressant. Varför ser det ut så? Vad är det danskarna gör som inte resten av Norden gör? Jag har inget svar på den frågan, men jag menar att detta är något som regeringen i sitt arbete mot den psykiska ohälsan måste analysera. Jag noterade att ministern inte nämnde något om detta i sitt svar.

Min fråga handlar om det nordiska perspektivet och ytterst om Nordiska rådets rekommendation. Så vad gör statsrådet för att leva upp till den? Finns det några kontakter på ministernivå med våra grannländer i syfte att utbyta erfarenheter när det gäller olika sätt att förebygga och minska antalet självmord och självmordsförsök bland unga?

Anf. 73 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tror, precis som interpellanten, att det är väldigt viktigt att utbyta internationella erfarenheter på detta område. Vi ser nämligen en ökning av den psykiska ohälsan i en lång rad länder världen över. Jag har som minister gjort flera resor, och på flera av dem har ett tydligt tema varit att just diskutera psykisk ohälsa, vilka åtgärder som vidtas i det aktuella landet och vad Sverige skulle kunna lära från det.

Detta har inte i första hand varit aktuellt på mina resor till de nordiska länderna, men däremot pågår sedan länge ett arbete, inte minst i Nordiska rådets regi, med att se på vilka sätt man kan utbyta erfarenheter på hälsoområdet. Det är helt klart intressant att se vad Danmark och Norge, men också Finland och Island, gör på området psykisk hälsa eftersom de länderna är så pass lika Sverige.

Eftersom vi är så pass lika i Norden finns det dock ibland en tendens att blunda för de skillnader som finns. En skillnad som jag tycker mig se gäller vårdstrukturen. Sverige har väldigt goda resultat i hälso- och sjukvården, men vi har också en vårdstruktur som skiljer sig från inte minst den i Danmark och Norge. Den skillnaden tror jag inte spelar särskilt stor roll när det gäller den somatiska vården, men när det gäller den psykiatriska vården kan den ha spelat roll.

En nackdel vi ser med det svenska sättet att organisera den psykiatriska vården är nämligen att den är alltför fragmentiserad. Vi har kanske haft lite för stort fokus på enbart den specialiserade psykiatriska vården och inte sett över de tidiga insatserna och det förebyggande arbetet. När det gäller att upptäcka psykisk ohälsa tidigt, eller att komma i kontakt med barn och unga som bär på självmordstankar, är det minst lika viktigt, tror jag, vad man gör i de tidiga insatserna men även att det finns en bred medvetenhet i hela samhället.

Därför är en av huvudpunkterna i regeringens nya strategi för psykisk ohälsa just att bygga upp tidiga insatser och se till att det, när man söker vård på till exempel en vårdcentral eller kommer i kontakt med en ungdomsmottagning eller med elevhälsan, ska finnas en hög medvetenhet om psykisk ohälsa i allmänhet. Men man ska också kunna få hjälp, särskilt om man har en svårare form av psykisk ohälsa. I dag ser vi som sagt att den här hjälpen och det här stödet är starkt beroende av var i landet man bor.

I det här syftet har regeringen ingått en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting. En del av överenskommelsen är att inrätta så kallade psykiatricentrum över hela landet. De här centrumens roll ska vara att sprida kunskap och erfarenhet och bidra till uppbyggnaden av första linjens psykiatri, framför allt genom att stärka vårdcentraler. Det kan också handla om andra inrättningar. Det var det här jag refererade till i mitt interpellationssvar.

Vi behöver nu fokusera på att bygga långsiktigt hållbara strukturer. Vi har haft lite för många projekt. Många har varit vällovliga, men de har ofta dött ut efter ett par tre år och sedan inte resulterat i någon långsiktig förändring. Vi behöver nu vända på perspektivet och fokusera just på de långsiktiga strukturerna.

Anf. 74 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Jag tycker som sagt att det hade varit väldigt intressant att studera mer djupgående vad danskarna gör annorlunda, eftersom de har de lägsta självmordstalen i Norden. Vilka prioriteringar gör de i sin sjukvård och psykiatri?

Men till själva sakfrågan: Hur råder man bot på den psykiska ohälsan? Jag noterar att det i ministerns skriftliga svar är mycket fokus på samordning, samverkan och strukturer. Ett visst antal skattekonor ska läggas på det här. I mina öron låter det definitivt som en felprioritering. Sverige är

redan världsmästare på byråkrati. Att prata, planera och strukturera gör vi redan tillräckligt.

Det kanske är det som har lett till att barn- och ungdomspsykiatrin är överfull. Visste ni att väntetiden till en neuropsykiatrisk utredning kan vara ett till två år på vissa håll i landet? Det kanske är det som har lett till att det finns landsting som inte har en enda vårdplats för unga. Och det kanske är det som har lett till att självmorden ökar mest inom gruppen unga vuxna. Ytterst få länder uppvisar samma tendens som Sverige, herr talman.

Hur ökar vi då den psykiska hälsan? Är det genom mer byråkrati eller genom fler vårdplatser, genom ord eller genom handling?

Herr talman! I ett av världens högst beskattade länder förväntar man sig en psykiatri i världsklass. De som på egen hand orkat söka vård ska också få den snabbt. Därför är dagens situation i psykiatrin inte godtagbar. Jag tror att svenska folket efterfrågar konkreta åtgärder.

Anf. 75 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Det är sant att vi har alldeles för långa väntetider i en stor del av barn- och ungdomspsykiatrin. När det gäller väntetider till neuropsykiatrisk utredning, som interpellanten refererar till, skulle jag dock vilja hävda att det många gånger beror på att det kommer helt andra krav från skolan och föräldrar. Det har blivit något av en sanning hos många föräldrar men också hos många skolledare att man behöver ha någon form av utredning i botten för att kunna få särskilt stöd i skolan. Det här är felaktigt. En elev utan utredning ska också kunna få särskilt stöd om den har behov av det. Men som sagt tror man många gånger att det behövs en utredning, och då söker man sig ofta till den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin. Det här tycker jag är ett tydligt exempel på hur händelser och trender utanför psykiatrins kontroll påverkar sådant som väntetider och statistik. Det är därför det är så viktigt att vi har en utbyggd samverkan mellan olika aktörer.

En annan anledning till att det är viktigt att ha denna samverkan mellan olika aktörer är att det inte alltid är så lätt att upptäcka psykisk ohälsa, dels därför att det finns en låg medvetandegrad om problemet, dels därför att det fortfarande finns ett kraftigt stigma som gör att man inte vågar prata om psykisk ohälsa – varken de som lider av det eller nära anhöriga, vänner, bekanta och så vidare. Om man ska upptäcka psykisk ohälsa räcker det därmed inte med att bara rusta vården. Man måste också sprida kunskap och öka medvetandegraden i skolan, på arbetsplatser, i idrottsföreningar med mera. Det är här behovet av en utökad samverkan kommer in.

Genom att stärka vården och inte minst den första linjens insatser, som vi ofta hittar i primärvården, tror jag också att man kan bidra till att sprida kunskap och medvetenhet till andra sektorer. Genom att göra detta – genom att upptäcka psykisk ohälsa tidigare eller för den delen förebygga den, så att människor aldrig behöver må dåligt – kan vi också få ett minskat tryck på den specialiserade psykiatrin, så att den blir till för enbart dem som mår riktigt dåligt och verkligen är i behov av specialiserad psykiatri. Tyvärr tror jag att det är så att väldigt många som har hamnat hos till exempel BUP kanske aldrig hade hamnat där om de hade fått hjälp mycket tidigare. Det är det som den här regeringen nu försöker rätta till genom det fokus vi har på tidiga insatser.

Prot. 2016/17:83

21 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 76 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Jag konstaterar att jag och statsrådet delar problembild och att vi i grunden nog vill samma sak, men att metoden för hur vi ska nå dit kanske skiljer sig åt lite. Jag tycker att fokus bör ligga på hur vi förbättrar barn- och ungdomspsykiatrin, hur vi får till snabbare utredningar och när regeringen avser att korta de långa vårdköerna.

Jag tackar för mig och ser fram emot vad regeringen har att säga i den debatt som Sverigedemokraterna har begärt om den allvarliga sjukvårds-krisen.

Anf. 77 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tycker att vi gör precis det som Dennis Dioukarev efterfrågar, det vill säga fokuserar på hur vi ska kunna öka tillgängligheten, korta köerna och förbättra barn- och ungdomspsykiatrin. Men för att kunna göra detta kan man inte bara fokusera på BUP i sig, utan man måste titta på hela kedjan av händelser som leder fram till att ett barn eller en ungdom hamnar hos BUP. Då är det som sagt många gånger så att man inte har fått hjälp och stöd tidigt. Man kanske inte heller har varit föremål för några förebyggande insatser, utan har utvecklat psykisk ohälsa av olika skäl. Man har inte kunnat få hjälp någonstans i ett tidigt skede. Den psykiska ohälsan har därmed förvärrats tills man blivit tvungen att söka sig till BUP.

Att bara fokusera på att förbättra barn- och ungdomspsykiatrin riskerar att bli som att hålla vatten i en läckande hink – man fortsätter att hålla vatten, men så länge hinken läcker kommer man aldrig åt grundproblemet. Därför måste vi samtidigt som vi gör insatser inom BUP också koncentrera oss mer på tidiga insatser. Målet för både mig och Dennis Dioukarev måste ju vara att färre utvecklar någon form av psykisk ohälsa över huvud taget.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2016/17:295 om gårdsförsäljning av alkohol

Anf. 78 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Edward Riedl har frågat mig om jag är beredd att ta ett lagstiftningsinitiativ eller vidta andra åtgärder för att möjliggöra försäljning av alkohol från gårdar såsom ombud för Systembolaget.

Såvitt jag kan se har en lokal och småskalig alkoholproducent inget att vinna på en sådan ordning, eftersom ombudens uppgift är att ta emot beställningar från konsumenter för att sedan vidarebefordra beställningarna till Systembolaget, som i sin tur skickar beställda varor till ombuden för utlämning till konsumenterna. Man kan även beställa varorna direkt hos Systembolaget och hämta ut dem hos närmaste ombud.

Ombuden får alltså bara förvara alkoholdrycker som konsumenter tidigare har beställt. Om ett ombud skulle få lagerhålla varor för direktförsäljning, som det skulle innebära med den modell som Edward Riedl föreslår, blir det i stället fråga om detaljhandel till konsument. En sådan ordning skulle strida mot detaljhandelsmonopolet, och därför är något sådant initiativ inte aktuellt.

Det finns i dag ett stort intresse för det hantverksmässiga och småskaliga hos svenska konsumenter. Den här utvecklingen märks också i ökat intresse för de lokala och småskaliga drycker som Systembolaget säljer. För att möta denna ökade efterfrågan har bolaget utvecklat nya tillvägagångssätt i sin hantering av lokala och småskaliga artiklar och förbättrat både produktinformationen och kvalitetskontrollen. Systembolaget ser också att antalet leverantörer till Systembolagets lokala och småskaliga sortiment har ökat. Det första halvåret 2016 levererade drygt 200 lokala och småskaliga producenter sina produkter till Systembolaget.

Avslutningsvis vill jag säga att det finns ett stort förtroende för Systembolaget hos befolkningen. Kunderna har aldrig varit nöjdare med Systembolagets service. 76 procent stöder Systembolagets ensamrätt. Det visar att Systembolaget sköter sitt uppdrag väl. Jag och regeringen har tydligt tagit ställning för att bedriva en alkoholpolitik som säkerställer förtroendet och legitimiteten för Systembolaget.

Anf. 79 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Tack för svaret, ministern!

Jag vill börja med att berätta att Sverige är det enda EU-land som inte tillåter gårdsförsäljning. Det är inte det enda land som har ett alkoholmonopol. Det innebär att det finns olika sätt att kombinera de två modellerna.

Jag hade tänkt tala rätt mycket med ministern om det som rör folkhälsan. Nu väljer ministern att inte beröra det så väldigt mycket. Ministern har upprepade gånger skrivit tillsammans med nykterhetsrörelsen i olika debattartiklar och liknande om just hotet mot folkhälsan om man skulle göra minsta minsta avsteg från alkoholmonopolet. Om man skulle tillåta gårdsförsäljning skulle detta på något sätt vara till risk för folkhälsan.

Det har jag och ministern debatterat tidigare. Om jag uppfattat ministern korrekt i den förra debatten vi hade backade ministern lite grann från den hållning han haft tidigare. Han menar numera att gårdsförsäljning inte hotar folkhälsan. Han får gärna förtydliga detta om han vill.

Vad det handlar om är inte att på något sätt göra någon förändring i alkoholmonopolet när man har en modell med småskalig vinproduktion eller liknande där man också säljer från gårdarna. Det är en modell som till exempel finns i Finland, som också har ett alkoholmonopol. Om man gör på det sättet skapar man jobb långt utanför städerna. Långt ut på landsbygden skapas det jobb. Man får fortsätta att vidareförädla de produkter man redan har lokalt.

Herr talman! Det som är så bra med om man får vidareförädla sina produkter, oaktat om det gäller köttproduktion eller någonting annat, är att man kommer att skapa turism för detta. Man får besöksdestinationer. Allt detta är bra och hotar på inget sätt folkhälsan. Oftast är prislappen så pass betydande att det inte finns någon fara i att ha den modellen vid sidan om alkoholmonopolet i övrigt.

Christofer Fjellner, som är moderat Europaparlamentariker, har skrivit om just detta. Ministern tar upp det i sitt svar lite grann och bemöter det som han har hemställt om. Rätt mycket tyder på att det skulle vara möjligt att ha en ombudsmodell utbyggd från det vi redan har i dag. Då skulle det vara möjligt för gårdar att kanske få hålla en liten del av sin egen produktion i lager men i övrigt verka som ombud.

Det kan vara på det sättet att ministern har helt rätt i att EU skulle underkänna den modellen. Det vet inte jag någonting om, men jag tycker att det är värt att prova. Min fråga till ministern är: Kan ministern själv tänka sig att prova och se om EU kan släppa efter i det avseendet? Det hotar på inget sätt folkhälsan men skapar jobb och mervärde långt bort från städer ute i den svenska landsbygden. Kan ministern tänka sig att se över detta?

Anf. 80 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Det blir lite av en favorit i repris eftersom jag och Edward Riedl har debatterat detta förut.

För att börja med folkhälsan och huruvida småskalig gårdsproduktion och försäljning av det man producerar på gården direkt hotar folkhälsan är svaret att de små kvantiteter det handlar om, kanske 1 000 liter alkohol per år, inte är ett direkt hot mot folkhälsan i Sverige. Däremot utgör det ett mycket stort indirekt hot. En etablering av en småskalig försäljning skulle innebära att monopolet utmanas.

Ett monopol betyder att man har en ensamrätt att sälja någonting. I det här fallet har Systembolaget ensamrätt att sälja den mesta av alkoholen som ska konsumeras någon annanstans i Sverige. Man har de facto brutit monopolet så fort man öppnar någonting som liknar en annan typ av försäljningsställen än dem som Systembolaget har. För att då inte verka diskriminerande mot andra företag i till exempel andra EU-länder måste man också tillåta dem att öppna till exempel vin- eller ölbutiker.

Det är detta som har gjort att jag och regeringen kommit fram till slutsatsen att vi inte vill pröva frågan om gårdsförsäljning. Vi vill inte göra någonting som kan hota monopolet eftersom det är själva grundbulten i den svenska alkoholpolitiken. Det är med stor sannolikhet en stor förklaring till att alkoholkonsumtionen har sjunkit under ett stort antal år inte minst bland ungdomar och till att den svenska alkoholpolitiken på många sätt är väldigt lyckad särskilt i jämförelse med en hel del andra länder.

När det gäller möjligheten att förena ett alkoholmonopol med gårdsförsäljning i andra länder lyfts ofta Finland upp som exempel. Då ska man komma ihåg att Finland förhandlade fram ett undantag i samband med att man gick med i Europeiska unionen. Det undantaget har framför allt, och framför allt i början, handlat om att tillåta drycker som är producerade på bär och örter som är typiska för att växa norr om den 60:e breddgraden.

Det har alltså inte primärt handlat om vin eller för den delen öl utan om andra typiska drycker. Det är någonting helt annat än det som Edward Riedl efterfrågar. Detta förhandlades fram i samband med hela EU-förhandlingen då det fanns ett helt annat fönster av möjligheter att göra den här typen av speciallösningar.

Jag skulle i stället vilja peka på, som jag också gjorde i mitt interpellationssvar, att vi inom ramen för Systembolagets ensamrätt har möjlighet att lyfta fram lokalproducerat öl, vin och andra drycker. Här har Systembolaget genomgått ett stort utvecklingsarbete där man har ett mycket ingående samarbete med väldigt många lokalproducenter och därmed också lyfter fram det lokalproducerade på ett helt annat sätt än vad man gjorde för bara några år sedan.

Det tycker jag är en rimlig kompromiss. Man fortsätter att värna Systembolagets ensamrätt och utmanar den inte på något sätt men tillser ändå att lokala producenter av öl, vin och andra drycker kan få marknadsföra sig och sälja via Systembolaget. Det tycker jag är bra.

Anf. 81 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Som jag sa är Sverige det enda EU-landet där man inte tillåter gårdsförsäljning. Men det är inte det enda EU-landet med alkoholmonopol. Alltså är dessa två möjliga att kombinera om man vill.

Mervärdet är att man kan sälja på plats. Det finns många framgångsrika exempel. Det kan vara köttbönder som har lokal försäljning där man har ett mervärde av att människor får komma ut och se gården och så vidare. Hos Glassbonden utanför Umeå har man lokalproducerad glass. Det är ett besöksmål just därför att man har det på plats. Man vidareförädlar det man har, och man får också en besöksdestination utifrån detta. Det skapar jobb och framtidstro utanför storstäder. Det är bra, och det hotar på inget sätt folkhälsan.

Jag delar ministerns uppfattning att det är bra att alkoholbruket bland unga sjunker. Men jag är inte säker på att förklaringen bara är bra. Det är möjligen en annan debatt. Vi ser samtidigt att vi har problem med droger och andra illegala substanser. Det ser jag mycket allvarligt på. Jag tror inte att ministern försökte förminska de utmaningarna, men man kan se ett visst samband däremellan.

Sedan gäller det priserna, om det skulle vara så att man kränger billig sprit lokalt. Men det är inte vad det handlar om. Vi har utanför Umeå något som heter Brännland Cider. De producerar iscider. Det går åt väldigt mycket äpplen som växer uppe i vårt klimat för att kunna producera det. Priset är 149 kronor för 187 milliliter. Det handlar alltså om ett literpris på 800 kronor litern för cider. Det är inte en produkt som på något sätt hotar folkhälsan. Detsamma gäller de andra småskaliga lokalproducerade produkterna.

Men det känns i alla fall bra när man går in på Systembolagets hemsida och ska se på priser och så vidare att man åtminstone får uppge om man är över eller under 20 genom att trycka på knappen. Det inger ju någon form av trygghet.

Herr talman! Jag tycker faktiskt att man bör pröva möjligheten. Om det sedan visar sig att ministern har rätt och att detta hotar alkoholmonopolet har jag respekt för att man kan komma fram till en annan slutsats än den jag föreslår. Men såvitt jag förstår av det som vår Europaparlamentariker har tagit fram är det möjligt även för Sverige att hitta en kombinationsmodell där man kan tillåta det småskaliga, det lilla, det nära och det lokalproducerade.

Så kan vi se till att det blir arbetstillfällen långt ute i landet och ställen dit människor lockas för att komma och se hur man producerar de olika delarna – om det sedan handlar om kött, glass eller någon lokal vinproducent. Det skapar mervärden, och på inget sätt hotar detta folkhälsan, herr talman.

Anf. 82 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan egentligen bara upprepa vad jag sa i mitt tidigare inlägg: Det är inte så att en småskalig gårdsförsäljning i sig skulle utgöra

några allvarliga hot mot folkhälsan. Men det skulle utgöra stora indirekta hot i och med att det hotar Systembolagets ensamrätt. När man etablerar fler försäljningskanaler kan man inte göra det bara för svenska småskaliga producenter av vin, öl eller cider. Då måste man, med tanke på den hårda antidiskrimineringslagstiftning som EU har, också öppna upp för andra typer av försäljare. Det kan till exempel vara stora vingårdar från övriga Europa.

Därför är hela utgångspunkten att skydda Systembolagets ensamrätt. Vi tror att det är en av de viktigaste grundbultarna i den svenska alkoholpolitiken och en av de viktigaste förklaringarna till att alkoholkonsumtionen nu sjunker, inte minst bland unga.

Min utgångspunkt är i stället att vi ska ha ett starkt systembolag som kan vara lyhört inte minst för små lokala producenter och därmed i samarbete med dem se till att kunna erbjuda olika typer av lokalproducerade produkter på ett rimligt sätt inom monopolets ram till konsumenter i Sverige.

Att utmana monopolet på det sätt som Edward Riedl föreslår är inte jag och regeringen beredda att göra. Det tror vi allvarligt skulle hota just folkhälsan.

Anf. 83 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Ibland får man helt enkelt konstatera att man inte kommer överens och att man tycker olika. Men lika säker som ministern var tidigare på att det var skadligt för folkhälsan med gårdsförsäljning, lika säker är han nu på det indirekta hotet.

Herr talman! Jag menar bara att man bör se över möjligheterna för gårdsförsäljning. Om det på något sätt skulle hota monopolets varande förstår jag om en mängd politiker från olika partier kommer fram till slutsatsen: Låt oss inte göra detta. Men på ministern låter det som att jag här och nu vill utmana hela monopolsituationen. Det är inte det jag talar om. Jag talar om att tillåta det småskaliga, det närproducerade och det lokala. Jag talar om att se till att vi får vidareförädla de produkter som finns långt ute i vårt land. Det är vad jag talar om, och inte om att utmana hela alkoholmonopolet.

Utifrån detta menar jag att man kan se över saker och ting. Det är det jag skulle vilja be ministern om: Kan ministern tänka sig att se över detta? Eller är ministern bensäker på att hans uppfattning om detta är korrekt? Det finns uppenbarligen, herr talman, andra som gör andra bedömningar.

Jag hänvisar återigen till min partikollega som är Europaparlamentariker. Han har ställt frågan i EU-systemet: Hur skulle det mottas om man gjorde den här typen av undantag? Det verkar vara möjligt. Om det är möjligt – skulle ministern då ha en annan uppfattning? Skulle han åtminstone kunna undersöka möjligheten att få till den småskaliga gårdsförsäljningen?

Anf. 84 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Edward Riedl efterfrågar att vi ska pröva att införa någon typ av gårdsförsäljning. Frågan har prövats, inte minst i en utredning som presenterade sitt slutbetänkande 2014. Där konstaterades att det inte är möjligt att tillåta gårdsförsäljning enbart för svenska lokala producenter utan att också tillåta det för andra typer av företag från övriga Europa. Det

är på grundval av denna utredning som regeringen bestämde sig för att inte gå vidare med försök med gårdsförsäljning.

Vi är rädda för att det hotar monopolet och därmed rädda för att de stora framsteg som har gjorts när det gäller en förbättrad alkoholkonsumtion och därmed en förbättrad folkhälsa skulle omintetgöras.

Edward Riedl hänvisar återigen till hur man har gjort i andra EU-länder, där man har lyckats kombinera ett alkoholmonopol med att tillåta gårdsförsäljning. Jag kan bara återigen upprepa vad jag har sagt tidigare: Låt oss ta exemplet Finland. Där fick man ett undantag vid EU-inträdet. Sverige har varit med i EU i snart 22 år. Det är inte möjligt för oss att få ett undantag efter så lång tid på de villkor som Finland hade vid sitt inträde. Jag tror också att det vore en återvändsgränd att nu försöka göra detta.

I stället hoppas jag att Systembolaget fortsätter att utveckla sitt nära samarbete med lokala producenter i Sverige så att man kan erbjuda deras produkter i sina butiker och i beställningssortimentet. Jag hoppas att vi med olika insatser, inte minst från regeringens sida, kan stärka Systembolaget så att man fortsätter att åtnjuta det höga förtroende som man har hos svenska folket och fortsätter att få bra kundbetyg.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2016/17:299 om svensk ansökan om vinter-OS 2026

Anf. 85 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Edward Riedl har frågat mig om jag har för avsikt att stödja en ansökan om vinter-OS i Stockholm/Åre 2026, och i så fall av vilka skäl.

Det pågår ett arbete inom Stockholms kommun och andra berörda kommuner tillsammans med svensk idrottsrörelse med att närmare studera förutsättningarna för att ansöka om och att arrangera vinter-OS och Paralympics i Sverige 2026. Svensk idrott är regelbundet värd för många internationella idrottsevenemang – idrottsevenemang som bidrar till sysselsättning och även ökat idrottsintresse, inte minst bland barn och unga. Riksdagen har vid flera tillfällen tydligt uttryckt sig positiv till att internationella idrottsevenemang förläggs till vårt land.

En grundlig undersökning av förutsättningarna för att ansöka om och genomföra ett vinter-OS och Paralympics 2026 ger möjlighet att närmare bedöma om arrangemangen kan genomföras på ett ansvarsfullt sätt. Det är i första hand berörda kommuner och idrottsrörelsen som har att ta ställning till om de bedömer att rätt förutsättningar finns för att ansöka. När det gäller säkerhetsfrågor kopplade till detta finns det ingen framställning till regeringen, och jag kan därför inte uttala mig i frågan.

Jag följer det arbete som nu pågår med att undersöka förutsättningarna för att ansöka om att arrangera vinter-OS och Paralympics 2026.

Anf. 86 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Tack återigen, ministern, för svaret! När det gäller idrott behöver vi mycket bredd. Det är det folkhälsa handlar om – att så många

Prot. 2016/17:83

21 mars

Svar på
interpellationer

som möjligt kan delta på sina villkor när det gäller idrott. Det gäller också att det är roligt. Det ska vara lustfyllt för unga att ta sig in.

Det finns alltid en viss risk för att spets- och elitsatsningar gör att man tappar bredden. Det är alltid en avvägning. Samtidigt ska vi komma ihåg att om vi har duktiga stjärnor som Zlatan i fotboll eller Anja Pärson i skidbacken är det klart att det skapar intresse och drömmar och många unga som dras till dessa idrotter. Det är bra.

Att anordna ett vinter-OS och Paralympics 2026 skulle vara ett stort åtagande, inte minst när det gäller de ekonomiska aspekterna. Sverige befinner sig, herr talman, i ett läge med omfattande utmaningar i stora delar av samhället. Då måste man ställa sig frågan: Varför skulle Sverige arrangera en vinterolympiad? Det var den frågan jag försökte att utmana ministern lite grann med.

Det finns ett stort bidrag från den internationella olympiska kommittén, och det skulle täcka nästan hälften av kostnaderna för ett vinter-OS. Stockholm som eventuell arrangör kommer också att få ta en del av kostnaderna, men givetvis kommer man att ha kvar mycket av den här infrastrukturen. Man kan använda den även efter ett OS ifall den görs på ett klokt sätt. Sedan tillkommer omfattande biljettintäkter och försäljning med mera. Tittar man på den ansökan som Stockholms stad håller på att ta fram ser man att det finns goda möjligheter att faktiskt göra så att skattebetalarna inte fastnar med notan.

Om förarbetet görs så bra att den här vinterolympiaden och Paralympics kan bära sina kostnader finns det, om Sverige tar på sig ett sådant här stort arrangemang, oändligt många positiva aspekter. Jag kommer inte att hinna gå igenom alla, men det här skulle ge en hel del nya jobb under tiden som man arrangerar detta. Det viktigaste handlar dock faktiskt om det som har med folkhälsa att göra. Det skulle skapa många incitament på det området. Folkhälsa och idrott och engagemanget kring detta skulle hamna i fokus under mycket lång tid.

Ett sådant här stort arrangemang stärker svensk vinteridrott på många olika sätt. Vi är duktiga på de här områdena. Ett sådant här arrangemang skapar ett intresse för vårt land, för turism här och för att komma hit och nyttja de anläggningar som finns och kommer att finnas.

Idrott skapar sammanhållning. Det är bra för folkhälsan och bygger också broar mellan människor. Jag är själv gammal fotbollsskille, och jag vet det. Det var på det sättet man mötte de nya svenskar som kom även när jag var ung. Idrott är den bästa typen av integration. Det finns inget bättre. Man behöver inte ens tala samma språk. Kan man sparka på samma boll går det ganska bra.

Min fråga, herr talman, är om ministern tycker att det är önskvärt med ett vinter-OS och Paralympics. Vad tycker ministern själv, utöver det som sas i svaret som ministern läste upp? Jag tycker att det är en bra idé om man kan ha kontroll över kostnaderna. Vad tycker ministern?

Anf. 87 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Svaret på Edward Riedls fråga huruvida jag tycker att det är önskvärt att arrangera ett vinter-OS 2026 eller inte är att det beror på. Det beror på vilken sorts arrangemang man tänker sig.

Tänker man sig ett sådant arrangemang som vi har vant oss vid under de senaste vinterolympiaderna – det har varit ganska överdådigt och plöjts ned miljarders miljarder och man har byggt anläggningar som har använts bara under de veckor som spelen har pågått och sedan inte alls – är det inte ett sådant arrangemang som jag tycker att det vore lämpligt för någon svensk aktör att engagera sig i. Det skulle rimma mycket illa med hållbarhet och skulle förmodligen innebära stora kostnader för svenska staten.

Om man däremot tänker sig just ett sådant arrangemang som Edward Riedl målar upp en bild av, som bidrar till att skapa intresse för breddidrotten och som kan locka inte minst fler barn och unga till de idrotter som kommer att utövas under ett vinter-OS, som utgår från de tre hållbarhetsdimensionerna ekonomisk hållbarhet, social hållbarhet och miljömässig hållbarhet och om man dessutom tänker sig att ett sådant arrangemang skulle vara nyskapande och visa för övriga världen att vi har lärt någonting av de arrangemang som har ordnats på senare tid och gjort någonting anorlunda, ja, då tycker jag att det är intressant att diskutera.

Sammanfattningsvis kan man säga så här: Jag tycker att Sverige är en alldeles för duktig nation när det gäller att arrangera stora sportevenemang, vi är en alldeles för duktig nation när det gäller att lyfta fram hållbarhetsfrågor och vi är en alldeles för duktig nation när det handlar om att skapa en bred förankring för olika typer av nationella projekt för att diskvalificera oss själva från att åtminstone tänka tanken att vi skulle kunna arrangera ett vinter-OS.

När det gäller huruvida regeringen kommer att ta ställning för eller emot en ansökan är det naturligtvis någonting som varken jag eller regeringen kan svara på förrän vi har fått ett underlag på vårt bord som beskriver just vilken sorts OS som man vill arrangera i det här landet. Stockholms stad och idrottsrörelsen har ännu inte tagit något beslut, och man har ännu inte kommit in med någon begäran eller några önskemål till staten om vad staten borde göra och bidra med vid ett sådant arrangemang.

Jag är alltså mycket positiv till att idén diskuteras. Jag tror att det kan finnas stora fördelar, men innan vi har någon som helst formell begäran på vårt bord kan regeringen varken säga ja eller nej.

Anf. 88 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag håller med om många av de beskrivningar som ministern gjorde. De överdådiga satsningar som många länder har gjort kommer till slut bara att lämna möjligheten att arrangera den här typen av evenemang till antingen mycket stora nationer med ekonomiska muskler eller till små, korrupta diktaturer.

Men det verkar faktiskt vara på det sättet att Internationella Olympiska Kommittén också har uppfattat detta. Det vet jag att ministern känner till. Dels kommer man att gå in med mer pengar från den olympiska kommittén, dels lyfter man också fram andra aspekter i detta. Det gör att Sverige på ett mycket bra sätt kan vara med och göra en bra ansökan. Jag är fullständigt övertygad om detta.

Det lät när ministern talade som att han också hade tagit del av det förarbete som Stockholms stad håller på med i ansökningsprocessen. Jag tror att det är bra. Sverige har mycket att visa upp. Vi är duktiga i vinteridrott. Vi skulle kunna göra det här på ett bra sätt. Vi har en hel del anläggningar på plats redan, och framför allt, herr talman, har vi väldigt mycket

snö i det här landet. Jag skottade en hel del av den nu i helgen. Vi har goda förutsättningar för att arrangera detta.

Som jag sa tidigare är fördelen att vi under många år får ett nytt fokus, och jag tror att Sverige som nation behöver den här typen av stort projekt att se fram emot där vi kan lyfta fram de andra värdena – inte bara det överdådiga utan faktiskt det goda med idrottandet, det vill säga bredden och spetsen sida vid sida. Sverige skulle kunna göra det på ett bra sätt.

Ministern säger att han varken tänker säga bu eller bä, men jag tolkar ändå ministerns svar som att han inte säger bu utan faktiskt möjligen bä, som var de ord han själv använde. Jag tolkar ministern positivt, och jag hoppas att vi får följa den här processen på det sätt vi gör. Jag tror att om man gör ett gott arbete och också kan visa ekonomi i detta kan det här bli riktigt bra.

Anf. 89 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att det är en mycket spännande tid vi lever i. Det är intressant att arbetet och diskussionerna om en eventuell OS-ansökan inför 2026 har kommit så pass långt som de har gjort, även om jag för min del tror att det fortfarande är en lång väg att gå innan man skickar in en formell ansökan.

Jag vill upprepa än en gång att från regeringens sida ser vi positivt på de diskussioner som pågår. Vi tror att det är intressant och väl värt att titta seriöst på en sådan här ansökan när den kommer till regeringens bord. Jag utgår från att regeringen och staten behöver göra vissa insatser i samband med en sådan här OS-ansökan och sedan också under själva spelen för att de över huvud taget ska bli av. Om det sedan handlar om ekonomiska garantier, säkerhetsgarantier eller någonting annat kan vi inte veta förrän vi har fått in en formell begäran på regeringens bord. Jag ser som sagt fram emot ifall en sådan kommer och ska följa diskussionen mycket noga.

Anf. 90 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Det finns ingen vits med att förlänga debatten. Jag gläder mig åt att vi är överens i den här frågan. Det ska bli mycket spännande att följa det här arbetet framåt och se hur man får de här olika delarna på plats. Som ministern själv säger kommer det sannolikt också att komma krav på staten i olika delar för att få det här att gå runt.

När det gäller de ekonomiska garantierna får vi se om det blir Stockholms stad eller staten som förväntas stå för dem. Det må vara en förhandlingsfråga i slutändan. Det viktiga är vad vi kan bidra med, och det är där jag hoppas att vi hittar en väg framåt.

Jag tror att det, för idrottens skull, vore välkommet att ett land som Sverige får vara arrangör av det här. Man kan lyfta fram andra värden än det överdådiga. Man kan lyfta fram bredden och glädjen i idrotten. Sverige kan finnas med och vara en viktig del i det.

Jag vill tacka för debatten. Det är skönt att ministern ser positivt på en svensk OS-ansökan, givetvis lite beroende på hur den ser ut.

Anf. 91 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Edward Riedl sammanfattar ganska väl vad det handlar om nu. Jag kan bara understryka att det är roligt och intressant att diskussionen om en eventuell OS-ansökan pågår. Jag ser fram emot att fortsätta följa de diskussionerna och den processen.

Tack, Edward Riedl, för att du ställde interpellationen!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2016/17:307 om Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård vid depression och ångest

Anf. 92 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Karin Rågsjö har frågat mig om jag

1. tänker ta några initiativ för att användningen av psykofarmaka bland barn och unga ska minska
2. avser att vidta några åtgärder för att öka mångfalden av evidensbase-
rade behandlingar mot exempelvis depression och ångestsyndrom.

Låt mig börja med ett något bredare perspektiv. Regeringen har höga ambitioner när det gäller hälsa. Regeringen har satt ett långsiktigt mål: På en generation ska vi sluta de påverkbara hälsoklyftorna. Även om hälsan i Sverige generellt sett är god är den inte det för alla. Psykisk ohälsa är ett stort och växande samhällsproblem. Andelen personer som upplever och rapporterar besvär på grund av psykisk ohälsa har ökat sedan början av 1990-talet. Bland barn och unga har vi till exempel sett en ökad förskrivning av läkemedel för att motverka depressioner, oro och ångest.

Det finns en tydlig koppling mellan livsvillkor och hälsa i allmänhet, men kanske mellan livsvillkor och psykisk hälsa i synnerhet. För att på kort och lång sikt minska den psykiska ohälsan är det avgörande att ha fokus på förebyggande arbete, en tillgänglig första linjens vård och en specialiserad vård med hög kvalitet – samtidigt.

Andelen barn och unga vuxna som upplever psykiska besvär har ökat under senare år. Det finns en tydlig tendens att ungdomar och unga vuxna är nedstämda, är oroliga, har svårt att sova och har värkbesvär. Unga använder också mer psykiatrisk vård än tidigare, både öppenvård och sjukhusvård.

Regeringen avsätter 2016–2019 ca 1 miljard kronor per år för insatser inom psykiatri och psykisk hälsa. Detta är en förstärkning med 280 miljoner kronor jämfört med tidigare år. Förstärkningen görs i syfte att möta den ökande ohälsan bland barn och unga vuxna till och med 30 år. Medlen ska bland annat användas till att stärka ungdomsmottagningarna.

Om barn och unga får det första linjens samtalsstöd de behöver i rätt tid kan behovet av antidepressiva läkemedel förhoppningsvis minska. Regeringen avsätter därför 200 miljoner kronor per år för att förstärka elevhälsan. Elevhälsan har många gånger möjlighet att identifiera psykisk ohälsa tidigt i en ohälsoprocess och vid behov remittera vidare till rätt instans i hälso- och sjukvården.

När det gäller läkemedel för behandling av depression hos barn och unga utkom Socialstyrelsen med riktlinjer 2010, och nya riktlinjer är i nuläget ute på remiss. I 2010 års riktlinjer anger Socialstyrelsen bland annat att läkemedelsbehandling med antidepressiva, SSRI, har god effekt på symtom och funktionsförmåga hos barn och ungdomar med medelsvår egentlig depression. Det finns dock speciella svårigheter och risker med att behandla barn och unga med SSRI-preparat. Dessa risker behöver särskilt beaktas.

Under 2015 hade Läkemedelsverket och Socialstyrelsen en gemensam satsning inom området depression och ångestsyndrom där läkemedelsbehandling av barn och ungdomar ingick. Satsningen skedde på uppdrag av regeringen och ingick i PRIO psykisk ohälsa – plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa 2012–2015. Satsningen innebar att Socialstyrelsens revidering av nationella riktlinjer för vård av depression och ångestsyndrom samordnades med Läkemedelsverkets framtagande av uppdaterade rekommendationer för läkemedelsbehandling inom området.

Läkemedelsverket har inom ramen för den nationella läkemedelsstrategin arbetat för att öka kunskapen om barns läkemedel och deras användning och bidra till en säkrare läkemedelshantering för barn. Myndigheten har i samverkan med Socialstyrelsen bland annat utarbetat ett kunskapsdokument om sömnstörningar hos barn och publicerade 2016 nya rekommendationer för hur neuroleptika bör användas i vård av barn och ungdomar med svåra psykiatriska tillstånd. Syftet med aktiviteterna är att öka jämlikheten och ge positiva förändringar avseende barns läkemedelsanvändning vid psykisk ohälsa.

När det gäller ett eventuellt behov av att se över forskning har Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, getts i uppdrag att kartlägga kunskapsluckor inom området psykisk ohälsa. Ett av syftena med kartläggningen är att ge regeringen underlag för att bedöma behovet av eventuell ytterligare forskning inom området psykisk ohälsa.

Anf. 93 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet Wikström!

Det här handlar alltså om att Socialstyrelsen har tagit fram nya nationella riktlinjer för vård av depression och ångest. Förslaget är ute på remiss fram till den 31 mars.

De föreslagna riktlinjerna har mött ett ganska stort motstånd. Kritiker menar att de riskerar att leda till ett ensidigt perspektiv. Psykofarmaka, elchockbehandling och KBT prioriteras framför långvarig terapi. Speciell oro finns när det gäller barn och unga, vilket jag kommer till senare.

Självklart ska individuella bedömningar ligga till grund för olika sorters behandling. Man måste ha patienten i fokus.

Jag brukar aldrig ge mig in i diskussioner om riktlinjer. Men nu har jag gjort det, eftersom det är ett sådant starkt tryck i frågan från olika håll.

Psykisk ohälsa är helt enkelt en folksjukdom. Enligt SCB låg andelen unga i åldrarna 16–24 år med sömnproblem, oro och ångest på ungefär 7–8 procent under 1980-talet. I dag är andelen uppe i 20 procent. Det är en markant ökning. Och 40 procent av de som sjukskrivs i dag har en psykisk diagnos. Det här rullar verkligen på.

Enligt OECD kostar den psykiska ohälsan Sverige ungefär 70 miljarder per år. I Tyskland och Finland sjunker sjuktalet, men här ökar de i stället.

Det här är en stor fråga. Det är många som berörs av den, på olika sätt. Precis som du sa, statsrådet, har regeringen tillsammans med Vänstern försökt förstärka ekonomin i de här frågorna på olika sätt. Det behövs verkligen. Det har inte gjorts på länge, alltså inte av den borgerliga regeringen.

Om man tittar på hur det ser ut över landet i dag kan man se att tillgången till psykoterapi geografiskt är väldigt olika. I olika landsting finns det olika temporära avtal. Det är varierande bredd, kompetenskrav och valfrihet. Det är väldigt upp och ned. Det är tyvärr inte konsekvent.

Det görs mycket bra på området, exempelvis av samordnaren inom området psykisk hälsa eller av SKL med Ing-Marie Wieselgren i spetsen. Det är bra att unga och barn nu kan få första linjens samtalsstöd. Men ofta får alltför många unga människor, även barn, medicin utskrivna och inte uppföljning, inte samtal. Så ser det ut.

Vi har också kunnat se en trend av förskrivning av psykofarmaka för just gruppen barn och unga. Och ibland görs det som sagt utan uppföljning.

Ökningen har skett specifikt sedan 2010, när riktlinjerna kom. Psykofarmaka till gruppen barn och ungdomar har ökat med 67 procent. Lugnande medel har ökat med 70 procent. Och antidepressiva har ökat med 100 procent. Det här är extrema siffror.

Med den medicinkonsumtionen när det gäller barn och unga hamnar vi högst i världen för den här typen av förskrivningar. Det kanske man måste se över.

Min första fråga till dig är, som i interpellationen: Tänker ministern ta några initiativ för att användningen av psykofarmaka bland och unga ska minska?

Anf. 94 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Jag är ledamot i socialförsäkringsutskottet, och vi hantear delar av dessa frågor. De är väldigt närliggande vårt arbete. Inte minst sjuktalet och rehabiliteringsgarantin ingår i detta.

Riktlinjerna har verkligen varit i blåsväder. Tillsammans med Solveig Zander från Centerpartiet anordnade jag nyligen ett seminarium i Första kammarsalen här i riksdagen. Det var nog ett av de mest välbesökta seminarier som vi har haft. Det visar på det stora engagemanget för just de nya riktlinjerna.

Vi gjorde en jämförelse med Finland och Tyskland, som också Karin Rågsjö – interpellanten – nyss tog upp. Skillnaderna är betydande när det gäller att få tillgång till olika typer av vård vid psykisk ohälsa och ångest. Det verkar inte som att Socialstyrelsen, som utarbetar riktlinjerna, har tittat på dessa skillnader och tagit dem till sig.

I Sverige ökar psykisk ohälsa och även sjuktalet till följd av denna psykiska ohälsa. I Tyskland sjunker sjuktalet, och i Finland likaså. Man har inte den ensidiga satsning som vi har i Sverige.

Vi kritiserade de tidigare riktlinjerna från 2010 väldigt hårt, både från mitt parti och från statsrådets parti. De var ensidigt inriktade på kort KBT, alltså kognitiv beteendeterapi. Det var dit pengarna fördes, medan psykodynamisk terapi inte fick samma förutsättningar. Det betyder att alla människor ska behandlas på samma sätt, trots att vi som individer är väldigt

olika. Så gör man inte i Finland och Tyskland. Där ser man till vad som är bäst för individen.

Det är med stor oro som jag ser att de riktlinjer som nu är ute på remiss är identiska med de förra. Man utreder någonting som tidigare har sagts vara dåligt. Karolinska Institutet har sagt att riktlinjerna inte är bra. Riksrevisionen säger ungefär: Gör om eller lägg ned!

Det oroar mig att tidigare företrädare för den här regeringen har sett att detta inte är bra. Det måste kunna göras på ett annat sätt, och det borde man hålla fast vid.

Det är också oroande att det till stor del är samma människor som utredde de förra riktlinjerna som nu har arbetat fram dessa riktlinjer. Jag tycker att det är väldigt oroande för behandlingen av psykisk ohälsa i Sverige.

Den som inte blir hjälpt av kognitiv beteendeterapi måste söka sig den hjälpen någon annanstans. Då handlar det om den privata marknaden, och det kostar samtidigt som det blir en klassfråga vem som har möjlighet att få den terapi som passar bäst.

Anf. 95 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Den här debatten handlar i grund och botten om vad vi behöver göra för att möta inte minst barns och ungas psykiska ohälsa och hur vi ska kunna vända den utveckling som har gått åt helt fel håll. Jag tycker att det, när vi nu diskuterar Socialstyrelsens arbete med de nya riktlinjerna, är värt att påminna sig om att detta är ett arbete som utgår ifrån den senaste kunskapen och ett antal medicinska experter. Den remissrunda som just nu pågår är ju till för att man ska kunna inhämta så många olika synpunkter som möjligt – detta för att i slutändan ha ett så välgrundat beslutsunderlag som möjligt inför fastställandet av de nya riktlinjerna.

Riktlinjer bygger på den senaste kunskapen som finns. De ska ses som en rekommendation till vården och syftar till att få en jämlik vård över landet.

I vårt sjukvårdssystem är det landstingen som är huvudmän, och vi har 21 olika landsting. Vi har därför stora utmaningar när det gäller att skapa en jämlik vård. Ett svar på dessa utmaningar har varit att ta fram nationella riktlinjer som gör att den senaste kunskapen och de rekommendationer som bygger på den senaste kunskapen ska finnas tillgängliga i hela Sverige oavsett var man bor.

Därför tycker jag att det inte är helt oproblematiskt när politiker och politiska partier går in och diskuterar medicinska rekommendationer. Som minister har jag avstått från att diskutera de direkta medicinska rekommendationerna, eftersom det måste ligga på professionen och forskningen att stå för dem. Däremot har jag vinnlagt mig om att ställa frågor till Socialstyrelsen om hur processen med framtagandet av riktlinjerna har sett ut. Inte minst har jag vinnlagt mig om att det ska vara en öppenhet i processen som gör att olika röster och synpunkter kan höras.

Såvitt jag kan bedöma är det en öppen process, inte minst med den remissrunda som nu pågår. I samband med denna remissrunda ska man anordna ett antal regionala seminarier för att inhämta synpunkter. Det tycker jag borgar för att man får upp alla de fakta på bordet som behövs för att ta fram så bra riktlinjer som möjligt.

Det är också värt att påminna sig om – och det tar Wiwi-Anne Johansson också upp – att människor är olika och kan behöva olika typer av behandling, trots att det finns generella rekommendationer. Det är därför som det är värt att notera att riktlinjerna är rekommendationer på gruppnivå. De hindrar inte alls att man kan hitta andra lösningar för enskilda individer, vilket klart och tydligt framgår inte minst i hälso- och sjukvårdslagen. Vård ska ges efter behov. Man ska se till patentens bästa. Man kan också hitta andra lösningar än det som sägs i de generella rekommendationerna.

Med detta tycker jag att jag och regeringen följer det här arbetet på det sätt som det är rimligt att en regering och politiker gör. Vi vinnlägger oss om en bra process, men vi lägger oss inte i det som andra bäst kan bedöma, det vill säga de medicinska rekommendationerna.

Anf. 96 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Ja, Gabriel, om man ordentligt hade utvärderat vad riktlinjerna från 2010 har inneburit, då hade jag inte gett mig in i den här debatten. Det blåser ju ganska stormigt runt dessa riktlinjer. Det handlar om att man har en extremt medicinsk betoning när man pratar om behandling av ångest och depression.

Om du mår väldigt dåligt behöver du självklart medicin för att kunna tillgodogöra dig terapi och så vidare. Men här har man ensidigt valt *en* terapiform, nämligen KBT. Det innebär att man redan nu i landstingen har börjat implementera det synsättet. Det innebär också att man fasar ut andra typer av terapiformer. Till slut finns det bara KBT, som i och för sig har en viss bredd, kvar. Då blir det väldigt ensidigt.

Om jag mår dåligt psykiskt kanske jag inte blir hjälpt av KBT. Då kan jag behöva terapi. I dag är det väldigt många människor som inte får det av landstingen. Man får inte samtalsterapi, utan man kan få KBT. Det finns utbildade och kvalificerade KBT-terapeuter medan andra inte är det, till exempel KBT-terapeuter inom primärvården. Det finns ingen kvalitetsstämpel på KBT.

Jag är ganska oroad över de här riktlinjerna. Jag skulle aldrig ge mig in i en riktlinjediskussion om det inte hade varit ett enormt motstånd även från dem som inte bara arbetar medicinskt med frågan utan också har det psykodynamiska sättet att förhålla sig.

Det pratas mycket om valfrihet för patienter i Sverige och att metoden ska passa individen. Med dessa riktlinjer och det synsätt som Socialstyrelsen nu har tagit fram blir det inte så. Det blir så att säga one way, en väg framåt, och det är väldigt olyckligt. Andra länder har inte det förhållnings-sättet, utan där har man en helt annan bredd. Jag förstår inte att vi i Sverige enbart ska köpa en typ av terapi. Jag förstår inte heller varför man fortfarande använder så mycket elbehandling. Det kan man fundera på.

Man kan också fundera på den extrema utskrivningen av medicin. Det är jättebra att det i dag finns medicin för människor som har depression eller ångest eller mår dåligt på olika sätt. Dessa personer var inte ens nära ett vanligt liv för 10–20 år sedan, så det är fantastiskt. Det är en stor framgång. Men då måste det finnas något annat. Det måste finnas samtal, uppföljning och så vidare. Så är det inte i dag, och så var det heller inte 2010. Jag tycker att man borde utvärdera riktlinjerna.

Det är trist att ministern inte ser att man behöver en hel palett för att arbeta med människor i kris. Det borde även Socialstyrelsen se. Vi får se vad remissrundan ger. Det har ju varit ett starkt inflöde av remissvar.

Detta är dock ett vanligt tillstånd. Varje individ ska ha möjlighet att få den behandling som matchar honom eller henne. Det kanske inte är KBT. I Sverige har vi ibland ett förhållningssätt till metoder som går ut på att man använder en enda metod under ett antal år. När den sedan inte funkar tar man in nästa metod, i stället för att ha en bred palett. Jag tycker att Socialstyrelsen borde lyssna lite mer på dem som kritiserar detta. Det här har blivit en klassfråga. Om man mår psykiskt dåligt i dag och inte får hjälp inom primärvården, där det ser olika ut i Sverige, köper man terapin själv.

Min fråga till ministern är: Hur kan man öka mångfalden av evidensbaserade behandlingar mot exempelvis depression och ångest? Jag ser inget av detta i hans svar. Jag förstår att han är försiktig och inte vill diskutera riktlinjerna, men jag tycker att departementet och Socialstyrelsen ska lyssna på det kraftiga vinddraget som finns kring dessa frågor. Det här är inte bara en medicinsk fråga, utan den har en helt annan bredd. Detta måste man ta till sig.

Anf. 97 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Tack, Gabriel Wikström, för svaret! Jag vill börja med att säga att jag inte tycker att vi politiker ska bestämma vilken metod som botar dig eller mig bäst. Det ska naturligtvis professionen göra tillsammans med den som lider av ohälsa av vilket slag det än kan vara.

Precis som Karin Rågsjö tycker även jag att vi måste kunna diskutera hur man tar fram riktlinjer, vilket vi försöker göra. Vilken forskning man stöder sig på är också något som vi måste kunna titta på. Utvärderingen har varit väldigt kort. Detta dömde både Karolinska Institutet och Riksrevisionen ut och sa att detta inte hade någon effekt på sjukskrivningstalen. Det här är vad jag vill påvisa. Man måste titta lite bredare.

En enda medicin passar inte alla. Man har i exempelvis Finland gjort en långtidsstudie då man över en tioårsperiod har tittat på människor med psykisk ohälsa. Där har man sett att en metod, till exempel KBT, kan ha bra effekt i ett kort perspektiv, medan en psykodynamisk metod kan ha bättre effekt på längre sikt. Detta kan variera mellan olika människor.

Ni läser in detta i ett fack och säger till vården att just detta är vad som gäller. KBT blir den förhärskande metoden. Som jag sa tidigare får man betala själv om man inte tycker att det här passar. Hur många har råd att betala 800–900 kronor för en timmes psykodynamisk terapi i veckan, vilket är vad det kostar om man ska betala själv? Det offentliga styr vården åt ett annat håll. Nej, jag talar inte om vem som ska få vilken medicin.

Anf. 98 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Precis som togs upp nu senast är det viktigt att ha en diskussion om hur man tar fram riktlinjer. Det håller jag med om. Man kan ha många synpunkter på detta.

En synpunkt som jag har när det gäller riktlinjer generellt är att de används i så liten utsträckning. Trots att de är baserade på den senaste tidens kunskaper och trots att metoder som har bevisats vara väldigt effektiva rekommenderas används de inte i vården på det sätt som de borde. Ibland

tas egna lokala eller regionala riktlinjer fram i stället för att man förlitar sig på de nationella.

För att komma till rätta med just detta problem har regeringen tillsatt en utredning. Den ska se hur man kan öka följsamheten till nationella riktlinjer och rekommendationer. I detta arbete föreställer jag mig att man diskuterar hur riktlinjer generellt tas fram, om det finns ytterligare aspekter att beakta och om det kan bero på det som antyds i den här debatten, nämligen att det bland professionerna finns olika inställningar till olika behandlingar och att det därför leder till att man inte alltid nyttjar den ena eller andra rekommendationen. Jag hoppas att vi där kan få svar på en del frågor som kan hjälpa oss att göra processen för att ta fram nationella riktlinjer ännu bättre.

När det gäller den pågående processen att ta fram dessa riktlinjer vore det helt orimligt om regeringen gick in och försökte ändra i den pågående processen eller hade åsikter om innehållet. Det skulle strida mot den ordning vi har. Jag tror heller inte att debattörerna efterlyser detta. Nu behöver vi invänta vad remissrundan ger och vilken typ av synpunkter som kommer fram. Naturligtvis måste vi se hur vi tar vara på detta i riktlinjerna och på vilket sätt riktlinjerna sedan ska utformas så att de ska kunna utvärderas på ett bra sätt.

Den grundfråga och problematik som debattörerna vill lyfta fram, det vill säga att psykofarmaka ökar, kan det finnas flera orsaker till. Där blir det extra viktigt att försöka ta reda på roten till att psykofarmaka ökar mycket. Beror det enbart på att antalet som lider av psykisk ohälsa ökar i kombination med att fler söker vård, eller beror det på något annat? Här skulle vi säkert kunna göra mer. Den frågan tar jag absolut med mig och ser om regeringen via myndigheten kan göra en bättre kartläggning för att se de bakomliggande faktorerna. Vi kan säkert återkomma till detta.

Ett annat problem vad gäller både implementering av riktlinjer och den vård som många barn och unga får är att vi har för dåligt uppbyggda strukturer runt psykisk ohälsa. Jag har sett siffror, som visserligen bara gäller vissa geografiska områden i landet men ändå anses tala för hela landet, som säger att 40–43 procent av dem som söker vård på en vårdcentral gör det på grund av psykisk ohälsa. Men bara en av fyra får hjälp.

Om kunskapen om metoder och behandlingar är låg är det kanske enkelt att ta till det man känner till något så när, det vill säga mediciner. Här kan vi säkert göra mer för att ta reda på orsakerna bakom det hela.

Anf. 99 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Ministern! Jag gillar riktlinjer i vanliga fall. Men här har det varit så stormigt. Jag har aldrig gått in och diskuterat riktlinjer på detta sätt. Det finns ett kompakt motstånd från olika grupperingar, som ser att en viss typ av psykoterapi exkluderas.

Det är jättebra att det nu kommer en utredning om implementering av riktlinjer och vad som händer med riktlinjer, men detta kan vi debattera en annan gång.

När riktlinjerna slogs fast 2010 blev tillgången till kvalificerad psykoterapi mindre. Detta har påverkat rekryteringen av terapeuter, utbildningen och så vidare. Det har helt enkelt fått stora konsekvenser. Detta borde man kanske titta på först för att utreda vad som har hänt innan man drar igång nästa grupp som tittar på riktlinjer.

Prot. 2016/17:83
21 mars

Svar på
interpellationer

Riksrevisionen har i en rapport riktat kritik mot riktlinjerna från 2010, vilka de nya riktlinjerna bygger på. Allt har varit väldigt snävt, och det har inte funnits någon möjlighet till individanpassning. Detta borde man kanske titta på innan nästa utredning dras igång, så att det inte blir same same. Jag vill se en bättre utvärdering av det som har skett.

Vad gäller medicinföreskrivning för barn och unga är vi nog helt överens. När någon mår väldigt dåligt blir det kanske tabletter. Men man måste förstå att det då krävs en uppföljning och att det måste finnas något annat än tabletter. Här ser det olika ut i Sverige.

Våra gemensamma satsningar med ökad välfärd och mer pengar till välfärden kan självklart bidra till bättre psykoterapi. Det är jag helt övertygad om.

Låt oss återgå till grundfrågan. Tar man bort delar av den terapi som inte fungerar, om man exempelvis har ett enkelt spår med bara KBT, finns det till slut bara en behandlingsmetod kvar. Då strider det mot hela hälso- och sjukvårdslagen, som ju säger att man ska vara individanpassad. Jag tycker att man ska se upp. Jag hoppas att Socialstyrelsen lyssnar på detta och också tittar på sina remissvar.

Anf. 100 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tror, precis som interpellanten, att det finns mycket att utforska när det gäller framtagandet av riktlinjer och hur väl de landar ute i verksamheten. Men jag tror också, som jag sa i mitt tidigare inlägg, att grundproblemet är att vi inte har en tillräckligt utbyggd vård eller ett tillräckligt utbyggt förebyggande arbete när det gäller psykisk ohälsa. Det gör att den vård som ändå finns riskerar att få en slagsida åt ett eller annat håll eller att den inte blir så patientcentrerad och anpassad efter individens behov som den borde vara.

Jag är dock inte säker på att vi löser detta genom att enbart diskutera riktlinjer eller processen för framtagandet av riktlinjer, utan precis som vi har hört i debatten är det också en fråga om hur vi fördelar, hur stora resurser vi fördelar till välfärden och vilka möjligheter vi ger till tidiga insatser och ett förebyggande arbete. När det gäller de delarna ser jag fram emot att fortsätta samarbeta med Karin Rågsjö och Vänsterpartiet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellationerna 2016/17:341 och 342 om straff för dopningsbrott

Anf. 101 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Saila Quicklund har frågat mig hur och när jag avser att agera för att skärpa straffen för dopningsbrott samt när jag avser att agera med anledning av förslaget om en nationell oberoende antidopningsorganisation.

Jag har som bekant svarat på samma frågor av interpellanten så sent som i februari. Jag vidhåller att regeringen gör betydande insatser för att bekämpa dopningen i hela vårt samhälle. Under senare år har regeringen ökat bidragen till idrottens antidopningsarbete. Så sent som i februari i år

gav regeringen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stödja Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem, Stad, i det dopningsförebyggande arbetet genom att vidareutveckla arbetsmetoden ”100 % ren hårdträning” och samordna nätverket Prodis, Prevention av dopning i Sverige. Därtill pågår en beredning i Regeringskansliet av frågan om en samlad nationell antidopningsorganisation.

Jag kan även meddela att regeringen för närvarande inte planerar någon proposition med förslag till ändring av lagen om förbud av vissa dopningsmedel.

När det gäller antidopningsorganisationen har jag träffat företrädare för Världsidrottsorganisationen, Wada, och av de samtal jag haft har det framkommit att det finns en internationell strävan att stärka trovärdigheten i det nationella antidopningsarbetet inom idrotten, detta genom att antidopningsarbetet inte ska organiseras inom idrotten själv. Det finns en intressekonflikt i att samma organisation agerar för att uppnå höga idrottsliga prestationer och samtidigt genomför antidopningsarbetet riktat till samma målgrupp.

En utgångspunkt för att etablera en nationell oberoende antidopningsorganisation med ansvar även inom Riksidrottsförbundet är att förbundet samtycker och att den pågående beredningen i dialog med Riksidrottsförbundet och andra aktörer klargör hur vi kommer vidare i denna fråga.

Anf. 102 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är ju inte första gången vi står här i kammaren och diskuterar dopningsfrågor. Det var dock inte i februari – då var det möjligtvis en skriftlig fråga – utan tidigare.

Interpellationer är ett utmärkt sätt att få svar på frågor. Framför allt står jag här för att jag tycker att det, oavsett de svar som kommit tidigare, finns en otydlighet i vad ministern har uttryckt i dessa frågor. Vi kommer in på det strax.

I februari sa ministern till *Radiosporten*: Det är viktigt för trovärdigheten för antidopningsarbetet, inte minst i skenet av de skandaler som varit på internationell nivå de senaste åren. Det som ministern då kommenterade var i kölvattnet av den dopningsskandal vi har sett i Norge, där Therese Johaug stängdes av efter användning av ett dopningspreparat.

I Norge finns det, som jag har berättat för ministern tidigare, en oberoende nationell antidopningsorganisation. Ministern och hans eget parti, Socialdemokraterna, har i sitt idrottspolitiska program lyft fram vikten av en nationell antidopningsverksamhet *i samverkan med Riksidrottsförbundet*. En oberoende nationell antidopningsverksamhet ligger utanför RF. Här finns det en otydlighet hos ministern.

Herr talman! Arbetet mot dopningen måste förnyas, och hur vi organiserar arbetet måste reformeras. Dopning är numera inte bara ett idrottsproblem utan något betydligt större – ett samhällsproblem.

I augusti förra året ställde sig Sverige bakom kravet på en uppgradering av den internationella antidopningsbyrån Wadas program. Det tycker jag var väldigt bra.

Kristina Olinder, som var en de svenska representanterna på mötet, poängterade då att det inte bara är Wada som behöver förändras. Olinder sa: Det handlar om att frigöra antidopningsarbetet från idrottsorganisationer,

så att det blir mer objektivt – helt i rätt riktning. Det är naturligtvis händelserna i Ryssland som ligger till grund för hennes uttalande.

Jag håller med om det till 100 procent. Det är viktigt att arbetet med antidopningsfrågor ska separeras från idrottsorganisationer för att förhindra de intressekonflikter som annars kan vara naturliga när en idrottsorganisation ska marknadsföra sig och dessutom granska sin egen verksamhet. Dock tycks ministern alltför mycket luta sig på vad ordföranden i Riksidrottsförbundet har att säga. Idrottsministern har tidigare uttryckt att han väntar på att Björn Eriksson, som är ordförande för RF, ska sätta ned foten. Är det RF som ska sätta ned foten? Varför ska vi vänta på RF, frågar jag ministern. Naturligtvis ska vi använda den kunskap som RF besitter och ha en god dialog med dem, men jag skulle vilja se mer kraftfullt agerande från regeringen i den här frågan.

Om RF nu fortsatt vill behålla denna verksamhet som den finns i dag, alltså inom organisationen, hur kommer ministern då att agera, och när får vi besked om det?

Anf. 103 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag utgår från att vi har en debatt om hur antidopningsarbetet ska organiseras för att både jag och interpellanten har en önskan om att göra mer för att komma åt den dopning som trots allt existerar i vårt land. Här finns det som sagt mycket mer att göra. Även om vi har kommit långt, inte minst när det gäller antidopningsarbetet inom den organiserade idrotten, växer det i omfattning när det gäller den oorganiserade idrotten, inte minst på ett antal gym runt om i landet. Här har den nuvarande organisationen när det gäller antidopningsarbetet ibland svårigheter att vidta effektfulla åtgärder.

Samtidigt som vi diskuterar vad vi skulle kunna göra för att förbättra antidopningsarbetet – jag delar nog fullt ut interpellantens mening att vi behöver ha en fristående antidopningsorganisation – måste vi också värdera vad vi redan har och vad som fungerar väl i vårt land i dag. Då kan vi konstatera att antidopningsarbetet har gått framåt under lång tid och att vi har en verksamhet som fungerar väl när man studerar den i stor omfattning. När man ska göra förändringar tror jag att det är väldigt viktigt att bygga på de goda erfarenheter och den goda organisation som finns i dag, så att man inte riskerar att kasta ut barnet med badvattnet. Det är därför jag och regeringen är så måna om att föra en ingående dialog med Riksidrottsförbundet, att vrida och vända på för- och nackdelar med olika lösningar och att hitta en gemensam väg framåt.

När väl en fristående antidopningsorganisation etableras kommer den, trots att den är fristående, att vara beroende av att ha ett gott samarbete med svensk idrottsrörelse i bred bemärkelse. Det tror jag är en förutsättning för att man ska kunna bedriva ett gott antidopningsarbete generellt.

Just med tanke på att antidopningsarbetet i Sverige fungerar så väl som det gör har jag lite svårt att förstå varför Saila Quicklund har så bråttom som hon har med att hitta en helt ny ordning för antidopningsarbetet i Sverige. Vi ser inte att det finns enorma brister som skulle rättas till med hjälp av en fristående organisation eller, för den delen, att vi skulle få enorma vinster i praktisk betydelse av inrättandet av en fristående organisation.

Saila Quicklund tar upp Norge som exempel. Jag vet inte, men jag tycker själv att Norge kanske inte är det bästa exemplet, med tanke på de skandaler som har förekommit i det landet just när det gäller dopning inom den organiserade idrotten. Det visar väl att en fristående antidopningsorganisation inte behöver vara någon garant i sig för att det genomförs ett gott antidopningsarbete.

I övrigt kan jag konstatera att jag och Saila Quicklund på många sätt är överens om grundinställningen. Det handlar mer om med vilken metod och med vilken fart vi ska närma oss målet och om vad vi är beredda att offra för att uppnå målet om en fristående antidopningsorganisation.

Anf. 104 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Vi har slagit ihop två interpellationer. Därför finns det inte utrymme nu att kommentera den frågan mycket mer. Men det handlar om idrottens trovärdighet. Jag säger inte att det inte fungerar bra i Sverige vad gäller antidopningsarbetet. Men att man lägger det utanför idrottsrörelsen handlar om idrottens trovärdighet.

Jag ska då gå över till nästa interpellation. I Socialdemokraternas idrottspolitiska program lyfter man förslaget – ministern har kommenterat det också – om att höja straffen för dopningsbrotten. Jag har tidigare frågat ministern om det. Jag tycker inte att jag fick något bra svar om tillvägagångssätt och tanken bakom det. Dopningsbrott är ett samhällsproblem – det var vi inne på tidigare. Det är inte bara ett idrottsproblem. I genomsnitt – hör och häpna – gör man 1 500 beslag av dopningspreparat i Sverige varje år. Det är enorma summor. Det handlar alltså om 400 000 otillåtna tabletter. Vi ser att det är en katastrofal utveckling på just den här sidan. Det väller in dopningspreparat i landet. Då ska vi också veta att det finns ett stort mörkertal – absolut.

Ministern har tidigare lyft fram att regeringen i februari gav Folkhälsomyndigheten i uppdrag att stödja Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem, Stad, och även nätverket Prevention av dopning i Sverige, Prodis. Idrottsministern pratar också om ökade satsningar från regeringen på dopningsområdet. Sanningen är egentligen att regeringen har tagit bort medel till Dopingjouren, de 3 miljonerna. Den verksamheten måste nu läggas ned i en tid när behoven är som störst. I stället ska en enda anställd person på Folkhälsomyndigheten, till exempel i Östersund, stödja både Stad och Prodis. Det är orealistiskt små resurser. Det är en stor minskning som också de själva uppger kommer att slå väldigt hårt mot övriga delar av landet. Fokus kommer att vara på Stockholm.

Ministern har även lyft fram förslaget om oanmälda dopningstester på gym även om det saknas brottsmisstanke. Det är ett anmärkningsvärt förslag, som dessutom strider mot rättsstatliga grundprinciper, regeringsformen och Europakonventionen om grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Integritetsaspekten är oerhört stark. Hur tänkte ministern här?

Moderaterna har egentligen ingen invändning mot hårdare straff, men de måste vara proportionerliga mellan dopningsbrotten och narkotikabrotten. Det har vi pratat om tidigare. Lagen om förbud mot vissa dopningsmedel är uppbyggd på motsvarande sätt som den straffrättsliga regleringen av narkotikabrotten. Det finns alltså ingen anledning att särskilja dopningsbrotten och narkotikabrotten från varandra. Polisen har redan i dag möjlighet att genomföra dopningskontroller på gym när någon är skäligen

misstänkt. Det är då viktigt att polisen har resurser för att kunna utföra dessa kontroller. För ministern är det kanske värt att samtala med kollegorna på Justitiedepartementet, så att det finns resurser för polisen.

Men för att få tydlighet i detta viktiga ämne vill jag fråga ministern: Hur tänker ministern agera med anledning av sitt förslag om att skärpa straffen för dopning? Om det inte blir ett skärpt straff, vilket jag nu fick veta i svaret, undrar jag: Var ministerns tidigare uttalande bara ett slag i luften?

Anf. 105 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag kan bara upprepa vad jag sa i interpellationssvaret. Just nu utreder vi inte några skärpta straff på just detta område. Däremot ska man komma ihåg en sak när det gäller möjligheten att göra dopningskontroller på gym, till exempel. Det förekommer redan i dag. Det förekommer på Friskis & Svettis. Det gör det tack vare att Friskis & Svettis är medlem i Riksidrottsförbundet. Då räknas det som en organiserad idrottsverksamhet.

Det är en modell som man skulle kunna titta vidare på. Då får man nämligen en automatisk möjlighet att göra olika typer av kontroller men naturligtvis också att genomföra ett mycket mer genomgripande förebyggande arbete när det gäller dopning. Det är klart att en sådan ordning blir extra intressant att diskutera i samband med att man diskuterar en fristående antidopningsorganisation. För då skulle man komma ifrån något av den problematik som Saila Quicklund tog upp i sitt senaste inlägg.

Generellt tror jag att dopningsfrågorna mår väldigt bra i den meningen att det förebyggande arbetet mot dopning mår väldigt bra av att göras gemensamt med det förebyggande arbetet när det gäller till exempel narkotika och alkohol. Det är därför som regeringen har en samlad strategi på det området. Vi har just sammanfört arbetet på dessa olika områden med en gemensam målstruktur. De människor som jobbar med det förebyggande arbetet i kommuner, länsstyrelser, landsting och så vidare kan också känna sig uppdaterade på det som händer inom dopningsområdet. Det tror jag är en fördel.

Denna struktur behöver vi utveckla på olika sätt. Inte minst handlar det om att se över vilka resurser vi fördelar hit i framtiden, men det handlar också om hur vi kan få en bättre struktur på arbetet. Då handlar det inte minst om hur vi kan se till att den kunskap som finns bland annat hos Folkhälsomyndigheten når ut till dem som arbetar i länsstyrelser, landsting, kommuner, frivilligorganisationer med mera på ett mycket bättre sätt än i dag. Det är ett arbete som just nu pågår i Regeringskansliet. Jag hoppas att det ska kunna resultera i att vi, som sagt, får en bättre struktur för antidopningsarbetet i hela landet.

Anf. 106 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Jag tror att det finns en samsyn mellan oss om vikten av antidopningsarbetet. Det finns en samsyn i retoriken, men den syns inte i praktiken. Jag tycker fortfarande att det finns en viss otydlighet.

Ministern har gjort utspel och talat om en nationell antidopningsorganisation i samverkan med RF. Det är inte vad Wada vill. I nästa andetag pratar man om en nationell oberoende organisation, vilket jag förespråkar.

Där finns en otydlighet. Vi är många som vill veta vad ministern egentligen avser att genomdriva.

Ministern har också gjort utspel om hårdare straff för dopningsbrott, men det finns ingen proposition eller förslag på gång. Det finns inte heller något arbete framåt kopplat till det utspelet.

Regeringen talar om satsningar på dopningsområdet, men i stället sker nedskärningar på Dopingjouren. 3 miljoner kronor dras in, vilket ger stora konsekvenser. Det ska utövas en oberoende antidopningsverksamhet, men vi ska vänta på RF. Är verksamheten då oberoende? Vad vill ministern?

Vad ministern säger är fortfarande otydligt – detta i en tid när införseln av hälsovådliga preparat till landet är enorm. Vi ska också lägga till kosttillskotten som flödar in okontrollerat. Det är också många ungdomar som använder preparaten. Jag är klart oroad.

Jag kommer säkert att få anledning att återkomma i frågan igen. Den är viktig för idrottens trovärdighet. Det handlar också om folkhälsan i landet. Insatser behövs nu, och vi kan inte vänta längre.

Jag tackar i alla fall för debatten så här långt.

Anf. 107 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att insatser behövs nu. Det är också därför som regeringen har gjort ett antal insatser på området för att öka inte minst det förebyggande arbetet.

Jag tror inte att en fristående antidopningsorganisation skulle betyda så stora förbättringar i praktiken i ett kort perspektiv. Däremot skulle den öka trovärdigheten för antidopningsarbetet i ett mer långsiktigt perspektiv. Det skulle renodla rollerna gentemot idrottsrörelsen.

Jag har flera gånger upprepat att när en förändring ska göras på ett område som i stort fungerar väl är det viktigt att gå varligt fram så att man inte riskerar att det blir försämringar där man vill att det ska bli förbättringar. Det är därför som regeringen har vinnlagt sig om att ha en god dialog med Riksidrottsförbundet för att se hur vi kan bygga vidare på det goda antidopningsarbete som utförs i dag.

Jag är helt övertygad om att även om en antidopningsorganisation är helt fristående behöver den ett gott samarbete med idrottsrörelsen i ett land. Det är vad jag har syftat på när jag i uttalanden har sagt att detta måste ske i olika typer av samverkan med Riksidrottsförbundet. Det måste finnas en god samsyn, man måste kunna utbyta information och det måste finnas ett gemensamt ägandeskap över antidopningsarbetet.

Förslaget om straffskalor och liknande finns, som interpellanten också påpekar, beskrivet i Socialdemokraternas idrottspolitiska program. Detta program är ett visionsdokument som anger en långsiktig inriktning för idrottsrörelsen. Det betyder inte att regeringen från dag ett, när programmet har antagits, ska genomföra allting. Just när det gäller straffskalorna har vi ingen utredning på gång. Men, som sagt, det är ett långsiktigt visionsdokument.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 24 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

- 2016/17:122 Ett mer ändamålsenlighet klagomålssystem i hälso- och sjukvården
- 2016/17:127 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak
- 2016/17:131 Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott
- 2016/17:136 Vissa frågor om kommersiell radio
- 2016/17:139 Nya möjligheter till operativt polissamarbete med andra stater
- 2016/17:141 Utvidgad skattebefrielse för egenproducerad förnybar el
- 2016/17:143 En stadieindlad timplan i grundskolan och närliggande frågor
- 2016/17:149 Bokföringsbrott i filialer
- 2016/17:150 Ytterligare anpassning av svensk rätt till Dublinförordningen
- 2016/17:151 Fler steg för en effektivare plan- och bygglag
- 2016/17:152 Vissa socialförsäkringsfrågor
- 2016/17:154 Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn
- 2016/17:155 Ändring i lagen om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel
- 2016/17:157 Ökad kärnsäkerhet
- 2016/17:158 Studiestartstöd – ett nytt rekryterande studiestöd
- 2016/17:159 Avlägsnande – en ny form av särskild handräckning
- 2016/17:163 Arbetsrättsliga villkor vid upphandling

Skrivelser

- 2016/17:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2016
- 2016/17:90 Nordiskt samarbete 2016
- 2016/17:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2016
- 2016/17:114 Strategisk exportkontroll – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden
- 2016/17:126 Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program
- 2016/17:148 Riksrevisionens rapport om förutsättningar för en säker kraftöverföring

Redogörelser

- 2016/17:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse om verksamheten under 2016
- 2016/17:OSSE1 Från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling

Motioner

- med anledning av prop. 2016/17:137 Tidsbegränsade bygglov för bostäder
- 2016/17:3646 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V)
- 2016/17:3648 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (SD)
- 2016/17:3651 av Ola Johansson (C)

Följande interpellationer hade framställts:

den 17 mars

2016/17:377 Svenska medborgare som jobbar i Norge

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

den 20 mars

2016/17:378 Sexualbrottsligheten

av *Richard Jomshof* (SD)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 mars

2016/17:1062 Den albanska minoriteten i Makedonien

av *Tina Acketoft* (L)

till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:1063 Övningskörning under studier

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Anna Ekström (S)

2016/17:1064 Upplåtelseform i detaljplan

av *Nooshi Dadgostar* (V)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:1065 Ett särskilt sändebud för fredsprocessen i Mellanöstern

av *Sotiris Delis* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1066 Valfärdsfinansierade terrorresor

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

den 19 mars

2016/17:1067 Miljösmarta hastighetsbeslut

av *Cecilia Widegren* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1068 Läget i Östersjön

av *Karin Enström* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

den 20 mars

2016/17:1069 Byggande på jordbruksmark

av *Johan Hultberg* (M)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)

2016/17:1070 Nya villkor för nystartsjobben

av *Annika Qarlsson* (C)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 17 mars

2016/17:1026 Villkorat bistånd

av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet *Isabella Lövin* (MP)

den 20 mars

2016/17:1038 Vinterdäck för tunga fordon

av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

2016/17:1042 Försenad nationell cykelstrategi

av *Solveig Zander* (C)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 19.42.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 15 anf. 45 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

§ 1	Justering av protokoll.....	1
§ 2	Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
§ 3	Anmälan om ersättare	1
§ 4	Meddelande om frågestund.....	1
§ 5	Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 6	Anmälan om faktapromemoria	1
§ 7	Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 8	Ärenden för bordläggning.....	2
§ 9	Svar på interpellation 2016/17:359 om långtidsarbetslösas sysselsättning	2
	Anf. 1 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	2
	Anf. 2 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	3
	Anf. 3 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	4
	Anf. 4 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	5
	Anf. 5 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	6
	Anf. 6 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	7
	Anf. 7 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	8
§ 10	Svar på interpellation 2016/17:358 om barnäktenskap	9
	Anf. 8 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	9
	Anf. 9 ELISABETH SVANTESSON (M)	10
	Anf. 10 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	11
	Anf. 11 ELISABETH SVANTESSON (M)	12
	Anf. 12 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	13
	Anf. 13 ELISABETH SVANTESSON (M)	14
	Anf. 14 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	14
§ 11	Svar på interpellation 2016/17:363 om stödboende för ungdomar.....	15
	Anf. 15 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	15
	Anf. 16 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	16
	Anf. 17 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	17
	Anf. 18 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	18
	Anf. 19 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	18
	Anf. 20 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	19
	Anf. 21 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S)	19
§ 12	Svar på interpellation 2016/17:348 om åtgärder mot bilmålvakter	19
	Anf. 22 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	19
	Anf. 23 THOMAS FINNBORG (M).....	20
	Anf. 24 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	20
	Anf. 25 THOMAS FINNBORG (M).....	21

Anf. 26 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	21
Anf. 27 THOMAS FINNBORG (M)	22
Anf. 28 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	22
§ 13 Svar på interpellation 2016/17:302 om	
arbetsgivaravgifter	22
Anf. 29 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	22
Anf. 30 LARRY SÖDER (KD)	23
Anf. 31 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	24
Anf. 32 LARRY SÖDER (KD)	25
Anf. 33 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	26
Anf. 34 LARRY SÖDER (KD)	27
Anf. 35 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	28
§ 14 Svar på interpellation 2016/17:306 om statens ägande av	
Telia	28
Anf. 36 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	28
Anf. 37 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	29
Anf. 38 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	30
Anf. 39 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	31
Anf. 40 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	31
Anf. 41 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	32
Anf. 42 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	33
§ 15 Svar på interpellation 2016/17:327 om jobben i Sverige	33
Anf. 43 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	33
Anf. 44 ANETTE ÅKESSON (M)	34
Anf. 45 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	35
Anf. 46 ANETTE ÅKESSON (M)	36
Anf. 47 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	37
Anf. 48 ANETTE ÅKESSON (M)	38
Anf. 49 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	38
§ 16 Svar på interpellation 2016/17:329 om Teslas etablering i	
Europa	39
Anf. 50 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	39
Anf. 51 RICKARD NORDIN (C)	40

Anf. 52 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	40
Anf. 53 RICKARD NORDIN (C)	41
Anf. 54 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	41
Anf. 55 RICKARD NORDIN (C)	42
Anf. 56 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	42
§ 17 Svar på interpellation 2016/17:333 om arbetsintegrerande sociala företag	43
Anf. 57 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	43
Anf. 58 SOFIA MODIGH (KD).....	44
Anf. 59 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	45
Anf. 60 SOFIA MODIGH (KD).....	46
Anf. 61 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	46
Anf. 62 SOFIA MODIGH (KD).....	47
Anf. 63 Närings- och innovationsminister MIKAEL DAMBERG (S)	47
§ 18 Svar på interpellation 2016/17:355 om statliga jobb i nordöstra Skåne	48
Anf. 64 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	48
Anf. 65 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	49
Anf. 66 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	49
Anf. 67 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	50
Anf. 68 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	51
Anf. 69 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	52
Anf. 70 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	53
Ajournering.....	53
Återupptaget sammanträde.....	53
§ 19 Svar på interpellation 2016/17:262 om psykisk ohälsa bland barn och unga vuxna.....	54
Anf. 71 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	54
Anf. 72 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	55
Anf. 73 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	55
Anf. 74 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	56
Anf. 75 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	57
Anf. 76 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	58
Anf. 77 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	58
§ 20 Svar på interpellation 2016/17:295 om gårdsförsäljning av alkohol.....	58
Anf. 78 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	58
Anf. 79 EDWARD RIEDL (M)	59
Anf. 80 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	60
Anf. 81 EDWARD RIEDL (M)	61
Anf. 82 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	61
Anf. 83 EDWARD RIEDL (M)	62
Anf. 84 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	62

§ 21 Svar på interpellation 2016/17:299 om svensk ansökan om vinter-OS 2026	63
Anf. 85 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	63
Anf. 86 EDWARD RIEDL (M)	63
Anf. 87 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	64
Anf. 88 EDWARD RIEDL (M)	65
Anf. 89 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	66
Anf. 90 EDWARD RIEDL (M)	66
Anf. 91 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	67
§ 22 Svar på interpellation 2016/17:307 om Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård vid depression och ångest.....	67
Anf. 92 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	67
Anf. 93 KARIN RÅGSJÖ (V)	68
Anf. 94 WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	69
Anf. 95 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	70
Anf. 96 KARIN RÅGSJÖ (V)	71
Anf. 97 WIWI-ANNE JOHANSSON (V)	72
Anf. 98 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	72
Anf. 99 KARIN RÅGSJÖ (V)	73
Anf. 100 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	74
§ 23 Svar på interpellationerna 2016/17:341 och 342 om straff för dopningsbrott.....	74
Anf. 101 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	74
Anf. 102 SAILA QUICKLUND (M)	75
Anf. 103 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	76
Anf. 104 SAILA QUICKLUND (M)	77
Anf. 105 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	78
Anf. 106 SAILA QUICKLUND (M)	78
Anf. 107 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	79
§ 24 Bordläggning.....	80
§ 25 Anmälan om interpellationer	81
§ 26 Anmälan om frågor för skriftliga svar	81
§ 27 Anmälan om skriftliga svar på frågor	82
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 19.42.	82